

Наша Ніва

П Е Р Ш А Я Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Э Т А

Заснаваная ў лістападзе 1906. Адноўленая ў траўні 1991. Выдавец: Фонд выдання газэты «Наша Ніва». Выходзіць штотыднёва, у пятніцы

Мяккі палітычны прысуд

Скрабцу пашэнціла,
што ягоную справу разглядалі
перед выбарамі. **Старонка 4.**

Вольга Караткевіч пра Сяргея
Скрабца: «Цукерак я табе ня раю.
Шкодна. І нават небяспечна».

Старонка 32.

Каб гарантавана атрымліваць «Нашу Ніву»

проста паведаміце ў Рэдакцыю
свой адрес. Адначасова
Рэдакцыя звяртаеца з просьбай
ахвяраваць на выданье.
Дэталі — **старонка 19.**

Програма Мілінкевіча

Знаёмая ў замежжы, нязнаная
у Беларусі. **Старонка 5.**

Мілінкевіч запрашае пад
Палац Рэспублікі. **Старонка 6.**

Алексіевіч
зъяджае ў Швэцію
на запрашэнне Швэдзкага
ПЭНу. **Старонка 10.**

Лукашэнка «ўсё
дараваў»
палітолагу Юр'ю Шаўцову.
Старонка 8.

Жыцьцё пасля нафты

Золата будучыні будзе блакітным, зялёным,
празрыстым — якім заўгодна, але ня чорным.
З Бэрліна піша Алеся Кудрыцкі.

Справа Касцяровіча
пайшла ў суд
Старонка 6.

Аўтуховіч уцёк
з-пад варты
Старонка 4.

Скандал на БТ
Старонка 24.

Звышвысілкі для міні-вынікаў

Віталь Сіліцкі пра наканаванье беларускай апазыцыі. **Старонка 7.**

палітыка

Мяккі палітычны прысуд	4
«Цукерак я табе ня раю.	
Шкодна і нават небясьпечна»	32
Аўтуховіч уцёк з-пад варты	4
Праграма, добра знаёмая у замежжы	5
Акцэнты праекту праграмы Мілінкевіча	5
Мілінкевіч запрашае пад Палац Рэспублікі	6
Колькі людзей прыйдзе 2 сакавіка?	6
Звышысілкі для міні-вынікаў	7
Кошт канцэртаў «За Беларусь»: адкуль бяруцца гроши?	9

грамадзства

Лукашэнка «ўсё дараваў» Шаўцову	8
Спачатку зробяць хороша ўздоўж аўтадарог	10
Алексіевіч зъяжджае у Швэцыю	10
Лукашэнка раздае стылэндыі творчым работнікам	10
Арганізацыю Бутэвіча не зарэгістравалі	10
«Настаўніцкая газета»: Хто не за Лукашэнку, той экстрэміст	11
«Во славу Родины»: флэш- мобы — зброя імпэрыялізму	11
Суд над «Нівой» перанеслыі	11
57 гадоў на съметнік	15
Што ў нас памерзла?	16
Валюта — у вольным продажы	16
Форум tut.by пра фальсифікацыю выбараў	16

хроніка

Справа Касцяпяровіча пайшла ў суд	6
Сыціслая хроніка рэпрэсій і супраціву	12
21-гадовы палітвязень	14

Наша Ніва

пішуць чытачы

Глыбокае: Люблю Беларусь	16
Куры — за краты	16
Фальсифікацыя лунінецкага масла	16
Пошта Рэдакцыі	26
Цяжкая спадчына Рэчы Паспалітай	26
Як знайсьці сяброў і абараніць нацыянальныя інтарэсы Беларусі	27

мы самі

Шукаем падпісчыкаў «НН»!!!	20
Падзякі ахвярадаўцам	20
з усіх старон	
Жыцьцё пасля нафты	21
Прызнаныне расейскага прокурора	33

культура

Беларуская рок-музыка выдадзеная на mp3	17
«Тузін гітоў»	17
Аповед пра насатых валадароў	18
Новая карціна Марачкіна	37
Выбіраем рок-каралёў	45

аўтарскія рубрыкі

Павал Севярынец. Лісты зь лесу:	
Праймэрыз у Алёшчы	12
Аляксандар Класкоўскі. Палітычная кухня:	
Скандал на БТ	24
Лёлік Ушкін. Левым вокам: Уставай, народ, за мэтал-рок!	25
Віталь Тарас. Іншымі словамі: У ложку з Гітлерам	28

гісторыя

Ксёндз, які не схацеў узначаліць Касцёл	34
Сымех нашых дзяцей	35

літаратура

Юры Гумянюк. Эўрапапса	38
Ева Вежнавец. Шлях дробнай свolaчы	40
Анатоль Сідарэвіч. Дзьве кнігі	42
Газэтка дзеткам: Ходзіць гарбuz па гароду	44

калі б...

Вясёлыя карцінкі	47
------------------------	----

50 РАДКОЎ РЭДАКТАРА

Дэмагратычныя сілы праводзілі сваю кампанію амаль бяспумна, што тлумачылі аблежаваньнем Выбарчага кодаксу. Калі так і пойдзе і ўзняць палітычную актыўнасць грамадзтва ім на ўдасца, Мілінкевіча чакае чацвертае месца ў сьпісе Ярмошынай, лідэраў партый — дыскрэдытація, а кааліцыю — распад, піша Віталь Сіліцкі (**старонка 7**). А на тое каб грамадзтва разварушыць, застаецца некалькі тыдняў.

Запрашэннем пад Палац Рэспублікі (**старонка 6**) і асабліва сустрэчай з выбарцамі на плошчы Свабоды 2 сакавіка Мілінкевіч хоча перахапіц ініцыятыву. Разгортваныя кампаніі будзе моцна заляжаць ад масавасці ѹ настрою гэтых сустрэчай. Памятаюцца мітынгі апошніх гадоў, калі арганізаторы ня мелі гукаўзмацняльнікаў і, што горш, сценару, як дзейніцаць пры немагчымасці дастаць тყя гукаўзмацняльнікі. Памятаецца й адваротнае — спонтанная актыўнасць вясной 96-га, калі тысячи людзей кіраваліся прынцыпам «калі ня я, дык хто». У любым разе, нас чакаюць напружаныя ў палітычным сэнсе тыдні.

Калі хто мае знаёмых

якія раней чыталі незалежныя газэты, а цяпер ня маюць доступу да іх, калі ласка, расскажэце ім пра магчымасць чытаць «Нашу Ніву», пра тое, як яна даходзіць і дайце ім пабачыць газэту. Важна, каб наша супольнасць расла. Дарэчы, за першыя два тыдні лютага колькасць падпісчыкаў вырасла на 28.

у кнігарнях з 23 лютага

П А Д П І С Н Ы И Н Д Э К С 0 0 3 4 5

Мяккі палітычны прысуд

Скрабцу пашэнціла, што ягоную справу разглядалі перад выбарамі.

У аўторак 14 лютага Вярхоўны суд вынес рашэнне па справе Сяргея і Аляксандра Скрабцоў. Экс-дэпутат і бізнесмен Сяргей Скрабец атрымаў 2 гады і 6 месяцаў году калённі агульнага рэжыму (вінаваўца прасіў 5,5 году). Аляксандар — 2 гады ўмоўна з адтэрміноўкай на год.

Дзесяць месяцаў тэрміну Скрабец ужо адбыў: яго арыштавалі ў Берасці 15 траўня 2005 году. На знак прагэстру супраць затрымання і абвінавачання Сяргей Скрабец у СІЗА неаднаразова абвіпчаў галадоўкі. Адна зь іх дўёжылася 40 дзён. Апошнія слова ў судзе Скрабец скончыў выгукам: «Жыве Беларусь!».

Суд пацвердзіў толькі адзін пункт абвінавачання братоў Скрабцоў: атрыманне крэдыту ў дзяржавы незаконным шляхам. Закід у «незаконнай прадпрымальніцкай дзейнасці» (С. Скрабец сумяшччаў дэпутацкую дзей-

**Брат Сяргея Скрабца Аляксандар атрымаў два гады зняволення ўмоўна.
На фота справа — дачка Сяргея Скрабца Натальля перад вынясеннем прысуду.**

насьць і кіраванне фірмай), на думку суду, страціў сілу з-за тэрміну даўніны. Пункт «хабар у надзвычайна буйных памерах» суд палічыў недаказаным.

Гэта азначае, што «справа аб хабары» магла быць звы-

чайнай правакацыяй спэцслужбай.

Улетку 2004 году Сяргей Скрабец удзельнічаў у галадоўцы дэпутатаў групы «Рэспубліка» за дэмакратызацыі выбарчага працэсу. У СІЗА заявіў аб жаданні ўдзельні-

чаць у презыдэнцкіх выбарах, але пасля збору подпісаў зняў кандыдатuru на карысць Аляксандра Казуліна.

**Сяргей Мікулевіч
Яшчэ пра Сяргея Скрабца
— старонка 32.**

Аўтуховіч уцёк з-пад варты

Суд над ваўкавыскім прадпрымальнікам Міколам Аўтуховічам, абвінавачаным ва ўхіленні ад сплаты падаткаў, што мусіў пачацца 9 лютага, перанесены на няпэўны тэрмін. Прычына — зынкненне з-пад хатняга арышту Аўтуховіча. Пра яго месцазнаходжанне ня ведаюць ні адвакат, ні жонка Алена. Яе, аднак, дапыталі супрацоўнікі Ваўкаўскага РУУС.

Мікола Аўтуховіч зынік, пакінуўшы адкрыты ліст да генпрокурора Пятра

Міклашэвіча. У лісьце ён паведамляе, што здымася з сябе ўсе абавязкі па знаходжанні пад хатнім арыштам у сувязі з незаконным ціскам на яго сям'ю. У выпадку, калі да 23 лютага крымінальная справа у дачыненіі да яго не прыпыніща і суд яня выніске законнага рашэння, М. Аўтуховіч абяцае перадаць суду, прэзыдэнту і СМІ, у тым ліку замежным, інфармацыю, якая будзе съведчыць на яго карысць, і выкрыць незаконныя дзеянні чыноўнікаў, што «на замову

тры гады «дышылі» прадпрымальніка. Сп. Аўтуховіч таксама падкрэсліў, што не зьбіраецца пакідаць Беларусь.

14 лютага адбылося паўторнае судовае паседжанне. Судзьдзя Рачынскі, паводле адвакаткі Аўтуховіча Галіны Івановай, прыпыніў крымінальную справу на час пошукаўых мерапрыемстваў, адмовіўшыся весці справу Юр'ю Лявонава, былога дырэктара «Ніка-транс», асобна.

Сямён Печанко

Праграма, добра знаёмая ў замежжы

16 лютага, напярэдадні рэгістрацыі кандыдатаў, праект праграмы Мілінкевіча будзе презэнтаваны ў Маскве.

Палітычная рада дэмакратычных сілаў 14 лютага ўхваліла праект асноўных палажэнняў праграмы Аляксандра Мілінкевіча. Яны маюць загаловак «Свабода, праўда, справядлівасць» і складаюцца зь сямі разъзделаў. Першым із «Сям’я і здароўе», выніковым — «Нацыянальнае адраджэнне».

Асноўныя палажэнняні канкрэтізуюць пазыцыі, сформуляваныя А.Мілінкевічам раней. Так, ён абяцае рост заробкаў да 550 зўра да 2010 году. Істотна адрозніваецца ад Лукашэнкавай праграмы А.Мілінкевіча ў сацыяльнай сферы. Кандыдат ад дэмакратычных сілаў абяцае ўвесці адрасную дапамогу сем’ям зь дзецимі: штомесячныя даплаты на кожнае дзіця да 16 гадоў у памеры 10% спажывецкага бюджету, адрасную дапамогу сем’ям у памеры 5 млн рублёў пры нараджэнні кожнага дзіцяці і беспрацэントовы крэдыт на набыццё жытла пры нараджэнні другога дзіцяці.

У замежнай палітыцы праграма асьцярожная. Сярод пастваўленых задачаў — стварэнне «паўнавартай зоны свабоднага гандлю» ў СНД і заключэнне дамовы пра партнэрства з Эўразвязам.

Праект праграмных палажэнняў стаў вынікам доўгіх кансультацый. У кастрычніку пры Нацыянальным камітэце дэмакратычных сілаў была створана працоўная група. Яна падрыхтавала эканамічную плятформу пад назвай «Стань гаспадаром у сваёй краіне». Менавіта яна і была презэнтавана ў Брусселе (для кіраўніцтва Эўракамісіі, Эўрапарламенту, амбасадаў краінаў ЭЭ і Рады міністраў ЭЭ) ды Варшаве.

Далей з тэкстам працаўалі эксперты, вызначаныя Палітычнай радай дэмсілаў. У выніку да базавых палажэнняў, распрацаваных групай пад кіраўніцтвам Раманчука, дадаліся канстытуцыйна-прававы, адукацыйны і нацыянальна-культурны аспекты.

Гэта праграма была презэнтаваная ў сойме Літвы і ў Радзе Эўропы.

16 лютага асноўныя палажэння праграмы будуць прадстаўлены ў Маскве «для расейскай грамадзкасці» самім А.Мілінкевічам і кіраўніком ягонага штабу Сяргеем Калякіным.

Такім чынам, праграму будуць добра ведаць у замежжы. Данесыці яе да беларускіх выбарцаў будзе напамат цяжкай.

Мікола Бугай

У адпаведнасці з рашэннем Цэнтравыбаркаму

праграму кандыдата ня можна друкаваць да яго рэгістрацыі. Цэнтравыбаркам таксама забараніў друкаванье перадвыбарных матэрыялаў кандыдатаў у недзяржайных СМИ — напэўна, каб абмежаваць магчымасці праціўнікаў А.Лукашэнкі.

Крытычны аналіз эканамічнага блёку праграмы А.Мілінкевіча чытаіце ў наступным нумары «НН». Ён нас найбольш цікавіць, бо ў палітычным ці культурным блёку незалежнае грамадзтва дасягнула адзінства.

Мы разаслалі Асноўныя палажэнні некаторым нашым экспертам і чытачам. Іх ацэнкі будуць надрукаваны ў наступным нумары.

Вось першы з водгукau, які надышоў.

Андрэй Кірэеў, дырэктар Golden Software of Belarus, Ltd: За апошнія п'ять год гэта найбольш талковая праграма, зь якой давялося азнаёміцца. Але некалькі пунктаў падаліся спрэчнымі. Па-першое — скасаванье контрактнай систэмы. У рынкавай эканоміцы прадпрыемства мусіць мець магчымасць набіраць альбо звалініць персанал адпаведна з сваімі патрабаваннямі і агульнай рынкавай ситуацыяй. Эканоміка ЗША — самая магутная ў сьвеце, бо там правы работніка абаронены найменш, калі паўночніца з Эўропай. А ў Беларусі на дзяржпрадпрыемствах адсоткаў 20—30 людзей «праседжаюць нагавіцы», але звольніць іх кіраўніцтва ня мае магчымасці.

Акцэнты праекту праграмы Мілінкевіча:

1) «Сям’я і здароўе» — рост адрасных дапамог сем’ям зь дзецимі: штомесячныя даплаты на кожнае дзіця да 16 гадоў у памеры 10% спажывецкага бюджету, адрасная дапамога сем’ям у памеры 5 млн рублёў пры нараджэнні кожнага дзіцяці і беспрацэントовы крэдыт на набыццё жытла пры нараджэнні другога дзіцяці.

2) «Павага да працы і дастойныя заробкі» — адмена контрактнай систэмы, зыняцце бюрократычных бар’ераў, рост сярэдняга заробку да 550 зўра за кошт новых рынкаў, новых інвестыцый і ўпор на павышэнне прадукцыйнасці працы. Цікава, што кандыдат ставіць задачы росту заробку ў зўра, а не ў далярах.

3) «Справядлівы закон, адказная дзяржава» — вяртанье палітычных свабодаў, падзелу ўладаў і незалежнасці судоў.

4) «Эканамічная свабода» — мадэрнізацыя і разъвіццё эфектуўна працуючых вытворчасцяў, забесьпечэнне 50% ВУП за кошт малых і сярэдніх прадпрыемстваў.

5) «Адкрытая краіна — адкрыты сьвет» — захаванье нэутральнага статусу Беларусі, стварэнне паўнавартай зоны свабоднага гандлю ў СНД, заключэнне з Эўразвязам дамовы пра партнэрства.

6) «Навука, прагрэс» — рост інвестыцый у навуку да 850 млн зўра ў год з мэтай павышэння долі высокатэхналагічных тавараў у агульным аб’ёме прадукцыі.

7) «Нацыянальнае адраджэнне» — пабудова сучаснай дзяржавы магчымая, толькі калі грамадзяне выразна ўсвядомяць сваё адзінства як нації. Вырашыць гэтую проблему можа мэтаскіраваная дзейнасць дзяржавы па адраджэнні нацыянальнай самасвядомасці. Беларуская мова называецца «найгaloўнейшым сродкам самаідэнтыфікацыі нашага народу».

АПЫТАНЬНЕ «НН»**Колькі людзей
прыйдзе 2 сакавіка?**

Штаб А.Мілінкевіча абвесьціў, што 2 сакавіка а 18.00 у Менску, на плошчы Свабоды, падчас «усебеларускага народнага сходу», пройдзе вялікая сустрэча выбарцаў з кандыдатам у прэзыдэнты ад дэмакратычных сілаў. Колькі людзей, па-Вашаму, збярэцца на яе?

Андрэй Клімаў, палітык, высланы на прымусовыя працы: Менск на сёняня — самы рэвалюцыйны горад, таму пры добрым інфармаваныі пра сустрэчу прыйдзе багата людзей, добра, каб хапіла плошчы.

Аляксандар Агееў, дэпутат Магілёўскага гарсавету: Усё залежыць ад эмачыйнага настрою выбаршчыкаў, а кампанія пакуль праходзіць надзвіва спакойна. Таму прыйдзе некалькі тысячаў. Калі ж адбудзеца нейкі эмачыйны ўсплеск, то варта чакаць і болей.

Ірина Тоўсыцкі, актыўістка аднаго з моладзевых рухаў: У найлепшым выпадку — 20—25 тысячаў.

Барыс Гарэцкі, актыўіст аднаго з моладзевых рухаў: Калі штаб адзінага будзе працаўцаць бяз збояў, збярэцца 5 тысячаў.

Станіслаў Багданкевіч, экс-старшыня Нацбанку: Сёньня 2006 год, таму прыйдзе добра калі тысяча.

Артур Клінаў, мастак: Пры добрай арганізацыі і рэкламе мерапрыемства можна чакаць тысячаў пяць. А так добра, каб паўтысячы сабралася.

Пётра Садоўскі, пасол Беларусі ў Нямеччыне (1992—1994): Усё будзе залежаць ад таго, дазволеная будзе акцыя ці не.

Андрэй Петравых, актыўіст АГП: Тысячаў пяць-сем.

Юрась Зянковіч, актыўіст Партыі БНФ: Тры тысячи пры добрым раскладзе.

Аляксандар Пілецкі, студэнт з Горадні: Пры ўмове добрай арганізацыі 10—15 тысячаў выбарцаў збярэцца.

Эдвард Зайкоўскі, археолаг: У другой палове 90-х прыйшло б шмат...

Леанід Заіка, палітолаг: Думаю, дзяве з паловай тысячы прыйдуть.

Зыміцер Гаўрусаў, праходзіць па справе Касцяровіча: Прынамсі, адзін будзе.

Запісаў Сямён Печанко

**Мілінкевіч запрашае
пад Палац Рэспублікі**

Аляксандар Мілінкевіч выступіў зь нечаканай ідэяй: 17 лютага пасля ўрачысцай цырымоніі рэгістрацыі кандыдатам у прэзыдэнты ён гатовы сустрэцца з патэнцыйнымі выбарцамі перад Палацам Рэспублікі. Цырымонія распачынаецца а 12.00.

З 18 лютага лідэр Дэмакратычных сілаў адновіць пaeздкі па рэгіёнах, у гэты дзень ён наведае Бабруйск, Магілёў, Горкі;

19 — Жлобін, Светлагорск, Гомель;
20 — Рэчыцу, Мазыр, Калінкавічы;
23 — Лепель;
24 — Воршу;
25 — Віцебск, Наваполацак, Полацак;
26 — Маладечна, Вялейку, увечары пройдзе сустрэча з выбарцамі ў Менску.

Дарэчы, у сталіцы кандыдат Мілінкевіч сустрэнеца з народам япчэ не-калькі разоў: 1, 2, 8, 12, 17, 18 сакавіка. Найбуйнейшая сустрэча запліванавана на 2 сакавіка. Яна мае адбыцца а 18-й на плошчы Свабоды.

З сакавіка Аляксандар Мілінкевіч на-ведае Ліду;

- 4 — Горадню, Ваўкавыск і Слонім;
- 5 — Баранавічы і Салігорск;
- 9 — Бярозу;
- 10 — Кобрынь;
- 11 — Берасіце, Драгічын і Пінск;
- 15 — Жодзіна;
- 16 — Барысаў.

У праграме візытаў магчымыя зъме-ны.

ЗД

Справа Касцяровіча пайшла ў суд

Крымінальная справа Зымітра Касцяровіча 8 лютага перададзеная ў суд Маскоўскага раёну. 9 лютага зь ім змог сустрэцца адвакат Павал Сапелка.

Днямі маці Зымітра Тацяна Касцяровіч атрымала другі ліст ад сына. Паводле ейных падлікаў, лісты ад яе ў СІЗА ідуць 6 дзён, адтуль нашмат хутчэй — за пару дзён.

Аптымізму Зыміцер за кратамі не губляе, піша: «Я заўжды марыў паглядзець Пішчалаўскі замак больш дасканала. Вось і паглядзеў». Хаты звыкнуща жыць за кратамі немагчыма: «Зранку прачынаюся і доўга не могу зразумець, дзе я знаходжуся». Маці перадала хворому гарчычнікі: «А антыбіётыкі не прынялі. Кажучы: у нас усё ёсьць. Але мне ка-залі жанчыны ў чарзе, што там толькі адзін асыпрын».

Зымітра, як і іншых палітвізінёў, можна падтрымаць лістом. Тацяна Касцяровіч кажа, што можна дасылаць і тэлеграмы: у камэру іх прыносяць, а ідуць яны значна хутчэй, чым лісты.

**Напішы
палітвізіням:**

220050 Менск,
вул. Валадарская, 2,
СІЗА №1, камера

**146. Касцяровічу
Зымітру.**

220050 Менск,
вул. Валадарская, 2,
СІЗА №1.

**Фінькевічу
Артуру.**

211652 Полацкі
раён,

п.а. Малое Сітна,
да запатрабаванья

Севярынцу Паўлу.

225416 Баранавічы,
вул. Жукава 12а, кв. 5,

Статкевічу

Мікалаю.

AIII

Звышвысілкі для міні-вынікаў

Віталь Сіліцкі: Галоўная памылка, якую зрабілі Мілінкевіч і яго каманда, — гэта пачатак перамоваў са штабам Казуліна да таго, як апошні выразна вызначыў сваю пазыцыю і праявіў, на якім баку ён насамрэч гуляе.

Супраць сп. Казуліна нічога ня маю. Ён грамадзянін Беларусі і, значыць, мае права балітавацца. Яго прэтэнзіі на палітычнае лідэрства таксама цалкам законныя. Але ёсць пытаныні да Казуліна як дэмакратычнага палітыка.

Па-першое, вельмі хуткі пераходу статусе з стаўпou рэжыму да галоўных апазыцыянераў. Казулін, вядома, не адзін такі, але, як мінімум, можна было б чакаць выбачэння за выключэнні студэнтаў, падцярпелых за палітычную дзеянасць падчас яго рэктарства ў БДУ. Па-другое, і самае галоўнае, даволі красамоўная заявы, зробленыя спадаром Казуліным у пачатку лютага, што ўздымаюць пытаныне: ці ён яшчэ адзін дэмакрат, ці яшчэ адзін Гайдукевіч?

Вось некалькі цікавых фактаў. Іміджавыя інтэрвю Казуліна з'яўляюцца ня толькі ў «Народнай Волі», але і ў праўладнай газэце «Обозрэватель». Гасыннасць, зь якой прапанавала Казуліну свае старонкі газэта, уладальнік якой некалькі год таму ледзь не пахаваў ту самую «Народную Волю», даволі паказальная. Зь цяжкасцю верыцца, што «Обозрэватель» дазволіць камусыці крытыкаўца на сваіх старонках Лукашэнку па ўласнай ініцыятыве. Аднак Казулін у сваім інтэрвю з лютага, як кажуць, «раскалоўся» і сапраўды пачаў агітацыю (як яшчэ называць выкладань-

не ўласных плянаў пасля магчымага абраўнія прэзыдэнтам) у стылі бэк-валу дзяржаўнай пропаганды.

Чытаем: Казулін — «працоўнік дэстабілізацыі ў краіне» (маецца на ўвазе: Мілінкевіч за дэстабілізацыю); Мілінкевіч кіраваў рэсурснымі цэнтрамі і сядзеў на замежным фінансаванні (а то праказулінская заказуха ў «Народнай Волі» забясьпечваеца беларускімі крыніцамі, і наагул: хто некалькі год сядзеў на тых ільготах, якія прапісаў калісьці БДУ Лукашэнка?); Мілінкевіч — вылучэнец БНФ (а то ў штабе Казуліна нацыяналістай менш) і г.д.

Цікава, што Казулін пачаў атаку на Мілінкевіча менавіта тады, калі рэзка ўзмацнілася атака афіцыёзу на апазыцыю, калі дзяржаўнае тэлебачальне запусціла ў этэр чарговы цыкл антыапазыцыйных дакументальных фільмаў. Карацей, адразу і не разъбярэсься, ці гэта Казулін, ці Азаронак.

Дык вось, галоўная памылка, якую зрабілі Мілінкевіч і яго каманда, — гэта пачатак перамоваў са штабам Казуліна да таго, як апошні выразна вызначыў сваю пазыцыю і праявіў, на якім баку ён насамрэч гуляе. Сеўшы за стол перамоваў, аб'яднаная апазыцыя прызнала Казуліна ня толькі роўным сабе, але і дэмакратычным прэтэндентам, выпісаўши яму індульгенцыю за ўсе астатнія ўчынкі падчас рэшты кампаніі. Сказаўшы А, трэба казаць і Б, і цяпер трэба пачынаць гульню ў аб'яднаньне.

А Казулін між тым выкарыстоўвае свае інфармацыйныя рэсурсы (дарэчы, калі б у Мілінкевіча сапраўды было бы столькі грошай, пра што намякае Казулін, «Народная Воля» выходзіла зусім зь іншымі матэрыяламі!), каб надалей ствараць вобраз «біпалярнай» апазыцыі. Як вынік, дэмакратычная

альтэрнатыва падчас кампаніі канчаткова размываеца. Добра хоць тое, што Мілінкевіч часткова падправіў уласную памылку і прапанаваў Казуліну, каб адзін з кандыдатаў з'яўляўся на карысць іншага. Казулін меў рацою, калі называў гэтую прапанову правакацыйнай, але гэта правакацыя, здаецца, дапамагла высыветліць — хто ёсць хто.

Сапраўды, Казулін адыгрывае ў гэтай кампаніі пэўную ролю, якая зусім ня зводзіцца да мабілізацыі прыхільнікаў пераменаў. Дзеля таго, каб ён гуляў іншую ролю, штабу Мілінкевіча трэба было пазъбягаць кроаку на сустрач як мінімум да таго, калі Казулін сам бы вызначыўся, альбо «засінушы» сябе ў рамкі апазыцыянэра, альбо пачаўшы туго гульню, якую ён урэшце пачаў. Але гэта ўжо ўмоўны лад.

Нават калі Казулін — фігура, незалежная ад уладаў (у чым ён сам даў падставы сумнівацца), размыванье дэмакратычнай альтэрнатывы цяпер дазваляе ўладзе рэалізаваць сцэнары, што могуць не дазволіць апазыцыі нават рэалізаваць праграму-мінімум. Шляхам стацыянарнага «размыву» галасоў дэмакратычнага электарата на другое месца можна будзе вывесці, напрыклад, спадара Гайдукевіча. Пытаныне, како паставяць на трэцяе месца, Казуліна ці Мілінкевіча, ужо не прынцыповае. Пры такім раскладзе можна канчаткова забіць веру ў апазыцыю, а разам з тым веру і ў тое, што аб'яднаньне, салідарнасць, адзінства чагосці вартыя ў палітычнай барацьбе.

Такім чынам, пытаныне аб тым, што адбудзеца 19 сакавіка, адпадае сама сабой. Пасправайце прымусіць кагосці выйсці на вуліцы для таго, каб даказаць сваё кроўнае другое месца! Акрамя таго, няўдача на выбарах і на вуліцы можа выклікаць хуткі развал дэмакратычнай кааліцыі пасля выбараў...

Дык ці застаненца ў гэтых выбараў інтыгіруе? Нечаканасць заўжды могуць быць. Але цяпер, здаецца, трэба прыкладаць звышвысілкі для дасягнення міні-вынікаў...

Поўны тэкст аналізу Віталія Сіліцкага чытایце ў наступным нумары «ARCHIE», што з'явіцца ў продажы з 23 лютага.

Пытаныне, како паставяць на трэцяе месца, Казуліна ці Мілінкевіча, ужо не прынцыповае. Пры такім раскладзе можна канчаткова забіць веру ў апазыцыю, а разам з тым веру і ў тое, што аб'яднаньне, салідарнасць, адзінства чагосці вартыя ў палітычнай барацьбе.

Лукашэнка «Усё дараваў» Шаўцому

На аўтарскую гадзіну зоркі інтэрнэт-рэсурсу «Русский журнал» (www.russ.ru) і аўтара кнігі «Пуцін. Яго ідэалёгія» Аляксея Чадаева ў Менску прыйшлі толькі два наведнікі. Ім ён і расказаў сакрэцік.

На XIII Менскую міжнародную выставу-кірмаш «Кнігі Беларусі» прыехала велізарная расейская дэлегацыя. Расейскія выдавецтвы разьмісьцілі ў шыкоўным павільёне, дзе праходзілі сустрэчы з пісьменнікамі і выдаўцамі.

«Расейскі дэсант» працаваў усе дні. Ладзіліся сустрэчы з чытачамі, круглыя сталы. Прэзэнтацыя кнігі выкладчыка Эўрапейскага гуманітарнага ўніверситету Юр'я Шаўцова «Аб'яднаная нацыя» з узделам палітоляга Глеба Паўлоўскага прыйшла ў Палацы Рэспублікі. Але там, дзе мерапрыемствы ладзіліся безь беларускіх арганізатораў, глядачоў было вобмаль. На сустрэчу з дэтэктыўшчыцай Палінай Дашкаўай у кнігарню «Съветач» прыйшли дзясятак цікавых, адзін зь якіх вельмі хапеў атрымаць аўтограф пісьменніцы на кнізе Картасара.

На аўтарскую гадзіну зоркі інтэрнэт-рэсурсу «Русский журнал» (www.russ.ru) і аўтара кнігі «Пуцін. Яго ідэалёгія» Аляксея Чадаева прыйшлі толькі два наведнікі. Выявілася, што паспалітых жыхароў краіны мала хвалюе ідэалёгія Пуціна, сваю б адужаць. Двое наведнікаў больш цікавіліся кнігай «Аб'яднаная нацыя» Шаўцова, і Чадаев зазначыў, што ведае адно: гэту кнігу прачытаў Лукашэнка. «Прэзыдэнту кніга спадабалася, і ён пасыляе прачытаць заявіў: «Усё дараваць». Стала ясна, чаму на прэзэнтацыю гэтай кнігі

аддалі «дзяржаўную залю» Палацу Рэспублікі. З гэтай малой рэплікі — нават калі яна апакрыфічная — можна шмат зразумець пра функцыянаваныне систэмы ўлады ў Беларусі.

Ненапшмат больш было ахвотных сустрэца зь літаратыкам Наталяй Івановай (намесыніца галоўнага рэдактара часопісу «Знамя»), празаікам Леанідам Барадзіным (гал. рэдактар «Москвы»), Дзянісам Гудком (ляўрэатам расейскага «Букера»). Шкада, бо гэта была ці не найбольш цікавая сустрэча. Аматары літаратуры маглі пачуць імёны пэрспэктыўных аўтараў — Захар Прыветін, Зыміцер Новікаў, Ірина Мамаева, Марыя Кучэрская. Літаратурным адкрыццём быў названы Герман Садулаеў, які піша на мяжы мастацкай літаратуры і нон-фікшн. «Гэта рэч пра чачэнскую вайну, напісаная знутры чачэнскай сівядомасці. Тоэ, чаго ў нашай літаратуры яшчэ не было», — казала Н.Іванова.

Ад эканомікі перайшлі на палітыку. А.Архангельскі (каломніст «Ізвестій») нахваљваў Віктара Пляневіна: «У яго фантазія працуе вельмі добра. Лепш, чым у нашых і вашых чэкістах, якія нічога лепшага прыдумаць ня могуць, як зрабіць аднаташныя фільмы з разрывам у два тыдні. Адзін — пра маскоўскі падкладны камень, другі — пра падкопы польскай выведкі».

«ДЛГ. ДЛГОВАЯ ГАЗЕТА»

Палітыка была ня толькі ў размовах. На сустрэчу з расейскімі літаратарамі ў Пушкінскую бібліятэку не пусцілі кіраўніка Беларускага ПЭН-центру Уладзімера Някляева. Работнікамі бібліятэкі паведамлі з абласной адміністрацыі, што паэт прыйдзе ладзіць скандал. Някляеў кажа, што мае копію падобнага ліста зь Мінадукаці, дзе забараняецца ладзіць сустрэчы зь сябрамі Саюзу беларускіх пісьменнікаў і рэкамэндуецца — зь сябрамі афіцыйнага СПБ.

Найболыш шматлюдны выйшылі сустрэча з дэтэктыўшчыцай Аляксандрай Марынінай. Напярэдадні выставы ў інтэрвію беларускаму выпуску «Камсамолкі» яна заявіла, што не ўяўляе прэзыдэнта Беларусі з мастацкай кніжкай у руках, адразу дадаўшы: «Яму няма калі». З усіх расейскіх удзельнікаў выставы яна была, бадай, адзіная, хто не паказваў усім сваім выглядам, што прыехаў выступаць у правінцыю.

Адам Воршыч

**Юры
Шаўцоў
заслужыў
ў
прэзыдэнта.**

Палітыка
была ня
толькі ў
размовах.
.....

Кошт канцэртаў «За Беларусь»: адкуль бяруцца грошы?

Толькі «J_Mors» адмовіўся браць удзел у туры «За Беларусь».

Удзельнікі праекту «За Беларусь» аб'едуць усе абласныя гарады і дадуць гала-канцэрт у Менску. Падчас выступаў некаторыя наў-прост заклікаюць галасаваць «за Беларусь». Цікаўны глядзач тым часам шукае пад-сэнсы: ці выпадкова вядоўца Ягор Хрусталёў начапіў бел-чырвона-белы галыштук, ці артыст Крыжаноўскі абраў для паказу спенку пад назвай «Тытанік»? Але гэта хутчэй «гульні розуму».

Толькі «J_Mors» адмовіўся браць удзел у туры «За Беларусь», хоць гурт і праананса-

валі на TV.

Адзінае, з чым згодныя ўсе «групоўкі», што канцэрты «За Беларусь!» — агітацыйныя, хоць ЦВК і адмаялецца. На гэтае палітызаванае шоў ідуць шалёныя грошы. У адрозненьне ад звычайнага канцэрту, на «За Беларусь» уваход вольны. Праўда, толькі для дзяржслужбовцаў, актыўных БРС Маў-цаў і пераможцаў леташняга жніва. Беларускія артысты, ганарапы за выступ якіх сягаюць ад 100 да 600 даляраў, пагаджаюцца выступіць задарма (потым акупіцца!), а вось «запрошаныя зоркі» — ніколі. Іх ганарапы — ужо даўно не камэрцыйная таямніца, а некаторыя тарыфы на-ват на сайтах разъясняюць.

Газманаў, Бабкіна, Мэладзэ меней за 10 тыс. даляраў не бяруць. Агулам жа (аплата запрошаных зорак, укосная кампэнсацыя беларускім удзельнікам праз будучыя выступы й ганарапы, кошт заляў, дэкарацый, аппаратуры, праезду, пражыцця, фуршэт) кожнае шоў цягне на дзесяць газманавых. З уліку, што «забеларуская» кампанія ахапіла ўсе абласныя цэнтры, выходзім на сотні тысячаў даляраў. Паколькі бюджет кампаніі, зацверджаны Цэнтравыбаркамам, такіх канцэртаў не прадугледжвае, адкуль на іх бяруцца грошы?

Пасля першага канцэрту ў незалежных музичных колах паўстала ідэя: напісаць

адкрыты зварот да ўдзельнікаў акцыі. Маўляў, спыніцеся, вы заклікаеце за туу Беларусь, у якой парушаюцца ўсе магчымыя свабоды ды зынкаюць людзі. Але які сэнс, калі Галіна Шышкова ў інтэрв'ю «Белгазете» заяўляе: «Натуральна, няма такой дзяржавы, у якой бы ёсё было ідэальна, але жыць у Беларусі — вялікае щасціце, бо тут няма вайны і тэратызму».

Для Шышковай, Слукі, Смолавай, «Атлянтыкі», «Цягні-Штурхая» — гэта добрая піяр-акцыя з шалённымі тэлератацыямі: усе канцэрты ідуць у прайм-тайме. І спрачаца зь імі анік не выпадае.

Сяргей Будкін

Гурт «J_Mors» грае на афіцыйных антысындаўскіх акцыях (на фота), але браць удзел у «забеларускім» туры не жадае.

Спачатку зробяць хораша ўздоўж аўтадарог

З 1 красавіка дзяржава атрымае права канфіскаваць недабуды.

Указ прэзыдэнта №87, што ўступіць у сілу 1 красавіка, у якасці галоўнай меры па скарачэнні аўтадарог незавершанага будаўніцтва дамоў і лецішчай замацаваў адбіраныне гэтых дамоў. Найперш канфіскуюць будынкі, што месцяцца бліжэй за 500 м ад рэспубліканскіх аўтадарог.

У Беларусі ўведзены паняц тэксту «тэрміны будаўніцтва». Калі за трох гадоў ад моманту атрымання дазволу гаспадару ўчастку не ўдалося дабудаваць хату — яе выкупіць

альбо прадасці з публічных таргоў дзяржава. Прычым ацэньвае будынак таксама яна. Як паведамілі «НН» у Дзяржкамітэце па земельных рэсурсах, гаспадару недабудаванай хаты, напрыклад, у Бараўлянах, пасяля тайкай ацэнкі на ружі выдадуць ня больш за 10 тыс. даляраў у эквіваленце (у той час як сяродні кошт дамка ў тым раёне сягае \$200 тыс.).

Да 1 красавіка 2009 г. мясцовым органам улады наказана выявіць недабудаваныя жылыя дамы — і тады бы-

**Гаспадару
гэлага
катэджу
таксама
пагражае
канфіскацыя.**

ЮЛІЯ ДАРАШКЕВІЧ

вай, нерухомасць. Паводле ацэнк незалежных экспэртаў у галіне нерухомасці, ужо да канца 2009 г. да 30% недабудаваных дамоў і лецішчай можа апынуцца ў дзяржаўнай ўласнасці.

Есьць, праўда, палёгка для

тых, чые дамы стаяць далей чым на адлегласці ў паўкілямэтра ад рэспубліканскіх дарог. Для іх прадугледжана магчымасць кансэrvациі будаўніцтва на тэрмін яшчэ да трох год.

Зыміцер Дрыгайлі

Алексіевіч зъяджае ў Швэцыю

Швэдзкі ПЭН-цэнтар запрасіў аўтарку «Чарнобыльскай малітвы» на два гады ў Гётэборг.

«Так, я еду ў Гётэборг. У сувеце ёсьць гарады-сховы, што даюць прытулак творчым асобам з краінаў-ізгояў, дзе няма ўмоваў для нармальнай твор-

часыці», — кажа пісьменніца. Гэта не эміграцыя, падкрэслівае С.Алексіевіч, якая 4,5 гады правяла ў Італіі і Францыі, а цяпер выпраўляецца на радзіму Нобэлеўскай прэміі ў галіне літаратуры: «Хачу спакойна папрацаваць, але застаўца там не зьбіраюся».

За час вымушаных вандровак па Эўропе выйшла пад 50 перакладаў твору спн. Алексіевіч. Адна толькі «Чар-

нобыльская малітва» перакладзеная на 21 мову. Зніята некалькі фільмаў, з посыпехам праходзяць тэатральныя пастаноўкі паводле сіных твораў.

Апошнія два месяцы пісьменніца правяла на радзіме. Яна наведала дзясятак гарадоў і мястэчак, паўдзелнічала ў літаратурнай вечарыне і дала інтэрв'ю радыё «Свабода».

Сямён Печанко

Лукашэнка раздае стыпэндыі творчым работнікам

Тыднёвік «ЛіМ» за 3 лютага зъмісціў сьпіс дзеячаў культуры й мастацтва, якія атрымалі дзяржаўныя стыпэндыі на 2006 г. ад

Міністэрства культуры. Першым у сьпісе творцаў у веку да 40 гадоў стаіць паэт Янка Лайкоў, які нядаўна перайшоў з Саюзу беларускіх пісьменнікаў у чаргінцоўскі Саюз. Стыпэндыя складае 4 базавыя величыні штотысяц (базавая величыня — 29 тысяч).

А ў сьпісе дзеячаў, якія перакрочылі 40-гадовы рубеж, першым ідзе хваласыпевец Лукашэнкі Браніслав Спрынчан. Ягоная штотысяцовая стыпэндыя складае 6 базавых величыняў.

Аркадзь Шанскі

Арганізацыю Бутэвіча не зарэгістравалі

Мін'юст без тлумачэння прычынаў адмовіў у рэгістрацыі грамадзкаму аўтадарогу «Беларуское краязнаўчее таварыства». Устаноўчы сход аўтадарог прайшоў год таму. Кіраўнік аўтадарога быў абраць пісьменнік Анатоль Бутэвіч — экс-міністар і пасол, а сёняня — кансультант аднаго з банкаў.

За 2005 год у Беларусі было зачынена 68 арганізацый, яшчэ дзесяткам адмойлена ў рэгістрацыі нягледзячы на тое, што Канстытуцыя гарантует права на свабоду асацыяцый.

AIII

Суд над «Нівай» перанеслыі

Яны сядзелі на лаве падсудных, нібыта якая сыцьлійская мафія. Адзінацаць чалавек: Яўген Мірановіч, Яўген Вапа, Юрка Каліна, Лена Глагоўская, Міраслава Лукша, Міхась Андраюк, Юрка Хмялеўскі, Юрка Шульскі, Пятро Юшчук, Міхась Стальмашонак, Мар'я Паўлючук. Два прафэсары, два пісьменнікі, кінарэжысэр, журналісты...

14 лютага ў Беластоцкім раённым судзе адбыўся чарговы разгляд так званай справы па фінансавых пашучэннях Програмнай рады тыднёвіка «Ніва».

Пракурор зачытаў абвінавачваньне. У адказ Яўген Мірановіч агучыў заяву, пратэстуючы супраць таго, што беластоцкія ўлады апошнія гады вядуть шальмаваньне дзейнасці беларускай меншасці на Беласточчыне, у тым ліку і тыднёвіка «Ніва».

На пытаньні судзьдзі пагадзілася адказаць толькі бухгалтарка тыднёвіка Мар'я Паўлючук. Працэс працягненца 10 сакавіка. 4 сакавіка штотыднёвіку «Ніва» споўніцца 50 гадоў.

Працэс асьвятыляті пераважна журналісты з Беларусі. Здымалі паседжаньне толькі дзіве кінакамэры мясцовых тэлеканалаў. На разглядзе справы прысутнічаў старшыня сэнацкай камісіі правоў чалавека і правапарадку Зьбігнеў Рамашэўскі. Журналістам сэнатар сказаў, што ён лічыць абвінавачваньні абсурднымі. На паседжаньні не было ніводнага прадстаўніка беларускага консульства ў Беластоку.

Алесь Аркуш,
Беласток

«Настаўніцкая газета»: хто не за Лукашэнку, той экстреміст

«Настаўніцкая газета» (№ 20, 9 лютага) надрукавала матэрыялы круглага стаўла «Арганізацыя работы па прадухіленыні ўпльыву незарэгістраваных моладзевых груповак на навучэнскую моладзь», што быў праведзены Рэспубліканскім інстытутам прафесійнай адукацыі.

Прадстаўнікі Міністэрства адукацыі, РПРА, МУС абміяркоўвалі дзейнасць «радыкальных моладзевых груповак палітычнай скіраванасці». У якасці такіх называюцца РНЕ, а разам зь ёю таксама камсамол, «Зубр», «Малады фронт», «Белы легіён», «Маладыя дэмакраты», «Маладая грамада», «Грамадзянскі форум», «Сёмая

грань», «Партнэрства». Гэта значыць, у экстремісты запісалі на толькі рэальніх нацыстах, але і ўсіх, хто мае палітычныя перакананні, ня згодныя з цяперашняю ўладай — сацыял-дэмакратаў, лібералаў, хрысьціянскіх дэмакратаў. Карэспандэнт не задаецца пытаньнем, на сколькі гэта згодна з Канстытуцыяй, якая ўсім, у тым ліку ю моладзі, гарантует свабоду палітычных поглядаў.

Міністэрства адукацыі нацяне абуджэнне моладзевых арганізацыяў у 2005 годзе. «Нельга недаацэньваць лідэраў гэтых груповак, многія зь іх вельмі неардынарныя людзі».

РНЕ, акрамя Менску, па-

водле Міністэрства, мае свае філіі ў Лідзе, Наваградку і Клімавічах. Адзначаецца актывізія дзейнасці «Белага легіёну» ў Драгічынскім раёне.

Элемэнты дэструктыўнасці «пэдагогі» ўгледжваюць нават у дзейнасці рокераў, мэталістаў, брэйкераў, бітламанаў, рэйвэраў, аматараў хіп-хопу, будыстаў, даасістаў і прыхільнікаў «сystэм». Аднак гэтыя на сама хвалююць газету: «для іх характэрна абыякавасць да палітыкі».

«Любая начная дыскатэка да раніцы можа набыць незвычайную дэструктыўную афарбоўку», — папярэджвае газета.

СП

«Во славу Родины»: флэш-мобы — зброя імперыялізму

Напэўна, хутка ў Менску ды іншых гарадах людзям будзе забаронена на вуліцы завязаць матузкі, раскрываць парасоны ў яснае надвор'е ды яшчэ шмат чаго. А ўсё таму, што гэта ёсьць флэш-мобамі — кепскай справай, небясьпечнай для дзяржавы...

Месяц тому ў рубрыцы «нацыянальная бясъпека» ў газэце «Во славу Родины» быў надрукаваны артыкул пад назвай «Флэш-мобы: жарты ўбок». Беларускія вайскоўцы б'юць трывогу: маўляў, флэш-моб — зброя бруднай палітыкі. У артыкуле напісана, што людзі, якія імкнунца да ўлады праз «імгненынны натоўп» (так перакладаецца flash mob з ангельс-

кае), праграмуюць людзей на розныя вар'яцкія ўчынкі. А з цягам часу гэтыя палітыкі могуць выкарыстоўваць людзей у сваіх мэтах. Паводле «Во славу Родины», грузінская і ўкраінская рэвалюцыя пачыналіся таксама з флэш-мобаў, а іхнас правядзеннем фінансавалася непасрэдна Фондам Сораса.

Пра тое ж, што плянуюцца і абміяркоўваюцца флэш-мобы на форумах ў Інтэрнэце, што яны ная могуць выяўляць палітычных ідэяў ці рэкламы, што прыходзяць на акцыі невядомыя адзін аднаму людзі — на гэта журналісты ўвагу звязрнуць забыліся. Куды важней данесці — вось яшчэ адзін вораг нашай

краіны, ад якога варта бараніцца.

Такім чынам, у беларускіх «мобэраў» застасцца два варыянты. Першы — рэзыкаўца і праводзіць жарт-акцыі, як і раней. Але ў такім разе існуе небясьпека быць затрыманымі за пашучэнне правапарадку. Другі варыант — афіцыйна праводзіць флэш-мобы, падаючы заяўкі ў адпаведныя ўстановы. І пойдуть лісты ў гарвыканкам з просьбамі дазволіць пяці дзясяткам чалавек а шостай гадзіні сбрацца каля помніка Якубу Коласу і завязаць матузкі...

Гэта будзе ўжо куды съмяшней за самі флэш-мобы.

Антош Трафімовіч

Павал Севярынец — у 1998—2004 лідэр незарэгістраціінага «Маладога фронту». Асуджаны за арганізацыю акцыяў пратэсту пасля рэфэрэндуму 2004 году. Цяпер у высыльцы ў Малым Сітне, на поўначы Полаччыны.

ПАВАЛ СЕВЯРЫНЕЦ

«Я, вядома, супраць Лукашэнкі, але ж большасць усё роўна прагаласуе за яго». Калі гэтая фраза прагучала на перакуры ў Алёшчы мо раз дзясяты, я сказаў сабе: «Хопць!» Назаўтра ў бытоўцы на агульным сходзе брыгады мы зладзілі *праймэрыз*.^{*} У «бюлетэні», нарэзаныя з паперы, былі ўнесеныя прозвішчы ўсіх прэзідэнтаў, якія падалі заявы ў Цэнтральную бібліятеку (тады іх было яшчэ вясмыера). З паведамлення ЦВК, апублікаванага ў «Советскай Беларуссии», былі зачытаныя афіцыйныя дадзенныя Вайтовіча, Гайдукевіча, Казуліна, Лукашэнкі, Мілінкевіча, Пазняка, Скрыбца й Фралова. «Кабінку» з асадкай абсталівалі за печкай. Ролю выбарчай скрыні выканалі чорныя вязаныя кантрury: кожны з прысутных мог абмацоць яго і пераканацца ў адсутнасці двайнога дна. Яўка склада 84%: двое з дванаццаці на працу не зявіліся (давялося пашкадаваць — маладзейшыя, сымпатызавалі апазыцыі). Астатнія разабралі бюлетэні. Працэс волевыяўлення ішоў нэрвова. Рабочыя падаразона паглядвалі адзін на аднаго, хаваліся ў «кабінцы», крэслілі й складвалі паперкі, кідалі іх у шапку й пільна сачылі за іншымі. Нарэшце, усе дзесяцёра ўгнязьдзіліся ля

Праймэрыз

поўнага кантру, недаверліва пераглядваючыся. З хвіліну панавала ціша. «Ну, не тамі, ускрытай!» — нарэшце на вытрымаў кранаўшчык Іван. З кожным разгорнутым бюлетэнем выразы твару мяніліся. «Мілінкевіч, Мілінкевіч, не запоўнены, Мілінкевіч, Мілінкевіч...» Прыёмшчыца Майя расплывалася ў широкай шырокай усымешцы, раскрыжоўшчык Валера вырачаў очы, стропальшчык Уладзя паціраў рукі й нават прыхлопваў з кожным выгукам, пагрузчык Сяргей сядзеў з раскрытым ротам, а Мікалай, пячнік, які нядаўна перарабраўся сюды з Ресей, агаломшана аглядаў прысутных, яўна не разумеючы, што адбываецца. Мілінкевіч набраў 7 галасоў, Лукашэнка — усяго 1, два бюлетэні пакінулі незапоўненымі. Маленькая электаральная рэвалюцыя ў адной асобіні ўзятаі брыгадзе здзейсьнілася. Вынікі алёшчынскіх праймэрыз мелі для вёскі эфект выбуху бомбы. Ужо назаўтра сіценцы, якія ранішній вахтоўкай ехалі на дызэль, наперабой прызнаваліся, што яны «таксама за

СЪЦІСЛА

Дзень салідарнасці 16-га
Вілейскі суд 13 лютага даў **Міколу Суслу і Уладзімеру Маляччуку** 145 тыс. руб. штрафу за распаўсюд уётак да Дня салідарнасці.

13 лютага ў Менску падчас расклейкі ўётак міліцыя затрымала **Алега Дзэмчанку, Аляксандра Пазняка, Ксенію Палаш, Аляксандру Сыўітко**. На іх склалі пратаколы. У цэнтры Менску былі затрыманыя 22 маладзейвых актыўістаў: **Яўген Афнагель, Павал Юхневіч, Ніка Лазоўская, Натальля Вушко, Дар'я Малдаванава, Любую Кунінскую, Л. Пяцівіч, Кацярына Дзядкоўская, А. Колчык, Яўгенія Карона, Міхаіл Герасімович, Аляксандар Чарнышоў, Андрэй Баркоўскі, Кацярына Аладка, Канстанцін Мартыновіч, Мікіта Шуцянкоў, Настасця Шашкова, Алеся Кавалеўская, Зыміцер Юркоў, Уладзімер Пархоменка, Макс Сусед, Андрэй Кузьміцкі. А 23-й усіх адпусцілі. 14 лютага суд Парызанскаага раёну Менску даў **Я. Афнагель** 15 сутак.**

Подпісы кату пад хвост

Подпісы за вылучэнне **А. Мілінкевіча**, сабраныя ў 10 раёнах Гарадзеншчыны (Астравецкі, Ашмянскі, Ваўкавыскі, Гарадзенскі, Зэльвенскі, Івэйскі, Мастоўскі, Навагрудскі, Слонімскі, Шчучынскі), прызнаныя несапраўднымі.

Штраф за каляндарыкі

Моладзевага актыўіста з Мастоў

Яўгена Скрабутана аштрафавалі на 10 б.в. (290 тыс. руб.) за распаўсюд каляндарыкі з партрэтам Мілінкевіча.

Памарозілі чарнобыльца

У вёсцы Сірод (Калінкавіцкі раён) 8 лютага міліцыянты ўжылі слу-супраць чарнобыльскага ліквідатора, інваліда II групы **Васіля Сіліверста**. У Доме культуры ён патрабаваў прыбраць агітацыйны стенд з біяграфіяй Лукашэнкі. Калі супрацоўніца ДК адмовілася, В. Сіліверст сам зыніў біяграфію. Выклюкана ў райцэнтру апэргруппа паваліла чалавека на снег тварам долу і гадзіну трymала на ма-розе, шукаючы аркуш з біяграфіяй. Зрайдзелу міліцыі сп. Сіліверста даставілі ў больницу. Дактары канстата-валі абмажэнне жывата.

Правакацыя супраць Новікавай

На мячанку **Аксану Новікаву** пракуратура Койданава «актыўізва-ла» крымінальную справу за махлярства. У 2005 г. супрацоўнікі пашпартнага аддзелу гораду выявілі, што нейкая жанчына атрымала фальшивыя пашпарт з фатаздымкам А. Новікавай. Сама спн. Новікава тлумачыц акты-візацию справы тым, што спрабавала прыцягнуць відучага тэлепраграмы «Палітэхналёгіі» Яўгена Новікава да адказнасці за пралаганду вайны.

Думалі, шпіёны

11 лютага ў Горадні міліцыянты затрымалі мікраўтобус з **5 грама-дзянімі Швэці** (студэнты, сябры

моладзевай фракцыі Партыі мадэратаў), а таксама прадстаўнікамі Моладзі БНФ: **Франкам Вячоркам, Кацярынай Маркоўской, Алексем Ка-літом, Сыцяланам Свідзэрскім і кіроўцам транспарту Міхасём Васілеўскім**. Група ехала на экспкурсію, міліцыянты шукалі незарэгістраваныя матэрыялы.

У памяшканні, што належыць кіраўніку берасцьцейскага штабу А. Мілінкевіча, актыўісту АГП **Уладзімеру Радзівончуку**, 11 лютага адбываўся ператрус. Міліцыянты спаслаліся на тэлефанаваныне, што ў сутарэннях дому захоўваюцца бое-прыпасы. Снарадай не знайшлі, кан-фіскавалі дакументацію АГП, кален-дары й плякаты з адзінным.

За прэсай цікуюць

Пасольства Беларусі 6 лютага ад-мовіла ў візе журналісту найбуйнейшай славацкай газеты «Смэр Мірку Тоду». Тода меўся асьвятыція прэзы-дэнскія выбары.

Рэдактара «Баранавіцкай газеты», інваліда II групы **Уладзімера Гундару** аштрафавалі 6 лютага на 20 б.в. Яго прызналі ўздэльнікам сънежань-скай несанкцыянай акцыі салідарнасці з прэсай. Падставай для спра-вы стаў фатаздымак з акцыі, надрука-ваны ў газэце «Intex-press».

Міколу Маркевіча 10 лютага пільна правяралі на беларуска-польскай мяжы. Пасля мытнага над-гледу яго вярнулі на пашпартны кан-троль і пайторны вобшук.

У Жабінцы (Берасцейшчына) 11

лютага міліцыянты затрымалі грамадзкага актыўіста **Васіля Андрасюка**. Пры надгледзе ў яго сумцы знайшлі бюлетэні «Права на волю» і склалі пратакол за распаўсюд дру-каваных матэрыялаў без выходных звестак.

У Барысаве

За расклейку налепак «Мы хочам новага!» 7 лютага ў Барысаве затры-маны юныя актыўісты **Юры Краў-чанка і Мацвеў Бяляй**. 9 лютага падчас расклейкі налепак затрыманныя **Павал Мінальд, Анатоль Аляк-сандраў, Андрэй Хацкевіч, Аляксандар Чарнуха**.

Моладзь Менску

6 лютага непаўнагоддзя актыўіста **Аляксея Чуніна** затрымалі падчас расклейкі налепак у Менску. На яго бацькоў склалі пратакол за «ухілен-не ад бацькоўскіх абавязкаў».

У Менску ў мэтро 8 лютага затры-маны моладзевы актыўіст **Алег Мя-целіца**: міліцыянты заявілі, што ён «падобны да чалавека, які ўчыніў правапарушэнне». У пастарунку ў яго знялі адбіткі пальцаў і склалі прата-кол за «кантысанітарыю».

Студэнту III курсу Менскага по-літэхнічнага каледжу **Аляксандру Курбацкаму** 7 лютага кіраўніцтва установы пагражала адлічэннем за пропуск заняткаў 1—4 верасня 2005 г. Ен адбываў 10 сутак за ўздел у акцыі падтрымкі затрыманых у Менску актыўістамі грузінскай арганізацыі «Кмары».

хроніка

у Алёшчы

Мілінкевіча», і праслі газэты зь ягонай біяграфіяй. «Вясковы тэлеграф» тэрмінова перадаваў Дрэтуні, Трудам, Уладзімераўцы: «У нас большасць — супраць Лукашэнкі!» Выразаныя з «Нашай Нівы» ды «Камсамолкі» здымкі «Мілінкевіч у Алёшчы» пайшлі па руках з камэнтаром: «Бачыў, хто наступным прэзыдентам будзе?..» Паўгадзіны візит адзінага кандыдата ў лістападзе мінулага году й магія большасці, сфакусаваная ў выбары 10 рабочых, аказалася мацней за ўсе адміністрацыйныя рэсурсы, дзесяцігодзьдзе рэжыму і тэлевізійную прапаганду пра «90% Лукашэнкі».

Праз пару дзён на парозе пошты бабулька, якую я дагэтуль ня бачыў ані разу ў жыцці, сустрэла мяне роспачным крыкам: «І што ён нам дасыць, ваш Мілінкевіч?!..»

Мяцовая ўлада мусіла тэрмінова прымати меры. На тым жа тыдні мяне без тлумачэння прычынаў замест чарговага адпачынку супехам накіравалі падалей ад Алёшчы на лесапавал. Участковы Андрэй Іваныч Героеў пачаў

канфіскоўваць у насельніцтва каляндарыкі на 2006 г. з патрэтам Мілінкевіча (люд, у якога забіралі кроўнае, казаў, што цяпер ужо дакладна прагаласуе за апазыцыю), а старшыня сельсавету пайшла ад дэзверы да дэзверы, зъбіраючы подпісы за Лукашэнку.

Аднак зборшчыцу чакала жорсткае расчараўаныне. У сіценскай краме, у сталоўцы, на алёшчынскай эстакадзе люд адмаўляўся падпісвацица нават пасыля просьбы: «Ну, гэта ж каб ён проста ў выбарах удзельнічаў!..» Некаторыя ўвогуле заяўлялі: «Мы толькі за Мілінкевіча». На вясковым участку з чатырма сотнямі зарэгістраваных выбаршчыкаў за «Усенароднаабранага» падпісала хіба колькідзесят бабулек-пэнсіянераў ды некалькі начальнікаў.

І скажу шчыра: пасыля абвяшчэння вынікаў у алёшчынскай бытоўцы, у машыне, побуйай чытачоў «Нашай Нівы» і «Народнай Волі», прадчас расповеду тых, хто адмовіўся падпісвацица за Лукашэнку, я ўпершыню ясна бачыў у вачох гэтых згубленых сярод лесу вяскоўцаў тое, чаго так не стае многім гараджанам, актывістам і партыйнымі лідэрам. *Bever* ў перамогу 19 сакавіка.

в.Малое Сітна

Паўгадзіны
візит адзінага
кандыдата
і магія
большасці,
сфакусаваная
у выбары
10 рабочых,
аказалася
мацней за ўсе
адміністрацыйныя
рэсурсы.

• • • • •

**Праймэрыз — папярэднія выбары.*

СЪЦІСЛА

У Салігорску

У Салігорску міліцыя ўзмацніла ціск на моладзевых актыўісташ. У горадзе з'явілася каля 200 надпісаў «Дастаў!», што стала падставай для актыўізациі праваахоўных органаў. Непаўналетнія Яўгена Мядзведзеўца 7 лютага забралі з дому разам з бацькам у пастарунак. Некалькі гадзінай яго распыталі наконт надпісаў. У той самы дзень міліцыяны наведалі адну з сярэдніх школаў Салігорску. У канцынці дырэктара яны выклікалі па адным Яўгена Шкрабу, Рыгора Астапеня, Яўгена Пушчу, Віталя Бандарчукам, Віталя Бондарем, Івана Шылу.

8 лютага міліцыяны затрымалі не-паўналетніх Івана Шылу, Уладзімера Лепеша, Крысьціну Самойлаву і Глеба Сандэрса: іх звінівалі ў «навязванні стужак з джынсавай тканині».

11 лютага пасыля сустрэчы з мясцовымі актыўістамі затрыманы кіраўнік АГП і старшыня Нацыянальнага камітэту аўтаданнай апазыцыі Анатоль Лябедзька. Разам з ім затрымалі ўздељнікаў сустрэчы Аляксея Валабеўца і Кірылу Храмцова.

12 лютага ў Салігорску міліцыяны затрымалі моладзевага актыўіста Дзяніса Карнова, які вярнуўся з Украіны. У пастарунку правялі асабісты надглед хлопца і склалі пратакол пра канфіскацыю асабістых папераў.

Цісніць на Батуева

Студэнта-гавочніка БАТУ, актыўіста Партыі БНФ Паўла Батуева

10 лютага выклікалі ў дэканат. Адміністрацыя факультэту, спасылаючыся на распараджэнні Мінадукацыі, пагражала Паўлу адлічэннем у суязі з тым, што ён фігуруе ў крыміналнай «справе Касьпяровіча».

Месца для штампа

Беларускія памежнікі 7 лютага забаранілі выезд у Польшу **Анжаліцы Борыс**, спаслаўшыся на тое, што ёя паштаптце ніяма вольнага месца на штампі. На наступны дзень яна праехала ў Польшчу праз Расею і Украіну, і там памежнікі месца для штампа знайшли без проблемаў.

Першы старшыня Саюзу паліякаў Беларусі **Тадэвуш Гавін** мае падаць у суд на БТ за фільм «Агент 590» пра дзеянасць польскай выведкі ў Беларусі. Pra Гавіна гаварылася, што замежныя дыпламаты актыўна задейнічалі яго ў антыбеларускай кампаніі.

Штрафы падпрымальнікам

Уладзімер **Леванеўскі**, сын палітвязня Валеяра Леванеўскага, атрымаў 9 лютага пастанову адміністрацыйнай камісіі Ленінскага раёну Гродна. Яму далі штраф у 87 тыс. руб. за распаўсюд 22 сінеглянія бюлётэня «Предпрыніматель», выдадзенага без выходных звестак. Камісія таксама палічыла, што змест бюлётэню накіраваны на «ўчыненне шкоды дзяржаўнаму і грамадзкому парадку».

10 лютага ў Менску затрыманы старшыня каардынаторскай рады індывідуальных падпрымальнікаў Менску **Аляксандар Макаеў**. З

Чэрвеньскага рынку яго адвезлі ў суд і вынеслі афіцыйнае патярэджаныне за намер правесыці несанкцыянаваную акцыю — усебеларускі страйк падпрымальнікаў 2—3 сакавіка. Назаўтра пасыля пратэсту пракуора, Макаеў далі 10 сутак арышту.

У Палацку

Моладзевую актыўістку, вучаніцу школы №9 Г.Палацку **М.Дземянчонак** 27, 30, 31 студзеня выклікалі на размову прадстаўнікі школьнай адміністрацыі і патрабавалі распавесыці пра ўдзел у выбарчай кампаніі, а таксама пра дзеянасць ейных сваякоў — актыўістў дэмакратычнага руху.

А 2.30 ночы 13 лютага ў Наваполацку міліцыяны затрымалі актыўіста Партыі БНФ **Аляксандра Трубкіна**: ён прымацаў да вулічнай дошкі абвештак налепку «Мы хочам новага!». У пастарунку склалі адміністрацыйны пратакол за распаўсюд друкаванай падкуці без выходных звестак.

У Светлагорску

Пракуратура Светлагорскага раёну (Гомельская вобласць) 9 лютага распачала дысцыплінарную справу супраць участковага інспектара мясцовага РУУС **Д.Рагалевіча**. Пракурорская праверка тычылася ператрусу кватэръ светлагорскага дэмакратычнага актыўіста Тэльмана Маслюкова ў сінажні. На імя Рагалевіча была выпісана санкцыя на ператрус, але, па словах Маслюкова, кіраваў ператрусам намеснік начальніка Светлагорскага РУУС маёр П.Зыкун.

Маслюкова падазравалі «ўзахоўні зброй й наркотыкаў», але падчас ператрусу замест зброй сканфіскавалі ксэракс, книгі «Лукашэнка. Палітычная біяграфія», «Беларусь: Сцэнарыя рэформаў», газету «Рэгіянальныя навіны». Прокурор рабеён, дарадца юстыцыі М.Прус, вырашыў, што пры этым быў парушаны Крымінальна-працэсualны кодэкс.

Ператрус у Марілёве

У Марілёве ўначы на 12 лютага адбываўся ператрус у доме актыўіста Партыі БНФ **Сержку Нягацина**.

У Гомелі

10 лютага ў Гомелі затрыманы дэпутат гарадской рады, актыўіст дэмакратычнага руху **Юры Глушакоў**. У яго сканфіскавалі 11 000 уётак з карыкатурамі на праграмы БТ.

Перасьльед за веру

З пастара ліквідаванай у жніўні 2005 г. Беларускай пратэстанцкай царкви **Эрнста Сабіла** судовыя выкананцы слаганіюць судовы падатак — 127,5 тыс.руб. Працэс па ліквідацыі праз адсутнасць юрыдычнага адресу ініцыяваў Менгары-канкам, але судовыя выдаткі слаганіюць з пастара. У выпадку нявыплаты яму пагражана ўспіціць грошы зь ягонай пэнсіі і перапісаць маёмысць (працэдура будзе каштаваць Сабілу яшчэ 10 б.в.). Сабіла, які за веру адседзеў 25 гадоў у савецкім канцлагере, плаціць рашуча адмайлецца.

АШ

21-гадовы палітвязень

Артур Фінькевіч — самы малады зь сэньняшніх беларускіх палітвязняў. Але 21-гадовы хлопец з Заводзкага раёну сталіцы мае немалую палітычную біяграфію: пашуковік *Google* падае больш за 200 спасылак на артыкулы пра Фінькевіча ў Інтэрнэце.

Артур прыйшоў у «Малады фронт» перад прэзыдэнцкай кампаніяй 2001 г. Палітыка зядала ільвінную долю. Артуравага часу. «Калі малады хлопец прыходзіць у 16 гадоў у дэмарганизацыю, то палітыка і ёсьць амаль усё жыцьцё», — кажа пра Фінькевіча ягоны сябры Зыміцер Дашкевіч.

У вучэльні (ПТВ №38), што рыхтуе спэцыялістаў для Менскага мясакамбінату, Артур змагаўся за права мець свае палітычныя погляды. Паступіў у

Інстытут парламэнтарызму й прадпрымальніцтва. Але правучыўся толькі два гады, сышоўшы ўлетку 2005 г. Прычына — ня здаў своечасова сэсію, паколькі трапіў на чарговыя «суткі» пасъля акцыі каля польскай амбасады ў Менску.

Перад арыштам хлопец марыў паступіць у Віленскі ўніверсітэт на беларускую філялётлю.

Апроч палітыкі, ёсьць у Фінькевіча яшчэ адно захапленне. Артур — заўзятар менскага футбольнага клубу «Тарпеда-СКА».

Артур ці ня сама часта трапляў у хронікі затрыманняў за апошнія год-паўтара. Павал Севярынец неяк зазначыў з гэтай нагоды: «Такі няўрымсцілівы хлопец, ірвецца на ўсяля-

кія акцыі». У «МФ» Фінькевіч нават кіраваў аддзелам па акцыях. «Хлопец даволі гарачы, рашучы. Знайшоў сваё поле дзеянасці», — канстатуе З.Дашкевіч.

Для Дашкевіча Артур ня проста паплечнік, але і надзеіны сябар, на падтрымку якога заўжды можна разылічваць. «Вясёлы хлопец, баявы. У любы час мог узяцца за справу: я ўнаучы мог яму затэлефанаваць і пайсыці сцягі вывешваць. Мы па некалькі начаў запар па менскіх дахах сцягі разьвешвалі», — адзначае Зыміцер.

Сябры Артура спадзяюцца, што крымінальная справа супраць яго завершицца пасъля 19 сакавіка.

Аркадзь Шанскі

57 гадоў на съметнік

Зыніклі 300 тысячаў экспанатаў музэю гісторыі Менску. ЖРЭУ Ленінскага раёну папросту выставіла скрыні з калекцыямі на вуліцу. ЖЭС №2 загадаў прыбраць іх з двара. Калекцыю папросту вывезлі на съметнік.

Археоляг Сяргей Тарасаў кажа: «Там была і кераміка, і калекцыя скураў ад XIII ст., і драўляныя вырабы, і вялікая шкляная калекцыя, і прылады працы».

Каштоўнасць знаходкі мелі на толькі для археолягаў: палеантолагі маглі вывучаць па іх гісторыю жывёльнага сусвету, біёлягі — расьліннага. Адказны за калекцыю, кандыдат гістарычных навук, загадчык аддзелу археалёгіі сярэднявечнага пэрыяду Інстытуту гісторыі С. Тарасаў падаў заяву ў Ленінскую РУУС Менску.

Менская археалагічная калекцыя зьбіралася ад 1948 г., калі яе заснаваў археоляг Васіль Тарасенка. Да 2003 г. знаходкі, што мелі скласіці аснову будучага Музэю гісторыі Менску, пераходзіліся ў доме №8 па вул. Кірылы Мятода. Як будынак паславілі на рамонт, калекцыя пераехала ў сутарэнны дома №2 па вул. Рыбалкі, пра што была падпісаная дамова арэнды з ЖРЭУ Ленінскага раёну. На ўваходзе ў памяшканыне была прымацаваная шыльдачка з пазнакай уладальніка — Інстытуту гісторыі. Пры канцы 2005 г. ЖРЭУ папярэдзіла навукоўцаў, што дом можа быць пастаўлены на капітальны рамонт, аднак пагадзілася пак-

ЮЛІЯ ДАРАЖКЕВИЧ

Тут, у будынку на вул. Кірыла і Мятода, 8, архіў захоўваўся доўгія гады. Пераезд у новае памяшканыне выявіўся фатальным.

інудзь калекцыю й рамантаваць сутарэннын паэтапна. Навукоўцы працягвалі аплучаць арэнду.

8 лютага С. Тарасаў і ягоны калега Пятро Русаў прыехалі, каб дадаць вынікі летніх раскопак, і пабачылі, што ў арандаваных імі памяшканынях месцы ўцінілі майстэрні. Як кажа С. Тарасаў, ЖРЭУ Ленінскага раёну, пачаўшы рамонт дому, папросту выставіла скрыні з калекцыямі на вуліцу. Праз не-калькі дзён ЖЭС №2 загадаў прыбраць іх з двара. «Мінуўшчына сталіцы» папросту трапіла на съметнік.

Аднавіць збор цяпер не-магчыма. «Усё ляжала па скрыніах, на кожным экспанатце было пазначана месца, час знаходкі, стаяў адмысловы шыфр. Цяпер па іх праехаўся бульдозэр», — канстатуе С. Тарасаў.

Навуковую страту можна хіба што ўяўіць. Грошовую... «Гэта немагчыма ацаніць». Дык ці на варта, у такім разе,

пашукаць съяды Менскай калекцыі на чорным рынку? С. Тарасаў такую вэрсію адмаяўляе лічыць, што, найхутчэй, мела месца звычайная нядбайніца: «Хаця, калі б там трапіўся чалавек абазнаны, то знайшоў бы прымяненне гэтым знаходкам».

Вядома, звычайныя будаўнікі, якія займаліся рамонтам дому па вул. Рыбалкі, маглі проста выкінуць на съметнік калекцыю. Што ім тыя чарапкі? Гэта, можна сказаць, характеристы для цяперашніх Беларусі выпадак.

Трэба адзначыць, што археоляг Тарасаў быў навукоўым кіраўніком раскопак на Нямізе, дзе будуецца цяпер паркінг. Ён жа наглядаў за раскопкамі на месцы былога гарадзкога тэатру і драўлянага палацу Радзівілаў XVII—XVIII ст. на тым пляцы, дзе сёння будуецца гатэль «Эўропа».

Археоляг Алег Трусаў кажа, што такія выпадкі — не ў

навіну: «Калі я быў яшчэ асыпрантам, такі ж завал быў на вул. Сурганава, дзе тады зьбіраліся знаходкі. Калі памірае ці выходзіць на пэнсію археоляг, ягоная калекцыя паціху расыцягваецца. Так, пасля съмерці Міхаля Ткачова многія з яго знаходак патрапілі ў зборы ягоных вучняў. У Зянона Пазняка ў доме на вуліцы Гандлёвой вельмі шмат было, цэлы будынак быў заняты калекцыямі. Куды ўсё падзеялася?»

Карані такога стаўлення да археалагічнае спадчыны Трусаў бачыць у савецкай неахайніцы: «Гэта хвароба пачалася гадах у 60-х. Яны на хочуць адразу апісваць знаходкі, а проста запакоўваюць у скрыні, дзе ўсё ляжыць гадамі. Апісваць кераміку цяжка. Таму археолягі імкнущы правесыці новыя раскопкі, знайсці што-небудзь цікавае, а гэтыя чарапкі пакідаюць».

Адам Воршыч

Што ў нас памерзла?

Моцныя маразы нарабілі шкоды азіміне. Тыдзень у студзені тэмпература трымалася ніжэй за -20 , а месцы і -35 градусаў. Дый сьнег быў невысокі. У азімага рапсу найбольш адчувальная кропка росту, што знаходзіцца на глыбіні глебы у 2 см. Непашкоджаная, яна дае шанец расыліне з памерзлай надземнай часткай адрасыці вясною. Аднак сёлета, паводле Інстытуту земляробства і сэлекцыі НАН, праз маразы пагінула да 80% азімага рапсу пры агульнай пасяўной плошчы 100 тыс.га. Пагінула амаль

уся шматгадовая белая капюшына, якая, як і рапс, вытрымлівае толькі мінус 14 градусаў.

Што да збожжавых, то паводле дырэктара Інстытуту земляробства і сэлекцыі акаадэміка Міхаіла Кадырава, імавернасць гібелі 20 — 25% азіміны істотная. Звычайна непазъбежныя страты складаюць 3 — 5% ад пасяяной плошчы.

Паводле М.Кадырава, Мінсельгасхарчу ўжо атрымала рэкамэндацыі спэцыялістаў наконт таго, што, дзе і чым перасяваць.

Сямён Печанко

Парада садаводам

У лютым ствалы садовых дрэваў найбольш церпяць ад марозу. Асабліва заходня іх частка — нагрэтая сонцам у полудзень, яна хутка ахалоджваецца ў выніку перападу тэмпературы ўвечары. У такіх месцах утвораюцца так званыя маразабойныя расколіны, якія ў вяснова-летні перыяд робяцца крыніцамі захворанняў. Каб гэтага пазъбегнуць, ствол дрэва варта ўжо ўзімку пафарбаваць белай фарбай з дадаткам меднага купарвасу. І робіцца гэта ў лютым, калі ёсьць практычная карысць. Таксама ў гэты час можна рабіць абрезку ваўчковых парасткаў.

Валюта — у вольным продажы

Ад 10 лютага ў аблініках валюту можна набываць, які маючы пашпарта. Дакумент прыйдзеца выцягваць з кішэні, калі купляеш даляраў ці эўра на суму, большую за 2 тыс. базавых велічыняў (сёння 58 млн руб.).

Прэзыдэнцкі дэкрэт № 2 адмяніў патрабаванье аб ававязковай рэгістрацыі

пашпарных звестак фізычных асобаў, што дзейнічала з 1997 г., калі існавала некалькі курсаў беларускага рубля, што сур'ёзна адрозніваліся аднаго ад аднаго. Валютчыкі тады скупалі ўсе даляры й дойчмаркі ды перапрадавалі іх людзям па больш высокім курсе.

Зыміцер Дрыгайлі

Форум tut.by пра фальсифікацыю выбараў

Адзін з форуму парталу tut.by прысьвачаны фальсифікацыям выбараў. Пачалося ўсё з паведамлення аднаго з наведнікаў, які размысляў меркаваны мханізм фальшавання выбараў. Паводле яго, фальшаванье адбываецца на ўзору старшыні камісій і ў раённых адм-

іністрацыях, і зафіксаваць гэтыя парушэнні да камінгальна цяжка — пакуль апазыцыя ня вернецца ва ўладу. Тыя факты, што маюцца ў праваабаронцаў, сведчаць хутчэй пра перагібы на месцах, дзе старшыні камісій прайвілі празмерную ініцыятыву.

ПІШУЦЬ ЧЫТАЧЫ

Юры Калбасч

Люблю Беларусь

Акцыю да Дня закаханых правялі актыўісты грамадзкіх рухаў у Глыбокім (на фота). На рынку зранку было раздадзена 300 значаку ў бел-чырвона-белай выявай сэрца, якое любіць Беларусь. Да акцыі далучыліся і прадпрымальнікі, што гандлявалі ў гэты час на рынку — іх пакупнікі маглі бясплатна атрымаць сувэнірны значак да Дня святога Валянціна.

**Прысутны,
Глыбокае**

Куры — за кратамі

Лунінецкая санстанцыя вырашыла засыцерагчы на сельніцтва ад птушынага грышу. Эпідэміёлагі абіцаюць выпісваць штрафы тым, хто дапусціць зносіны свойскіх птушак з дзікімі. Свае куры, гусі, качкі лунінчанам да асаблівага распа-

раджэння трэба тримаць пад наглядам у вальерах і пунях.

Фальсифікацыя беларускага масла

Малочны завод у Лунінцы — адно з нямногіх прадпрыемстваў гораду, што мае прыбытак. Напрыклад, каззін экспартуюцца ў Нямеччыну, Францыю, нават ЗША. Галоўны клопат кіраўніцтва — сыравіна: малака з гаспадарак раёну не хапае, а паміж Лунінцамі і Жыткавічамі абласныя начальнікі ўсталявалі «мыгны бар’ер». Дырэктар заводу Сяргей Карпец наракае на тое, што расейскія дзялікі завалілі ўесь Краснадарскі край маслам, запакаваным на манэр лунінцага. «У Беларусі мы абаронены ад такога свавольства, а ў Рәсей — не», — паскардзіўся сп. Карпец журналистам.

ВР, Лунінец

Цікава, што абсолютная большасць удзельнікаў форуму лічыць, што выбары ў Беларусі фальшуюцца.

Як супрацьстаяць фальшаванню выбараў? Ёсьць такое меркаванье: «Законным шляхам нікуды ня трапіш, ніякі наш суд не паставіць пад сумнёў законнасць абраўнія Лукашэнкі. Але важна тое, што робіцца ў галовах грамадзянаў».

СП

Беларуская рок-музыка выдадзеная на MP3

Праект запачтаваў лэйбл «Aist Music» — адгалінаваньне кампаніі «Vigma». Ужо зъявіліся па два дыскі пад кідкімі вокладкамі з усімі альбомамі і кліпамі гуртоў «Нэўра дзюбэль» і «Ляпіс Трубяцкай». На чарзе — «Песняры».

Кіраўнік «Aist Music» Уладзімер Кубышкін піша песні для поп-праектаў «Черніка», «Топлес» і А. Саладухі і паралельна выдае альбомы «альтэрнатыўнікаў». За трох гады выйшлі альбомы гуртоў «Куклы», «Нэўра дзюбэль», «Палац». Кубышкін выдае тое, чаго, на яго думку, патрабуе беларускі музичны рынак. Сёняня на ім відавочны брак MP3-складанак — зручнага формату, бо на адным дыску можна зъмісьціць з дзясятак альбомаў, некалькі відэакліпаў і з пау-

сотні фатадымкаў.

Цяпер вядуцца перамоўы наконт працягу рок-калекцыі складанкамі ад «N.R.M.» і «Уліса». «У сваім выбары мы арыентаваліся на гурты, якія маюць свайго слухача, зрабілі ўнёсак у айчынную музичную культуру і маюць прывабны і рэнтабельны прадукт», — кажа У. Кубышкін.

Дыскі з чатырнаццаццю альбомамі «Нэўра дзюбэля» і шаснаццаццю «Ляпісаў» — цалкам легальны прадукт. Аляксандар Кулінковіч сам транслюіраваў назвы сваіх песняў з кірыліцы ў лацініцу, каб ва ўсіх прайгравальніках яны чыталіся. Усе аўтарскія адлічэнні «Aist Music» сплачвае.

У. Кубышкін ня лічыць,

што продаж MP3-калекцыі можа адбіцца на рэалізацыі поўнафарматных альбомаў — даражайшых, але ў якасным CD-фармаце: «Усе гэтыя альбомы паасобку ўжо былі прададзены тысячнымі накладамі, ад выданыя іх у іншым фармаце выканаўцы набываюць дадатковыя грошы і піар».

Сяргей Будкін

«Тузін Гітоў»

Вынікі 10-га туру (27 студзеня — 9 лютага)

www.music.fromby.net

1. Кася Камоцкая. «Шостае падарожжа» — 391
2. «IQ-48». «Свяціло ў цемры» — 377
3. «Tav.Mauzer». «Брудная вада» — 292
4. «Сыцяна». «Можна быць» — 265
5. «Глюкі». «Ападкі» — 256
6. «Imprudence». «Малюся багам» — 240
7. «Zygmunt VAZA». «ContraБанда» — 236
8. «Палац». «Праваджала маці сына» — 234
9. «З.В.М.Я.Я». «Чукча» — 233
10. «Usplesk». «Мара» — 231
11. «Drum Ecstasy». «Football» — 228
12. «Паўднёвы вечэр». «Там» — 93

Праслушаць песні можна ў Інтэрнэце на сайце «Тузін гітоў» і ў радыёстанцыях штотыдніцы на хвалях радыё «Менск» (92,4 FM) а 23.00 у праграме «Тузін гітоў з Алегам Хаменкам»

+ 375 29 6685821 koziel2005@gmail.com

Аповед пра насатых валадароў

У Палацы мастацтваў ідзе выставка Рыгора Таболіча.

Я добра памятаю гэтую карціну па рэпрадукцыі. Але ня ведаў, ці гэта алейны жывапіс, ці графіка. Памятаю толькі яскравы вобраз палешука, які ўпэўнена крочыць усьцяж чаратоў, у якіх стаіць бусел. Няхітры, але трапны іранічны аповед пра жыхароў багністай бацькаўшчыны. Карціна «Гаспадар», напісаная маладым гадаванцам тэатральна-мастацкага інстытуту Рыгорам Таболічам, стала хрэстаматыйнаю. І вось яна, перада мною. Шмат меншага фармату, чым я чакаў. Але адчулася нешта падзабытае, свойскае... З водарам аеру, мяты й твani.

Тады, напачатку 1980-х, Рыгор Таболіч увайшоў у нашае мастацтва жывапісным трывтыхам, прысьвечаным

Максіму Багдановічу. І наступныя палотны трывала асацыююцца з нацыянальна-рамантычнаю плыняю. Дзіўныя кампазыцыйныя ці ўласна жывапісныя адкрыцьці Таболіча («Стары калодзеж» ці нізка «Колеры») губляюцца.

У экспазыцыі «Вытокаў» — больш за 100 жывапісных працаў у самых розных жанрах, тэхніках і... стылях. Знайшлося месцаў съціплай інсталяцыі. Гераічнае мінулае Беларусі, любоў да землякоў і сваякоў перамяшана на выставе з натурмортамі, пэйзажамі, абстракцыямі. Таболіч — гаспадар усіх формаў, фарбаў і рознага кшталту цыгатаў ад Пікаса і Шагала да Савіцкага й Марачкіна.

Выставка адкрываецца новым палатном «Купала і Колас у Магілёве». Народныя песніяры сярод прыхільнікаў на ганку Магілёўскага тэатру. Трады-

цыйны сюжэт у традыцыйным выкананні. Карціна магла бы упрыгожыць фасадага самага тэатру.

Рыгор Таболіч — стваральнік і гаспадар першае прыватнае галерэі ў Магілёве, дырэктарам якое — ягоная жонка, мастачка Марыя Таболіч. Адкрыцьцё галерэі ў 2000 г. у горадзе, дзе ўжо ёсьць і музэй Бялыніцкага-Бірулі, і галерэя імя Масьленікава, стала вялікай падзеяй.

Мастак створыў яшчэ багата розных рэчаў, што маюць шанец разъляцецца па сьвеце, усладуляючы Беларусь. Але хіба нішто не запомніца гэтае трывала, як ягоны «Гаспадар», аповед пра двух насатых валадароў Палесься: палешука й бусла. Аповед пра тое, што творцу было насамрэч блізка й зразумела. Бяз штучнага патасу й прэтэнзій ахапіць неахопнае...

Сяргей Харэўскі

Каб гарантавана чытаць газэту, дасылайце адрасы і прыватныя ахвяраваньні

Каб гарантавана чытаць «Нашу Ніву» цяпер, калі «Саюздрукам» і «Белпошце» забаронена распайсюджваць газэту:

1) Просім усіх ахвотных чытаць газэту паведамляць у Рэдакцыю свае адресы і тэлефоны. Гэта можна зрабіць па тэлефоне, факсам, праз пошту ці электронную пошту.

Тэлефоны: (017) 284-73-29, (029) 260-78-32, (029) 618-54-84

e-mail: dastauka@tut.by

паштовы адрас: а/c 537, 220050 Менск.

2) Просім кожную сям'ю чытачоў пералічваць на рахунак газеты ахвяраваньне з разылку 6 000 рублёў на месец. Гэтага будзе досьць для выхаду і дастаўкі газеты. **У блянку банкаўскага паведамлення ці паштовага пераказу, калі ласка, дакладна і разборліва пазначайце ваш адрас, у тым ліку паштовы індэкс і код пад'езду.** Тыя, хто перакажа 18 000 рублёў за раз, забясьпечаць выхад газеты на тры месцы. Хто ж мае магчымасць пераказаць 36 000 рублёў адразу, забясьпечаць публікацыю «НН» адразу на паўгоду.

0402280179
ІЗВЕЩЕНИЕ

Фонд выданья газеты «Наша Ніва», УНП 101 115 521
получатель платежа
МГД ААТ «Белінвестбанку», вул. Калектарная, 11, Мінск, код 764
изменение банков

Счет по- лучателя	3015 212 000 012	Лицевой счет	
----------------------	------------------	-----------------	--

(фамилия, імя, отчество, адрес)

Вид платежа		Дата	Сумма
Ахвяраванье			
			Пеня
			Всего

Кассир

Плательщик

Фонд выданья газеты «Наша Ніва», УНП 101 115 521
получатель платежа
МГД ААТ «Белінвестбанку», вул. Калектарная, 11, Мінск, код 764
изменение банков

Счет по- лучателя	3015 212 000 012	Лицевой счет	
----------------------	------------------	-----------------	--

(фамилия, имя, отчество, адрес)

Вид платежа		Дата	Сумма
Ахвяраванье			
			Пеня
			Всего

Кассир

М.П.

Плательщик

На які рахунак пералічаць гроши?

Ахвяраванье можна перавесыці ў любым аддзяленні банку, на любой пошце. Улічыце, што пры пераказваньні грошай паштовым пераводам пошта спаганяне дадаткова 3%, а пры пераводзе грошай праз «Беларусбанк» празнту не бяруць. На банкаўскай квітанцы ў графе «Від плацяжа» трэба пазначыць:

«Ахвяраванье». У графе: «Атрымальнік плацяжа» трэба пісаць: «Фонд выданья газеты «Наша Ніва», УНП 101 115 521». У графе «Найменаванье банку» трэба пісаць: «МГД ААТ «Белінвестбанк», вул. Калектарная, 11, Мінск, код 764». У графе «Рахунак атрымальніка» 3015 212 000 012. Пры перасылцы грошай па пошце тое саме трэба пісаць у рубрыках «Каму» і «Куды».

Ці трэба паўторна даслаць адрасы у Рэдакцыю?

Не, аднойчы даслаўшы, больш ня трэба (калі вы рэгулярна атрымліваеце газэту). Тады досьць не забывацца рэгулярна пералічаць ахвяраваньні.

Хто дасылаў ахвяраваньні, але не паведаміў адрасу

Прабачце, што газэта прыйшла вам запозынена. Рэч у тым, што вы пераказалі ахвяраванье, але не паведамілі Рэдакцыі адрасу адразу. Квіток ахвяраванья трапляе да нас праз 5—10, а часам і болей дзён.

Шукаем чытачоў!!!

Калі хто ведае наступных чытачоў «НН», просьба падказаць ім скантактавацца з газэтай.

Чытач з Зарніцы Спасава, дашліце свой дакладны адрес і прозвішча.
Леанід Мікалаевіч Н. з вул. Калініна, удакладніце свой адрес.

**Калі вы
не атрымалі
газэты**

да панядзелка, а ў
 Менску — да
 суботы, абавязкова
 тэлефануцце
 ў Рэдакцыю.
 Пытацца
 Аляксандру.

Тэлефоны:
 (017) 284-73-29,
 (029) 613-32-32,
 (029) 707-73-29
 dastauka@tut.by

Правілы падачы адрасоў

Абавязкова падавайце індэкс, бо зь індэксам газэта дойдзе хутчэй.

Калі вы жывяще ў вёсцы ці ў мястэчку, пазначайце раён і вобласць.

Ня трэба дасылаць квіток, пакіньце яго ў

сябе, гэта вашае пацверджанье того, што вы зрабілі ахвяраванье.

Разборліва падавайце свае звесткі.

Атрымліваць газэту можна з любога нумару, толькі паведаміце ў Рэдакцыю свой адрес.

Газэта «Наша Ніва»

запрашае
прыватных
прадпрымальнікаў
спрыяць у
распаўсюдзе
газеты ў Менску
і рэгіёнах.

Дзякую за ахвяраваньні!

Шчыра дзякуем Глебу С. з Салігорску. Дзякуем Уладзімеру Ш. з Менску, які ахвяраваў на выданье газэты 100 тысяч рублёў.

Дзякуем таксама С.Д. з Талачынскага раёну.

Арцёму Г. з Ліды.

Міхаілу С., Уладзімеру І., А.Г., А.М., Ж.К., Макару Л., В.П., Уладзімеру Ш., І.Г. зь Менску.

Уладзімеру К., Ж.К. зь Менскага раёну.

М.Л. са Слуцку.

Антону Т., Аляксандру Ш. з Жодзіна.

Марыі Б. з Гомелю.

Зымітру Я. з Івацэвіцкага раёну.

Анатолю К. з Салігорскага раёну.

Уладзімеру К. зь Любанскага р-ну.

З.Д. з Бабруйску.

Ю.Ю. з Маладечна.

Мікалаю Б. зь Сьветлагорскага раёну.

Аляксандру С., Аляксандру А. з Горадні.

Уладзімеру А. з Вушацкага раёну.

Ю.Л., І.Л. зь Берасця.

Дз.С. з Магілёва.

**Вельмі просім
чытачоў, якія ад
Новага году
чытаюць «НН» у
Інтэрнэце, а не на
паперы, таксама
дасылаць
прыватныя
ахвяраваньні з
разыліку 6000 на
месяц з пазнакай:
 «за Інтэрнэт». Бяз
збору грошай
газэце не захаваць
якасці.**

Гэтак выглядае ўсярэдзіне адзін з электраветракоў, што жывяць энэргій вёску Дружная на Мядзельшчыне.

АНДРЭЙ ЛЯНКЕВІЧ

Жыцьцё пасля нафты

Золата будучыні будзе блакітным, зялёным, разрыстым — якім заўгодна, але ня чорным. З Бэрліна піша Алеся Кудрыцкі.

Так, сябры мае, я думаю, што ваду калі-небудзь будуць выкарыстоўваць як паліва, што вадарод і кісларод, якія ўваходзяць у яе склад, будуць выкарыстаны разам ці асобна і зьявяцца сапраўды невычарпальнаі крыніцай съяўта і цяпла. Вада — вугаль будучыні.
Жуль Вэрн. Таямнічая выспа. 1874.

Нафта — кроў, якая цячэ па жылах сусьвету. Нават у Нямеччыне, зь яе арміяй ветракоў, сонечнымі батарэямі на дахах, бяз нафты ня рухаецца нічога. Толькі 35 тыс. аўтамабілю ў краіне працујаць на газе, а вытворчасць біяпаліва не пакрывае і 2%

патрэбаў у бэнзіне ды саліярцы. У сярэднім па Эўропе вартыя жало 6% энэргіі выпрацоўваючца ўзнайляльнымі крыніцамі.

Аднак сітуацыя мусіць зьмяніцца — надта дарагім задавальненінем зрабілася нафта. Швэцыя пастановіла

да 2020 г. пазбавіцца ад нафтавай залежнасці. Ужо цяпер электрычнасць у краіне вырабляцца выключна атамнымі і гідраэлектрастанцыямі. Ірляндыя ў 2050 г. перавядзе ўесь водны ды аўтамабільны транспарт на вадарод. У падобным кірунку рухаецца Індый — у кастрычніку ў горадзе Фарыдабад адчынілі першую вадародную заправачную станцыю. Але наколькі рэальная пабудова жыцьця бяз нафты?

Дызэль з-пад дранікаў

У Бэрліне ўжо ёсьць таксоўшчыкі, якія запраўляюць свае аўто... адпрацаваным

алеем, які яны набываюць у забягалаўках хуткага харчавання. Брунатная жыжка фільтруеца ў хатніх умовах і заіваеца ў бэнзабак дызэльнага аўтамабіля. Пах з выхлопнай трубы нагадвае водар смажанай бульбы. Выгода зразумелая: уладальнікам рэстарацыяў ня трэба плаціць за перапрацоўку адкідаў, аўтаматары атрымліваюць паліва амаль задарма. Ідэя ўжо прыцігнула камэрсантаў: нямецкая фірма *Vital Fettrecycling* штогод вырабляе 60 млн л дызэльнага паліва з рэстарацыйнага алею. Проблема ў тым,

Жыцьцё паслья нафты

Працяг са старонкі 21.

што ў багатай Нямеччыне адкідаў харчовага алею ня хопіць, каб наталіць смагу ўсіх дызельных рухавікоў.

Разгул біятэхналёгіі

Усё больш навукоўцаў залікаюць зазірнуць праблеме ў корань — у літаральном сэнсе. Паліва можна вырошчаць на палях. Чым дрэнна — запраўляць аўто ў найбліжэйшым супэрмаркеце ды ўдвая танкіні, чым на запраўцы? Нямецкія фірмы, якія пераабсталёўваюць рухавікі на спажываньне звычайнага расліннага алею, маюць стабільны прыбытак. Кампанія *Unicar* з Аахену атрымлівае 50 замоваў у дзень. Не адпружвае нават цана мадэрнізацыі — пераабсталёўваць рухавік каштуе больш за 2000 ёура.

Фантазія навукоўцаў ня мае межаў: паліва вырабляюць з рапсу, з пшаніцы, з цукровага тросяння, нават з апілак. Біятэхнолягі з канадзкай фірмы *Logen* эксперыментуюць з саломай. Нафтавы канцэрн *Shell*, які ўжо набыў пакет акцыяў гэтай кампаніі, дадае ў свой новы сорт саліркі *V-Power* сінтэтычнае паліва, вырабленое з прыроднага газу. Ка-рэйская фірма *EOS System* увогуле зьбіраеца нала-дзіць вытворчасць дызэлю з плястыкаў з-пад ёгуруту. Пералік можна працягваць вельмі доўга: навукоўцы на-лічваюць каля 270 распра-цаваных спосабаў вырабляць паліва без выкарыс-таннія нафты. Многія аўта-мабільныя канцэрны, у тым ліку швэдз-кі «Сaab» і ам-рыканскі «Форд» ужо запусцілі ў сэрыю аўтамабілі, чый рухавік здольны ператраўляць самыя розныя віды паліва.

Проблемы біядызэлю

Урад Мэркель мае пляны абавязаць паліўныя канцэрны дадаваць у свае прадукты біяпаліва. Да 2010 г. 6% паліва, вырабленага ў ЭЗ, будзе вырошчвацца на палях, што адчыніле новыя пэрспэктывы для фэрмэраў.

Праўда, і тут добрая ідэя натыкаецца на абмежаваныні. «Вырошчваць» паліва на ўсходніх палях задорага, ды плошчай для гэтага замала — нямецкага рапсу пры найлепшым раскладзе хопіць, каб пакрыць 3,7% патрэбаў.

Падобная ситуацыя і ў Беларусі, дзе апошнімі гадамі даволі актыўна вядуцца распрацоўкі ў вырабе біядызэля з рапсу. Трактар «Беларусь», напрыклад, нармалёва працуе на сумесі рапсавага алею ды саліркі ў патрэбах 50/50. Аднак мы, найхутчэй, зможам экспартаваць толькі ноў-хаў, бо рапсу, які вырошчваецца на беларускіх палетках, ня хопіць, каб пакрыць уласныя патрэбы ў паліве, ня кажучы пра продаж яго за мяжу. На сівеце ёсьць краіны, дзе і плошчай хапае, і клімат спрыяльны, і працоўныя руки няшмат каштуюць. Гэтак, Бразылія ўжо празь пяць год хоча вырабляе 80% энэргіі з этанолу, які атрымаюць з цукровага тросяння. Вось толькі ці не адбудзеца гэта за кошт барбарскага зынішчэння трапічных лясоў, каб вызваліць месца пад плянтацыі? Акрамя гэтага, навукоўцы падлічылі, што шкода для навакольнага асяродзідзя ад спальвання біядызэлю ненашмат ніжэйшая ад той, якую чыніць нафтапрадукты.

Надзея палягае ў новым пакаленіні біядызэлю. Па-першае, яго будуць выраб-

ляць ня толькі з пладоў на-кшталт семені сланечніка ці бульбы, але з усёй раслінінай, нават са сцяблінай ды каранёў. Па-другое, біятэхнолягі змогуць мадыфікація хімічнага склад паліва ў адпаведнасці з патрэбамі паліўнай індустрыі. Нямецкая фірма *Choren* ужо вырабляе такое паліва пад назвай «со-нечны дызэль», якое паслыжова працішло выпрабаваныні ў кампаніях «Мэрсэдэс» ды «Фольксваген». Паліва такога кшталту патэнційна можа пакрыць 20—25% патрэбаў рynку.

Вадкі вугаль

Ня выключана, што будзе ўзгаданая старая тэхналёгія ператварэння каменнага вугалю ў нафту. Яна вядомая чалавецтву ўжо каля 100 год. Ніzkія цэны на нафту прывялі гэту індустрыю ў заняпад. Аднак танная нафта адыходзіць у нябыт — і тэхналёгія звадкаваныня вугалю вяртается. У 2007 г. у Кітаі будзе адчынены першы сучасны завод па вырабе нафты з вугалю. Пэнтагон мае пляны стварыць систэму з 30 заводаў, якія будуць забяспечваць амэрыканскую армію палівам, сінтэзаваным з вугалю, што пазбавіць іх ад залежнасці ад прыроднай нафты. Аднак выраб нафты з вугалю можа прывесці да сапраўднай прыроднай катастрофы. Пры гэтым працэсе выдзяляецца столькі вуглакіслага газу, што яго давядзеца захоўваць пад зямлёй, інакш парніковы эфект паскорыцца ў некалькі разоў.

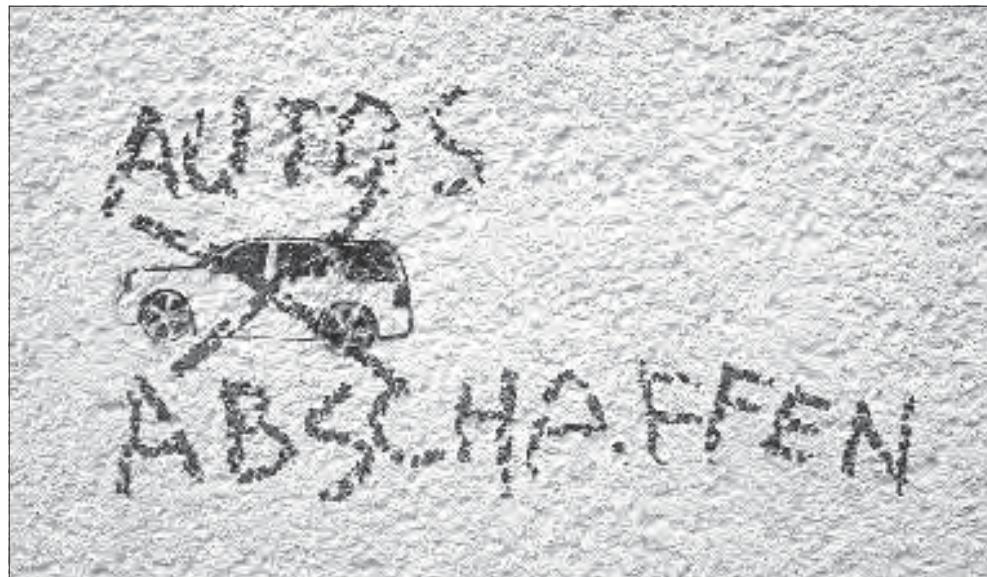
Акіян паліва

Яшчэ адной надзеяй можа быць прыродны газ. Хоць аўтамабілі, пераабсталёўваючыя пад выкарыстанніе газу ў якасці паліва, і каштуюць

даражэй за звычайнія, аднак газ каштуе танкіні за нафтапрадукты, асабліва ў тых краінах, дзе, як у Нямеччыне, дзяржава выдзяляе на яго датациі. Запасаў газу хопіць на большы час, чым запасаў нафты, ды навакольле ён забруджуе менш за нафтапрадукты. Карацей, газ — неблагая альтэрнатыва на час пераходнага перыяду да эры вадароду.

Вадарод складае два атамы з трох у малекуле вады. Намёк зразумелы: сусветныя акіяні — агромністы рэзэрвуар энэргіі, прычым экалагічна чыстай. Пры вырабе вадароду з вады адкідам зьяўляецца кісларод. Пры вырабе электраэнэргіі з вадароду адбываецца ягоная рэакцыя з кіслародам, і адкідам зьяўляецца дыстыляваная вада. Малая доля вадароду пры выкарыстанні не паслыжвае зрэагаваць і можа нават адляцець у космас, бо гэта вельмі лёгкі газ, які зямная гравітацыя ўтрымаць не заў-

…
Адзінае ў Беларусі
 прадпрыемства, што
 распрацоўвае тэхналёгію
 вырабу паліва з рапсавага
 алею — «Уніхімпрам БДУ».
Летась у Наваельні
 (Дзяртлаўшчына) распачаў
 працу эксперыментальны
 міні-завод па вытворчасці
 такога паліва. У год ён можа
 вырабляць да 5 тонаў.
Беларусі ж патрэбна 1,7 млн
 тонаў дызэпаўліва штогод.
Паводле разылікаў
 навукоўцаў, калі засекць
 рапсам усе 1,5 млн гектараў
 прыгодных для гэтага
 ворных земляў краіны, мы
 атрымаем толькі 1,5 млн
 тонаў біяпаліва. Для яго
 вытворчасці трэба 10
 магутных заводаў. Праўда,
 біяпаліва будзе каштаваць
 на 20—40% больш за
 звычайнае, а банальны
 неуряджай рапсу можа
 справакаваць паліўны крэзіс.

Надпіс на сцяне: «Далоў машины!» (Нямеччына).

жды ў стане. Таму, у прынцыпе, вадарод таксама калі-небудзь можа вычарпацца, але гэта настолькі аддаленая будучыня, што навукоўцы амаль не бяруць яе ў разлік.

Што рабіць з вадародам? Ёсьць дзівye магчымасці. Канцэрн «БМВ», бадай, адзіны, які абраў самы цяжкі шлях — непасрэднае выкарыстаныне вадароду ў якасці паліва для рухавіка. Гэта дазволіць стварыць сапраўды магутны аўтамабіль, аднак звязана зь немалымі тэхнічнымі праблемамі. Большасць жа аўтавытворцаў сусвету збираюцца пайсьці іншым шляхам. Вадарод, запраўлены ў аўтамабіль, будзе рэагаваць з кіслародам, і энэргія, якая вызваліяецца падчас рэакцыі, будзе прыводзіць у дзеяннне электрычны рухавік. Магутнасць таго аўтамабіля ня дужа вялікая, аднак гэтая тэхналёгія больш распрацаваная і бясьпечная.

Праблема ў tym, што для выдзялення вадароду з вады таксама патрэбная энэргія. Фактычна, вадарод не крыніца энэргіі, а проста зручны і экалагічна чисты яе носьбіт. Таму выпрацоўваць вадарод з дапамогай нафты ці вугалю бессэнсоўна. А з дапамогай газу ці атамнай энэргіі — цалкам реальна.

Але найлепш — атрымліваць вадарод з дапамогай узнаўляльных крыніц энэргіі. Так, вадароднае аўто ў Беларусі можа ездзіць на вадародзе, вырабленым з дапамогай ветракоў на ўз্বярэжжы Нарвэгіі ці на палетках сонечных батарэй у Гішпаніі. Найболыш пашанцавала ў гэтым сэнсе Ісляндыя — краіна ў літаральным сэнсе жыве на вулькане і выкарыстоўвае цягло зямлі для вырабу электрычнасці, яку, у tym ліку, пускае і на прадукаваныне вадароду. Таму гэта дзяржава-выспа і зўяліеца сусветным лідерам па стварэнні «вадароднай гаспадаркі».

Пакуль што вадарод абыходзіцца дорага. Колькасць вадародных заправачных станцыяў у сусвете ня боль-

шая за 100, а аўтобус з вадародным рухавіком каштуе больш за мільён эўра. Тэхналёгія застасцца занадта дарогай, а нафта — занадта танай, таму ў 2020 г. вадарод заўядзе ў самым лепшым выпадку 5% энэргетычнага рынку.

Простая эканомія

Па старой завядзёнцы, чалавецтва заглядае далёка, не заўважаючы рапэнняў, якія ляжаць пад носам. Энргазберагальнія тэхналёгіі маюць агромністы патэнцыял. Дамы можна будаваць з лепшай цеплаізацыяй, а аўтамабілі рабіць больш эканомічнымі. Калі б кожны аўтамабіль у Нямеччыне спажываў на 100 км шляху ўсяго толькі на 1 літар паліва меней, спажываныне бензіну ды саляркі зменшылася бы на 12,5%. Ніякі біядызэль дагэтуль такої эканоміі ня ў стане забясьпечыць. Калі ж ашчадны рухавік зрабіць яшчэ і гібрыдным, спалучыўшы яго з электрамоторам, эканомія будзе яшчэ большая. Прычым зараджаецца ён у tym ліку і ў час руху, у першую чаргу пры разгоне і тармажэнні аўтамабіля. Гібрыдныя аўто накшталт «Таёты Прыйос» ужо некалькі год як вырабляюцца сэрыйна. У 2010 г. у ЗША будзе прада-

вацца калі мільёна такіх «аўтамабільных мутантаў».

Рай ці пекла?

Энэргетычная крыза, якая ўсё больш вымалёўваецца на далягідзе, рабіць нечакана рэальнымі самыя фантастычныя праекты. Расейская карпарацыя «Энэргія» заявіла, што да 2015 г. зьбіраеца пабудаваць сталую станцыю на Месяцы. Сваіх мэтай яна не хавае: ужо ў 2020 г. на Месяцы мусіць пачацца здабыча гелія-3, паліва, якое можа вырашыць усе энэргетычныя праблемы зямлі на бліжэйшыя стагодзьдзі. Гелій-3 — рэдкі ізатоп. У нетрах Зямлі яго амаль няма, а вось на Месяцы, куды гелій-3 заносіў сонечны вецер, яго запасы ацэньваюцца ў 500 млн тонаў. Гэтага цалкам хопіць, каб забясьпечыць чалавецтва палівам на 1000 год. Да таго ж, гелій-3 вельмі стабільны, таму небяспека выбуху пры яго выкарыстанні практична адсутнічае. Адна тона ізатопу, калі ацэньваць яе ў нафтавым эквіваленце, каштуе калі 4 млрд даляраў. Каб забясьпечыць плянэту энэргіяй на год, дастаткова 2—3 палётаў грузавых касмічных кабліў, якія даставяць гелій-3 зь Месяца. Ня дзіва, што амэрыканскі ўрад ужо размараў сваю праграму палётаву на Месяц. База НАСА на спадарожніку Зямлі будзе створана ўжо ў 2018 г. Галоўная мэта — здабыча гелію-3.

Што далей? Ваўчэрная прыватызацыя гелійных радовішчай? Канцэрн «Гелій-пром», які перакрывае пастаўкі гелія-3 пасля Аранжавай рэвалюцыі ў Кітаі? Касьмічныя піраты, якія перахопляюць амэрыканскія «шатлы» з запасам «зорнага» паліва? Вайна за залежы гелію ў раёне кратэра Ціха? Ці, можа быць, мір бязь беднасці, холаду ды голаду? У апошніо альтэрнатыву чамусыці верыцца зь цяжкасцю, нягледзячы на тое, што тэхналёгія можа, у прынцыпе, зрабіць гэтую мэту дасягальнай.

Патрэба ЭЗ у дызельным біяпаліве

Год	Патрэба, млн тон	Доля ў сукупным спажываныні дызэлізу (%)
2005	4,25	2,0
2006	5,95	2,75
2007	7,75	3,5
2008	9,55	4,25
2009	11,5	5,0
2010	13,45	5,75

Паводле «ABW»

Скандал на БТ

У сваіх палкіх пачуцьцях да Захаду, і асабліва да Штатаў, нашыя праваслаўныя атэісты гатовыя выглядаць большымі магамэтанамі, чым як аятолы. Піша **Аляксандар Класкоўскі.**

Скандал вакол карыкатураў з выявай Мухамада пракамэнтаваў і афіцыйны беларускі лідэр. Маўляў, іхні перадрук съведчыць, што камусыці патрэбна эскаляцыя напружанаасці між цывілізацыямі. Кантэкст такі, што німа сумневу — гэта патрэбна камусыці на Захадзе.

Ну а прапаганда — тая без эківокаў даводзіць: карыкатурную вайну спракаваў Вашыгтон. Каб падрыхтаваць глебу для сапраўднай вайны супраць Ірану.

То бок, алоўкі дацкім мастакам тачыў нейкі ўвішны ЦРУшнік. А потым амэрыканскія агенты яшчэ й падблі мнства рэдактараў з розных краінаў раstryражаваць тую брыдоту. І пайшло-паехала... Усё элемэнтарна, Уотсан!

Кансыяралёгія, або тэорыя змовы, стала звыклым інструментам беларускай пропаганды. Гэта ўніверсалыны шаблон, магутны сродак маніпуляцыі масавай съядомасцю. Апазыцыянэры — найміты імпэрыялізму, каляровыя рэвалюцыі — сцэнар ЦРУ. У пасольствах спрэс шпегі, а па пэрыметры дзяржаўнай мяжы вераломнія суседзі дрэсіруюць баевікоў.

І ўжо ня трэба апраўдвацца за непавагу да дэмаграты і правоў чалавека. У варожым атачэнні інтэлігенцкіх антымоній не разводзяць!

Маса ж, на жаль, лёгка паддаецца спакусе простых тлумачніняў. Па-першое, адбівецца цяжкая спадчына савецкай пропаганды. Па-другое, мільёны суайчыннікаў увогуле не атрымліваюць незалежнай інфармацыі.

Пабыўшы пару дзён у вёсцы без Інтэрнэту,

пачуваесяся дзікуном. Дык што казаць пра тых, хто не адрознівае Інтэрнэт ад інтэрнату?

Усе пачулі нядыўна праз тэлевізію, што літойцы наладзілі агнявую падрыхтоўку рэвалюцыйных баевікоў. І мо два адсоткі даведаліся празь незалежныя сайты, што насамрэч гаворка ідзе пра электронны трэнажор у вайсковай частцы, на якім дали «пастраляць» нават беларускім дыпліматам.

Два адсоткі пасъмяляіся. Астатнія сацыёлягаў прафэсара Манаева і Літвы, Польшчы да Латвіі да лік краінаў. Сон розуму спараджае пэршы, у палітыцы насамрэч ё патаемная спружыны. Што да «карыкатурнай вайны», то за ёй эскаляцыя экспэрты схільныя найперш інтарэсы Ірану, Сырыя палестынскага «Хамасу», да якіх міжнароднай супольнасці ёсьць сур'ёзныя пытанні. «Маляваны адцягвае ўвагу ад іншых рэчаў напрыклад, атамных амбіцыяў апраўдвае іх.

Беларускія тэнісісты выйшлі ў чвэрцьфінал Кубку Дэвіса. Выйграць у чэмпіёнаў-гішпанцаў было праста прыемна. Стамлялі хіба перадвыбарны палітычны піяр, якога было зь верхам, ды форма, нібы пашытая са сцягоў.
На фота: Максім Мірны падсілкоўваеца ў часе матчу. Зьлева стаіць яго бацька.

ЮЛІЯ ДРАШКЕВІЧ

я ўражваюць
прылічэннем
у варожых
ачвараў!
сьць
інай
бачыць
і ды
х у
сь сапраўды
сь скандал
—
Тэгерану. Ці

Дарэчы, пра гэтыя імаверныя матывы калізіі шмат гавораць нават расейскія мэдыі — пры ўсіх гульнях Масквы з ісламскім съветам.

Але менскія кансыполягі ўмеюць думаць толькі ў адзін бок. «Вораг майго ворага — мой сябар» — вось іхны прынцып. Пры патрэбе яны гатовыя выглядаць большымі магамэтанамі, чым як аятолы.

Кансыпіралёгія (ад анг. *conspiracy*) — сакрэтнасць, змова. Сыстэма поглядаў, плынъ у гісторыі ды паліталёгіі, што тлумачыць тыя або іншыя зьявы як вынік змоваў патаемных сілаў (напрыклад патаемных таварыстваў, спэцслужбаў, іншаплянэтнікаў, акультных зъяваў).

Уставай, народ, за мэтал-рок!

Да чаго пэрформансы «За Беларусь» давялі Уладзю Б. Фэльетон Лёліка Ушкіна.

«Дарагія мама, тата. Калі вы прачытаеце гэты ліст, мяне ня будзе ў жывых. СМІ ўжо паведаміць, што ў горадзе здарылася няшчасціце — у паветра вылецеў абласны Палац культуры падчас канцэрту «За Беларусь!». Разам з публікай выбух прыхапіў на той съвет увесь сонм беларускай эстрады. Хутчэй, стрэлачнікам зробяць апазыцыю. «DJ Pazniak адгуляў канцэрт», — напіша Саўбелка. Або павесіць сабакаў на дырэктара ПК, які не скідаў з даху сънег. Усё гэта лухта. Палац разам з сабою ўзарваў ваш сын!

Мяркую, што здагадваецца аб матывах майго ўчынку. Я — фанат black-heavy-satan-dead-metal-rock, адэпты якога знаходзяцца ў стане пэрманэнтнай вайны з папсой.

Я прыйшоў да думкі, што графіці ў ліфтах — дзяржнства. Навалу папсы можа прыпыніць толькі радыкальны акт. Прасвяতленне найшло, калі я слухаў запіс гурту «Крадзі-талкай», дзе саліст съявае: «Gazmanov must die! Metal long live!»

Спачатку я меркаваў, што аднаго жмурыка-папсавіка будзе дастаткова, каб прымусіць ўсіх выкананіць шлягераў назаўсёды заткнуцца. І тут пабачыў афішу «За Беларусь!». Гэта быў знак лёсу! Нэўтралізаваць скопам Агурбаш, Жанэт, Газманава — ўсіх, хто замінае нашай справе. Ад гэтай думкі мяне перла, як ад соткі дэцыбэлаў!

Самае цяжкае было дастаць запрашальнікі, якія распаўсюджваюцца толькі сярод ляяльнай моладзі.

Вы заўважылі, дарагі бацькі, што апошнім часам са мною адбыліся перамены. Я паstryгся пад лоха, падпісаўся на «Знамя юности» і зьбіраў подпісы за АГЛ на мясцовай піўнусе. Вы думалі, што мае псыхічныя дэвіяцыі набываюць больш небяспечную форму. Не, гэта было часткай майго пляну, каб атрымаць запрашальнікі.

Цяпер ён перада мною. Таксама як і кіляграм трацілу. Праз хвіліну я ім абматаюся і рушу ў ДК. Як толькі Сітнік зацягне «На ладошках неба пляшут...», я з крыкам «Няхай жыве black-heavy-satan-dead-fuck-metal-rock!» прывяду машынку ў дзеянье.

**Ваш сын Уладзія Б.
02.03.06»**

P.S.: Уладзія Б. здолеў пранікнуць у ДК. Аднак, калі Сітнік пачала съяваць, мэталюгі так паяцягнула на рвакі, што давялося выклікаць хуткую. Па факце знаходжаньня ванітаў у памяшканні, дзе мела месца афіцыйнае мерапрыемства, заведзена справа паводле артыкулу «дышкредытация дзяржаўнага ладу РБ». Съледзства працягваецца.

Цяжкая спадчына Рэчы Паспалітай

«НН» атрымала наступны ліст ад Аляксея Бацикова з Магілёва:

«Вітаю! Прачытаў у расейскім часопісе «Ab Imperio» за 2004 г., нібыта ў Горадні энтузіясты знайшлі герб Рэчы Паспалітай, зъбіты расейцамі пасля падзелу Рэчы Паспалітай. І нібы мясцовы музэй адмаўляеца гэты герб браць, ён так і валяеца пад съянной Гісторычнага музэю. Музэй месціцца ў старым будынку палацу Станіслава Панятоўскага, у якім той падпісаў адмову ад трона. Ці гэта сапраўды так?»

Вось што мы высыветлілі, затэлефанаваўшы ў Горадню.

Герб сапраўды знаходзіцца на тэрыторыі музэю ля замкаўага муру. Сябры аўтэнтычна маладых навукоўцаў «Віт» абураюцца стаўленнем адміністрацыі музэю, што не знайшла месца гербу ў экспазыцыі музэю.

Супрацоўнік музэю Андрэй Вашкевіч мае свае меркаваныні. Ён зазначыў, што герб скаваны ад ападкаў у съяннай нішы Малога замку, а адміністрацыя музэю николі ад яго не адмаўлялася.

«У нас ня толькі герб, але й некаторыя цяжкі і грувасткія экспанаты знаходзіцца на двары — гарматы і якар, што адшукалі ў Нёмане. Герб у хуткім часе маем перанесыць павільнён Ніжній царквы».

На золку незалежнасці ўзыніла ідэя адрестаўраваць герб і ўсталяваць на ранейшым месцы, але далей размоў, як кажа гарадзенскі мастак і каваль Юрась Мацко, справа не скрунулася. А пасля надышлі іншыя часы. У гэтым звязку сп.Юрась мае ўласны сумны досьвед — выкаваны ім адмысловая

для ўсталявання на шпілі Новага замку герб Горадні чакае да лепшых часоў — у апошні момент з аблыванкаму адклікалі згоду на яго ўсталяванне.

Паводле адной з вэрсіяў, герб немагчыма вярнуць на гісторычнае месца праз зымену фасаду Новага замку — маўляў, не пасуе ён нова-

му ablіччу колішній каралеўскай рэзыдэнцыі. Але кожны, хто наведваў гарадзенскі музэй, ведае, што цяпер там «красуецца» герб таксама неіснуючай дзяржавы — савецкі. Гэтая спадчына, так горача шанаваная сёньняшнім уладай, таксама чакае пераасэнавання.

Сямён Печанко

А сам я чакаю майдан...

Я вучань менскай ...—й школы з фізічным профілем. Вучуся там першы год, таму набываю новых сяброў. Быў вельмі здэйлівлены, калі даведаўся, што сярод аднаклясьнікаў — паэт, які друкаваўся летасць у «Дзеяслове» ў адным нумары з Пазняком ды некаторых польскіх выданіях.

Тroe вучняў слухаюць «N.R.M.», «IQ-48», «Ulis» ды інш. На ўроку мовы на тэму «Ўплыў мовы на разьвіццё культуры» я напісаў сачыненне пра становішча ў нашай музыцы. Пасля амаль палова клясы пыталася пра беларускую музыку на MP3 ці CD.

Ды навошта баяца і хавацца, нібы па норах?! А сам я чакаю «Майдану», каб пераканацца, што я не адзіны.

**Раман Латушка,
Менск**

Паважайце большасць

Паважаная «НН»! У апошніх нумарах быўлі змешчаныя артыкулы, пададзеныя лацінскім алфабетам. Я паважаю выбар іх аўтараў, але хацелася, каб матэрыялы друкаваліся на кірыліцы. Пазыцыя рэдакцыі, я думаю, будзе тут не на апошнім месцы. Большасць, на мой погляд, будзе са мною згодная.

Den-belorus

Ад Рэдакцыі

Мы друкуем невялікую частку тэксту лацінскай (тых аўтараў, якія аддаюць ёй перавагу), бо гэта важна для захавання лацінічнай традыцый беларускага правапісу. Цяпер жа бо амаль ніхто на лацінцы больш не друкуе, акрамя жменькі касцельных і Інтэрнэт-выдань-

няў. Прычына — гэты правапіс не вывучаюць у школах. Між тым яшчэ 100 гадоў таму ім масава карысталіся, ім выдаваў вершы незраднаны Багушэвіч, на ім пачынаў пісаць Купала, на ім пэўны час у пачатку XX ст. выдавалася «НН»... Гэта частка нашае культурнае спадчыны, а яшчэ ж гэта лучышць нас з єўрапейскім культурным масівам.

Вы — лепшыя! Са 100-годзьдзем! Памагай Вам Божа!

**Яўген Л., Падольск,
Расея**

Насіце съязг

Спрадвеку бел-чырво-на-белы съязг гуртаваў вакол сябе абаронцаў Бацькаўшчыны. У цяжкі час бою

з ворагам ваяры азіраліся на съязці, бо ведалі: калі лунае штандар — значыць, мы змагаемся. Съязг натхніў да перамогі. Цаной сваіх жыцьцяў ваяры абаранялі нашу бел-чырвоную съязтвію.

І сёняня ў яднаніні народу вакол нацыянальнай ідэі важная роля належыць нашаму съязтому нацыянальному съязгу, такому дарагому нашым гераіч-

ным продкам.

Але пакуль што мала каго сустрэнеш зь бел-чырвона-белым значком. Калі кожны съядомы беларус будзе насіць яе на грудзях, дык на ўсю Беларусь будзе чуваць:

Мы — Беларусы! Мы — разам! Жыве Беларусь!

Таму заклікаю: насіце Съязг!

**Мікалай Кукса,
Івенец**

«НН» з радасцю друкуе ў газэце і на сایце www.nn.by чытальня лісты, водгукі і меркаваныні. З прычыны вялікага аб'ёму пошты мы не можам пачыніцца ад атрыманні Вашых лістоў, на можам і вяртаць неапубліканыя матэрыялы. Рэдакцыя пакідае за сабой права рэдагаваць допісы. Лісты мыяць быць падпісаныя, з пазнакай адресу. Вы можаце дасылаць іх поштай, электроннай поштай ці факсам.

Наш адрес: а/с 537, 220050 Менск.

e-mail: nn@promedia.by.

Факс: (017) 284-73-29.

Як знайсьці сяброў і абараніць нацыянальныя інтарэсы Беларусі?

Ад Гомелю да Табрызу прыкладна столькі ж, колькі ад Горадні да Лівэрпулю. У дачыненіях з Іранам нам варта пакласціцца на рэальная існуючы патэнцыял дзеля разьвіцьця эканамічнае супрацы. **Сяргей Богдан** адказвае **Вацлаву Шаблінскому** («НН», №5).

Съведчаньнем нясьпеласці нашай дэмакратычнай грамадзкасці ёсьць стэрэатыпы пра міжнародную палітыку, дзіўныя ўяўленыні пра съвет, што не дазваляюць вызначаць, у чым палягаюць нацыянальныя інтарэсы краіны. Перачытаўшы некалькі разоў артыкул В.Шаблінскага «Іран: небясьпечны сябрас», я так і ня ўціміў, у чым небясьпека Ірану для Беларусі. Ня думаю, што ён больш небясьпечны, чым іншыя краіны. Падаецца, што сп. Вацлаў занадта сканцэнтраваўся на адной вэрсіі гісторыі — крытычнай да сেньняшняга іранскага рэжыму.

Іран і ядравая праграма

Тэгеран падпісаў Дамову аб нераспаўсюдзе ядравай зброй (дарэчы, Ізраіль яе не падпісаў дагэтуль, але на тое ніхто не зважае) і да самага апошняга моманту дапускаў інспектараў МАГАТЭ на сваё аўтэты. Былі спазненіні з допускам, але па ўласным досьведзе магу съцвердзіць, што ў гэтай краіне спазненіні — нармалёвая рэч для дзяржапарату.

МАГАТЭ съцвердждае: знайдзены дакумэнты, якія съведчаць пра «выраб нейкіх сферычных формаў», у якіх «тэарэтычна можна зъміясціць ядравы набой». Гэтых дакумэнтаў — паўтары старонкі.

Прыгадваеца аналігічная сітуацыя з Іракам, калі съвет пераконвалі ў існаванні ірацкай зброй масавага зынішчэння (ЗМЗ), карыстаючыся наступнай аргумэнтацыяй: «Садам — нягоднік і забойца, вядома, у яго ня можа ня быць небясьпечнай ЗМЗ». Зброй не аказалася. Я падтрымліваю зъвяржэнне Садама, але чаму нельга праста сказаць: мы зрынаем Садама за генацыд?

Сёння аргумэнтацыя падобная: агрэсіўны Тэгеран хоча мець ядравую бомбу, бо ён агрэсіўны. Ігнарецца той факт, што імкненне Ірану да панаванні ў рэгіёне і яго ядравая праграма бярэ пачатак у 1960-х — калі краіна была хаўрусынікам Амэрыкі, а пры ўладзе стаяў шаг. Таму нічога надзвычайнага ў наяўнасці ядравай праграмы для сучаснай дзяржавы няма, а аднаўленыне праграмы (пачатак 1990-х) прыпадае акурат на часы адыху ад радыкальнай ідэалёгіі, а ніяк не на ўздым рэвалюцыі.

Інакш як дзіўным не назавеш пытаньне, нашто Ірану тая праграма, калі тамака столькі нафты і газу? Але ж ідзеца аў прагрэсе і аў тым, што выканевыя віды паліва ня могуць забяспечваць чалавечтва вечна. Паліць далей нафту — значыць заставацца ў мінульым стагодзьдзі. Чаму тады ніхто не зьдзівіўся, калі ў сваёй прамове 31 студзеня прэзыдэнт Буш сказаў пра незалежнасць ад выканевых энэрганосібітаў? Ядравая праграма Ірану — звычайнае імкненне сучаснай дзяржавы да разьвіцьця.

Іран і экспарт Ісламскай рэвалюцыі

Усе адмысловыя органы, што змаліліся экспартам рэвалюцыі, спынілі дзейнасць у сярэдзіне 1980-х з прычыны вычарпання месцаў, куды

яе можна было б экспартаваць, і адсутнасці «попыту на рынках». Экспартаваць Ісламскую рэвалюцыю было немагчыма з простай прычыны. Іран — шыіцкая краіна (то бок выклітая для большасці сунітаў, якія складаюць абсолютную большасць мусульманаў). Таму шыіцкі аятала Хамайні так і ня змог пераканаць сунітаў съвету ў сваёй праўдзе. Для сунітаў шыіты — гэта як для праваслаўных баптысты. То бок здаецца аднаму Богу моляща, але...

Спробы экспартаваць Ісламскую рэвалюцыю мелі аблежаваны посыпех толькі ў Лібане, Іраку ды сярод аўганскаў газарэйскай меншасці. Але перамогі не ўдалося дабіцца *нідзе*. Створаная з іранскай дапамогай Найвышэйшая рада Ісламскай рэвалюцыі ў Іраку прыйшла да ўлады ў краіне толькі дзякуючы амэрыканскому войску! Наколькі зъмяніліся часы, паказваюць і наступныя факты. Адказным за экспарт рэвалюцыі некалі быў аятала Алі Мантазэры. Сёння ён — улубёны герой заходніх мэдіяў, увасабленыне апазыцыі рэжыму. Яшчэ адзін колішні «экспартэр рэвалюцыі» — самы багаты чалавек Ірану Алі Акбар Гашэмі-Рафсанджані, надзея лібералаў на апошніх прэзыдэнцкіх выбарах...

Дадам, што ўсе больш-менш годныя даверу доказы ўдзелу Ірану ў тэарэтычнай дзейнасці датычаць 1980-х. Назавеце мне хоць аднаго з іранскіх шагідаў за апошнюю гадоў пятнаццаць, якімі, Вацлаве, вы нас палохаец? За апошнюю гады мне давялося агледзець нямала мэмарыялаў шагідаў, але вось усе яны былі датаваныя 1980-мі гадамі і загінулі ці ў сутыкненіях з антыхамайнісцкай апазыцыяй, ці ў вайне з Іракам.

У ложку з Гітлерам

Лічу падтрымку Даніі й дацкіх журналістах сваім маральнym абавязкам. Піша Віталь Тарас.

Тэракт 11 верасьня 2001 г. у Нью-Ёрку, у выніку якога загінулі тронысячы чалавек, выклікаў непрыхаваную радасць амаль ва ўсім ісламскім съвеце. Штогод падчас паломніцтва мусульманаў у Мэку гінуць дзясяткі, а то й сотні людзей. Захады бясьпекі з боку паліцыі не дапамагаюць.

Нядыўна ў Чырвоным моры патануў паром, на борце якога было 1,5 тыс. пасажыраў. Каля дзесяцісот чалавек загінулі. Афіцыйнай жалобы ў Эгіпце абвешчана не было. Футбольныя матchy на Кубак Афрыкі працягваліся. Лёс ахвяраў цікавіў толькі сваякоў загінульых.

У 1980-я гады падчас вайны паміж шыїцкім Іранам і суніцкім Іракам з абодвух бакоў загінула звыш мільёна чалавек. Антываенных акцыяў пратесту ці хваляваньня ў сірод шыїтаў, ні сірод сунітаў у абедзвюх краінах не было.

Ніякія тэракты, у тым ліку падрыў тэрарыстамі мячэтай ды іншых съвятиняў у Іраку ўжо ў напыя дні, ня выклікалі акцыяў пратесту ў мусульманскім съвеце. Прынамсі — хоць у чымсьці падобных паводле маштабу на тыя, што выклікалі карыкатуры на прарока Мухамада. У тым, што гэтыя пратести былі загадзя спланираваныя, не выклікае сумневу.

«Вось яна, вашая дэмакратыя!»

У сінезні 2005 г. у Мэцы на саміце краінаў Ісламскай канфэрэнцыі (сустрэча была прысьвечаная шляхам зъмякчэння супяречнасцяў паміж сунітамі і шыїтамі) узнялі пытаныне аб карыкатурах на прарока Мухамада. Дэлегацыя з Даніі прывезла малонкі, апублікованыя ў верасьні «Юландс постэн». Да дзесяці апублікованых карыкатур былі далучаныя яшчэ дзьве неапублікованыя. Кіраунікі ісламскага съвету вырашылі даць урок Захаду.

Лібанскі навуковец Сары Ханафі сказаў у інтэрвю «Нью-Ёрк Таймз»:

«Дэманстрацыі пачаліся як унутраная рэакцыя — мусульмане сапраўды былі абураныя. Але потым рэжымы пакарысталіся гэтым, заявіўшы: «Бачыце, вось яна, дэмакратыя, аб якой яны гавораць».

Найболыш запікаўленымі ў антызаходніх пратэстах былі Сырыя й Іран. У ААН працягваеца расьследаванье справы аб забойстве былога прэм'ера Лібану Харыры, у датычнасці да якога падазреца Сырыя. Іран яўна хоча зрабіцца супердзяржавай, што ня ўсім падабаеца ня толькі ў Эўропе й ЗША, але і Азіі. Так што імкненіне захапіць духоўнае лідэрства ў барапцбе з «шатанскім Захадам» і Ізраілем з боку Тэгерану ў хайрусе з Дамаскам і рэлігійным рухам «Хамас» больш чым зразумелае ды прадказальнае.

Менш зразумелай выглядае млявая рэакцыя эўрапейскіх урадаў на антызаходніцкую кампанію, развязаную на Блізкім Усходзе ў падтрыманую мусульманскімі грамадамі амаль ва ўсіх краінах. Толькі Данія на чале з прэм'ерам Расмусэнам амаль у поўнай ізаляцыі працягвае адстойваць эўрапейскія капштоўнасці — свободу слова і свободу сумлення.

Нарвэская «Магазынэт», французская, польская ды іншыя газеты перадрукавалі злашчанская карыкатуры на знак салідарнасці з дацкімі калегамі. Салідарнасці ніколі не бывае замнога. Зразумела, публікацыя карыкатур на старонках «НН» сталася б для газеты актам самагубства. А гэта нікому не патрэбна. Але вызначыцца ў сваёй пазыцыі, адназначна выказацца ў падтрымку свабоды прэсы, у падтрымку заходніх журналістаў ёсьць, на маю думку, маральнym абавязкам. Тым больш што журналісці ды праваабарончыя арганізацыі Даніі зрабілі нямала карыснага дlya падтрымкі вольнага слова ў Беларусі. Ня трэба на гэта забывацца.

Капітуляцыя на карысьць паліткарэктысці?

На пачатку лютага да амбасады Даніі ў Партугаліі выстройваліся чэргі, каб

зрабіць запіс у адмысловай книге з выказванынямі падтрымкі дацкім журнналістам.

Тым часам эўрапейскія топ-чыноўнікі — напрыклад, кіраунік МЗС Брытаніі Джэк Стро — асуздзілі публікацыю карыкатур, спрэядліва назваўшы сам факт абуральным, але не сказаў ні слова ў абарону Даніі й датчанаў. І гэта ўжо пасля таго, як дыпрадстаўніцтвы Даніі й Нарвэгіі былі спаленыя альбо штурмаваліся натоўпамі фанатыкаў у Бэйруце, Дамаску, Тэгеране. Відавочна, брытанскі дыплямат забыўся, што ў Ангельшчыне знайшоў прытулак некалі асуджаны на съмерць аяталом Хамэйні Сальман Рушдзі. Магчыма, зь меркаваньняў паліткарэктысці і ў парадку прарабачэнняў трэба было выдаць Рушдзі Тэгерану?

Магчыма, афіцыйная Эўропа, у адрозненьне ад простых грамадзянаў, не адышла ад шоку, які перажыла Францыя, а ўсыед за ёй іншыя краіны падчас леташніх беспарадаку і падпалаў аўтамабілем у арабскіх кварталах буйных гарадоў. Данію тыя беспарадкі амаль не закрнулі. І ў гэтым няма нічога дзіўнага, калі ўлічыць, што сірод краінаў Эўразіізу ў Даніі найменшы адсотак беспрацоўных сірод імігрантаў, а таксама самыя высокія заробкі ды ўзровень сацыяльных гарантый, у тым ліку для замежнікаў. Пра надзвычай высокі ўзровень талерантасці ды поўную адсутнасць расізму ў Дацкім каралеўстве няма патрэбы казаць. Верагодна, высокія эўрапейскія стандарты жыцця выклікаюць асаблівую няпрыязнасць у клерикальных рэжымах на Ўсходзе.

Праўда, нельга скідваць з раҳунку прысутнасць немалога дацкага кантынгенту ў Іраку. Але ж дацкі ўрад праявіў у гэтым канкрэтным выпадку трансатлянтычную салідарнасць — у адрозненьне ад Францыі і Нямеччыны, у якіх хапае ўласных палітычных амбіцыяў на Блізкім Усходзе.

Складваеца ўражаньне, што падзеі

11 верасьня толькі згуртавалі ЗША — у тым ліку інтэлектуальна. А вось дэмантрацыі ў абарону прарока Мухамада, здаецца, дэмаралізавалі Заходнюю Эўропу. Яна ўжо амаль гатовая каштуляваць — ня перад ісламам, а перад паліткарэктынсцю, якая ўсё больш замяняе ў сучасным цывілізованым съвеце мараль.

Паліткарэктынсць мне ўяўляеца адной з найболыш вытанчаных формаў расізму й ксенафобіі. Пісьменьнік Сяргей Даўлагаў апісаў эпізод з узделам ленінградскай пісьменьніцы Веры Пановай.

Аднойчы ў гутарцы зь ёй Даўлагаў выказаў думку, што калі б камуністы былі сапраўднымі інтэрнацыоналістамі, дык у савецкім урадзе павінны быў быць габрэй. «Дык вы антысеміт?» — зьдзіўлена запыталася Панова. «Чаму вы так лічыце?!» — абурыўся Даўлагаў, які быў напалову габрэй, напалову армянін. «А я думала, што ва ўрадзе павінны быць разумныя людзі», — патлумачыла пісьменьніца.

Назойлівае падкрэсліванье павагі да прадстаўнікоў іншых расаў, рэлігійных перакананьняў нярэдка выдае ў тых, хто шчыруе на ніве паліткарэктынсці, унутраную грэблівасць да тых, хто стаіць на больш нізкіх сацыяльных прыступках. Міжволі зь меркаваньняў паліткарэктынсці часам на адну дошку ставяцца палітычная, рэлігійная і сексуальная арыентацыя. Адсюль нараджаеца перабольшанае, амаль лісльвае і таму наскрозь фальшывае стаўленье да прадстаўнікоў т.зв. меншасці. У нармальнага чалавека, якога бы арыентацыі ён ні быў, падобнае стаўленье можа выклікаць толькі агіду. Пошлы анекдот ці карыкатура ёсьць пошлы, бо яны пошлы ѹ нясымешныя — а не таму, што закранаюць нейкія табу. Калі прызнаць існаваньне «табу» ў культуры, трэба ўводзіць цэнзуру. Няма ю ні можа быць забароненых тэмай. Ёсьць толькі адказнае стаўленье да іх, форма і майстэрства падачы. І яшчэ трэба памятаць пра аўдыторыю, зразумела. Менавіта дзеля гэтага пры паказе фільмаў па тэлебачаныні на экране высьвечваюцца лічбы абмежаваньняў ва ўзросце. Астатнія — аваязак бацькоў.

Як казаў клясык, ня трэба змагацца за чысьціню — трэба проста прыбіраць

за сабой. Ня трэба змагацца з расізмам і ксенафобіяй. Трэба заставацца прыстойнымі людзьмі. Зразумела, паліткарэктынсць — вымушаная мера там, дзе не стае культуры (у тым ліку ўнутранай), ведаў дый проста розуму. Як не ставала элемэнтарнага розуму супрацоўнікам «Юландс постэн». Але ім, дарэчы, хапіла розуму й гонару некалькі разоў перапрасіць усіх мусульманаў за тое, што яны зьняважылі іхняя рэлігійныя начуцьці.

Тузін нахоў у съпіну цывілізацыі

У Беларусі, як і ў Расеі, не хапіла ні розуму, ні паліткарэктынсці, каб чарговым разам ня выказаць радасці з прычыны рэлігійных пагромаў. Пропагандысты рэжыму на розныя лады паўтараюць слова: «Вось яна, ваша хвалёная дэмакратыя!» Між тым, барацьба з расізмам і ксенафобіяй, якая разгарнулася ў расейскай Думе і прэсе, мае карыкатурны зъмест. Ніводзін расейскі фашист яшчэ ня быў асуджаны за пропаганду расіскіх перакананьняў. Тыя, хто прадаюць «Майн Кампф», абыходзяцца сымбалічнымі штрафамі, у Нямеччыне за такое б атрымалі немалыя тэрміны зняволенія. За забойства афрыканскіх студэнтаў у Расеі судзяць паводле артыкулаў «злоснае хуліганства».

Крывадушынсць праяўляеца ня толькі на ўзроўні хітрыкаў юрыспрудэнцый ці ўнутрыпалітычнага жыцця. Яна стала целам і крыбёю расейскае палітыкі.

Заходні съвет быў уражаны запрашэннем прадстаўнікоў «Хамас» на перамовы ў Москву. Ізраіль назваў гэта «нажом у съпіну». Атрымліваеца, што Расея, якая ўваходзіць у т.зв. «квартэт» на перамовах па мірным развязаньні канфлікту на Блізкім Усходзе разам з ЭЗ і ЗША, гатовая без усялякіх папярэдніх умоваў дамаўляцца з тэрарыстамі. «Хамас» дагэтуль яшчэ нідзе і ніколі не заўляй, што ён прызнае права Ізраілю на існаваньне, гатовы разброяць сваіх баевікоў і адмовіцца ад тэрарыстычных акцыяў супраць ізраільцяў. Вашынгтон запатрабаваў тлумачэнняў ад Москвы. І ён іх атрымаў. З вусна міністра абароны Іванова прагучала заява аб тым, што «Хамас» перамог на дэмакратычных выбарах і з гэтым

фактам трэба лічыцца.

Цікава было б ведаць, што перашкодзіла Москве ў свой час уступіць у перамовы з Асланам Масхадавым — законна абраным прэзыдэнтам Чачні. Замест гэтага Крэмль загадаў забіць легітымнага прэзыдэнта. А ягоныя парэшткі ўрачыста дэмантраваліся па галоўных расейскіх тэлеканалах. Доказамі датычнасці Масхадава ці іншых палявых камандзіраў да тэрактаў нікто сябе не абцяжарваў. Між тым, «Хамас» не аднойчы браў на сябе адказнасць за зьдзейсненныя тэракты.

Калі прэзыдэнт Расеі заклікае «мачыць у сарпіры» чачэнскіх тэрарыстаў альбо вынішчаць іх у пячорах, «як пацукоў», дык чаму ж Крэмль гэтак паблажліва і нават паважна ставіцца да палестынскіх тэрарыстаў?

Ды таму, што вельмі хочацца аднавіць свой статус «звышдзяржавы», краіны, зь якой вымушаны лічыцца Захад. На Захадзе адзначаюць новы тон, якім апошнім часам пачала гаварыць Москва. Гэта добра знаёмая з савецкіх часоў фанабэрэя. Тыя імперскія «ноткі» ня могуць не адчуваць і ў Менску, і наўрад ці яны надта падабаюцца кіраўніцтву Беларусі. Але хоцькі-няхоцкі ціперашні рэжым апынуўся ці вось-вось апынеца разам з Расеяй у адным лягеры з найбольш адыёзнымі рэжымамі ў съвеце.

Стайка робіцца на ворагаў ЗША — Іран, Сырыю, Вэнесуэлу. Ворагі нашых ворагаў — нашыя сябры. Цяпер, напэўна, сярод сябров Беларусі апынеца «Хамас»?

Зразумела, ісламізацыя, тым больш мусульманскі экстремізм, не пагражают падобнае Беларусі — прынамсі ў бліжэйшай перспэктыве. Але ж быць уцінутай у сусьветны ядрывы канфлікт краіна з захаваньнем ціперашнія замежнапалітычнага курсу здатная.

Іранская прэса ў адказ на публікацыю карыкатураў на прарока Мухамада надрукавала сэрыю карыкатураў на галакост. На адной зь іх намалівалы Гітлер у ложку з Аннай Франк — габрэйскай дзяўчынкай, расстралінай гітлератаўцамі. На мой погляд, трэба было б надрукаваць карыкатуры на прарока Мухамада і на галакост побач, каб людзі маглі парашыцца з думак. Хаця б над тым, як не зрабіцца ахвярамі новага галакосту.

Як знайсьці сяброў і абараніць нацыянальныя інтарэсы Беларусі?

Працяг са старонкі 27.

Гісторыя Ірану

Лаянка на Аляксандра Македонскага і тута па дасламскай Сасанідзкай імперыі цікавіць простых іранцаў менш, чым беларусаў съмерць полацкага князя Рагвалода. Іранцы цвёрда прыхільні да шыізму, таму нават суніцкія Таджыкістан і Аўганістан не успрымаюцца імі як свае.

Праўда ў тым, што іранская ідэнтычнасць і дзяржава тримаюцца на шыізме, а не на персыдзкім нацыяналізме (персы нават не складаюць большасці ў краіне). У такіх умовах шыіцкае духавенства заўжды грава значную ролю. Удар па шаскім рэжыме з боку шыіцкіх мулайдыў быў лягічнай зъявай пасля спробаў шага амежаваць праваў і самастойнасць духавенства дыў адрадзіць неісламскую спадчыну.

Апроч таго, Хамэйні ня быў тыповым прадстаўніком духавенства, а ідэалёгія Ісламскай рэвалюцыі была распрацавана інтелектуаламі, што вучыліся ў Эўропе, мае левыя карані і лічыцца ерасцю сярод большасці шыіцкага духавенства ў сучасным Іране. Харызматычны правадыр Хамэйні скінуў шаскую дыктатуру, заснаваў ісламскую рэспубліку, пракляў Рушчы і

зрабіў яшчэ шмат чаго, але ня меў анякага дачынення да пачатку савецкай вайны ў Аўганістане, дзе любое іранскае ўмяшаныне выклікала б ня менш адмоўную рэакцыю, чым дзеяньні Саветаў. Нагадаю, што аўганская апазыцыя сядзела ў пакістанскіх Квэтах і Пешаварах і мела амэрыканскіх дарарадцаў. Іранцы былі занятыя на той час вайной з Іракам.

Небяспечнае сяброўства Беларусі з Іранам

«Сябруючы з Іранам, мы трапляем у кепскую кампанію». Назаву краіны ў парадку зъмяншэння іх долі ў замежнагандлёвых сувязях з Іранам: Японія, КНР, Італія, ПАР, Паўднёвая Карэя, Тайвань, Туреччина, Нідэрланды... Ня толькі недэмакратычная Расея будзе АЭС у Бушэры, але й чэскія фірмы займаюцца энэргазабесыпачэннем у Іраншагры. Дэмакратычны Тблісі выратаваўся ад газавага расейскага імпэрыялізму з дапамогай Тэгерану. Армэнія выстаяла ў вайне з Азэрбайджанам, абапіраючыся ў тым ліку на іранскую дапамогу. У палітычным пляне рэжым у Іране даўно ўжо не такі ізаляваны, бо мае контакты з усім съветам, за выняткам ЗША і Ізраілю. Таму злавіць на контактах з Тэгеранам можна ўвесць съвет.

Калі не зважаць на мінулае рэжыму, дык ёсьць усе падставы съцвярджаць: Іран ёсьць на сённяня адной з дзівюх найбольыш дэмакратычных дзяржаваў Блізкага Ўсходу, дзе адбываюцца выбары, ёсьць апазыцыя і канкурэнтная палітыка. Другая такая краіна — Израіль.

Ніводная дзяржава съвету ня можа праігнараваць велізарны Іран, у tym ліку і Беларусь. Да таго ж ён запада близка знаходзіцца ад Беларусі, каб можна было грэбліва называюць яго «небяспечным экзатычным сябрам». Ад Гомелю да Табрызу прыкладна столькі ж, колькі ад Горадні да Ліверпулю. Час зразумець, што Іран — гэта не далёкае афрыканскэ каралеўства, якому можна прадаваць іржавыя шрубалёты. Іран — гэта вялікая і багатая прыроднымі выкапнямі краіна, што імкніва ўзманіненца эканамічна і будзе граць важную ролю ў съвеце ў будучыні. Гэта краіна, дзе нам варта быць.

У дачыненнях з Іранам нам варта пакласыціся на рэальнай існучы патэнцыял дзеля развязыцца эканамічнае супраць. Палітычныя матывы — спэцыфіка адносінаў Ірану з ЗША, Ізраілем і г.д. — павінны адсыці на другі плян. У гэтым наш нацыянальны інтарэс.

Прызнаць за Акудовічам права на не-існаванье

Шаноўны браце Пётра Рудкоўскі, захацеў падзяліца думкамі наконт вшага артыкулу (№6, 10 лютага). «Бог хацеў, каб мы на- съледавалі Ягонае прыніжэнне, а не імкнуліся да съвецкага пана- вання і здабыцца палітычнага ўплыву». Гэта праўда. Але ён не захацеў, каб з Бібліі быў вык- раслены Стары Запавет, як на- стойваў каліс Маркіён. Гэта зна- чыць, што Бог руйнует Бабілонскія вежы, калі яны дасягаюць кры- тичных памераў, але ня супраць, каб мы будавалі сабе ўтульныя дамы, адпаведныя нашаму машта- бу. У тым ліку і дамы-дзяржавы (што ўжо аўтаматычна азначае пэўныя палітычныя ўплывы). Як вет- разевы карабель, каб рухацца супраць ветру, мусіць увесць час мяніць галсы, так і ў гісторыі Хрысціянства даводзіца час да часу гэта рабіць. Бываюць часы, калі даводзіца вяртака да

строгіх і акрэсленых кніг Закону: Зыход, Другазаконье, Царствы...

Ці вы ўпэўненыя, што вы не падміняеце Божае слова? «словы» пабуджае любіць ІНШЫХ у імя прадыў...» Хрыстос заклікаў лю- біць БЛІЖНІХ. Гэта значыць: ён прызнаваў герархію нашых па- чуцьцяў. Найперш мы авбазаныя любіць сваю сям'ю, сяброў, затым мясцовую супольнасць, дзяржа- ву, эўрапейскую (юдэя)хрысьці- янскую цывілізацыю. Адсюль прыватная ўласнасць (вінаграднік Навуфэя, напрыклад). Адсюль «спрэс мяжы, спрэс платы». Гэта як канцэнтрыйчныя колы вакол любой асобы грешнага чалавека. Спадзяюся, Вы не падазраіць Бога ў тым, што ён ставіць нам не- рэальнія задачы?

У той час, калі спустошаны Альберт Швэйцар выправіўся ў Габон, на ягонай радзіме, у Ня- меччыне, разгортаўся ўсім сумна-

вядомыя працэсы. Дзе насамрэч авбазак прадпісваў быць Швэй- цару, за якіх бліжніх змагацца? Габон ня шмат паправіўся і да нашых дзён, а вось ці не сапсавалася Ня- меччына?

Размытасць адказнасці, адсут- насць канкрэтных авбазак, пус- тое прыгожасло — ці не зак- ладзена гэта, прынамсі ў патэнцы- яле, у Вашай пазыцыі? Спадзяюся, вы не абвергнече гэта «з парогу», а здолеете паразважаць і памаліца, калі спрэды — «словы — гэта адначасова неспакойная, імпэтная і энергічная істота, здольная адкры- ваць у чалавеку ўсё новыя і новыя глыбіні...».

Адна з патэнцыйных магчы- масцяці: прызнаць за Акудовічам права на не-існаванье, якое ён дэкларуе (невядома як, шчыра або крывадушна, але паліцэйскаса дасьледаваньне ягонай сувэрэнай душы ня ёсьць нашым правам і

тым больш авбязкам. Каталіцкі Касьцёл прызнае свабоду волі). На такім праве на не-існаванье прынцыпова настойвае будызм, і як вы плянуете выбрацца з тупіка, у які самі сябе, магчымы, заганяе- це? Што-небудзь адно: або тале- раваць будызм, або ратаваць бу- дысту ў нябыту нірваны. Але адначасова і тое, і другое — не- магчымы! Калі ж Акудовіч захоча выратавацца (бо Хрыстос сапраў- ды сказаў: «не хачу съмерці греш- ніка, але каб навярнуцца і жыць»), дык наш авбазак — яму ўсяlik дапамагчы. Але хай сам задэкля- руе такое жаданье. Ягоная сувэр- енная воля.

Ёсьць розныя разнастайнасці пыхі. Адна з іх — гэта пыха пера- сягнуць сваёй міласэрнасцю Са- мага Хрыста. Ці яя супраць такой спакусы і пакліканы служыць про- ціядзьдзем Стары Запавет?

Алесь Белы, Менск

Новая национальная бібліятэка рыхкуе стаць распаводжаным вобразам у прыкладным мастацтве. Бы простая ў выкананні, пазнавальная і цешыць вока патрэбных людзей. На фота: выстава скульптураў з леду ў Менску.

Сяргей Скрабец на Лідчыне, падчас сустэречы з сваімі выбаршчыкамі.

баваць пасадзіць, будуць нешта шукаць... А я ня выканану твай ўпросы. І гэту справу я перадаю брату — Сашу...» Я зьдзівілася: «Якую ўпросы, якую справу?» «Кавалера табе не знайшоў...» Я азадачылася яшчэ больш. «Сяргей, ты што?» — «Вольга — гэта ж вельмі важна». І сапраўды Аляксандар Скрабец узяўся. Усе новыя знаёмыя аказаліся кляснымі. Толькі ж да Прагі далёка. І да Менску далёка. Але зноў знайшла сяброў. Дзякую.

Брат Сяргея, Саша, аказаўся паэтам. Сын Коля — выдатным кампаньёнам у размовах пра спорт. Наташа Скрабец — неверагодна вытанчанай і мудрай для сваіх гадоў. Аляксандра Скрабец,

«Цукерак я табе ня раю. Шкодна. І нават небясьпечна»

ВОЛЬГА КАРАТКЕВІЧ

Сяргея Скрабца я бачыла адзін раз. Гаварыла сотні. Аляксандра Скрабца ніводнага разу ня бачыла. Гаварыла дзясяткі разоў. З Аляксандрай Скрабец правяла некалькі дзён у Празе. Яны сталі маймі сябрамі праз іхны надзвычайні чалавечы магнітызм. А контакт пачаўся са знаёмыма зь Сяргеем.

На Парлямэнцкай асамбліі АБСЭ ў Ратэрдаме на бясконцым круглым стalle па сытуацыі ў Беларусі ад палаты прадстаўнікоў мусілі выступаць Сяргей Скрабец і Ўладзімер Канаплёў. Сяргей ачольваў дэпутацкую группу «Рэспубліка». Убачыўшы лысага прадпрымальніка, а цяпер дэпутата, падумала: «Во ўжо выступіць... Лепш бы Анатоль Лябедзька...»

Калі Сяргей узяў слова — галовы паднялі ўсе. Я перастала пісаць рэпартараж, бо чула новае. Што і як трэба мяняць. Законы, свабода слова, эканоміка і перспектывы. Без эпітэтаў. Ён ня ганіў кіраўніка дзяржавы і беларускі рэжым. Я бачыла, што заходнікам, стомненым ад слова «Беларусь», было цікава і, га-

лоўнае, зразумела. Скрабцу пляскалі шчыра, а не паводле пратаколу — і прагматычны Вік, і рамантычны Крыстафэр Сыміт. І нават Ута Цапф.

Асамблея супала з маймі народзінамі. Я папрасіла беларускіх удзельнікаў выпіцца са мной келіх віна. Далучыўся і Сяргей. Атрымаўшы выяву Эразма Ратэрдамскага, я працавала не гаварыць аб палітыцы. Глупства яшчэ надоўга. Кажу Сяргею: «Ніколі ня зъєла ніводнай цукеркі, якім ты гандляваў». «Я табе цукерак ня раю. Шкодна. І нават небясьпечна». І зноў — палітыка. Думаю, трэба спыняць. Жартам: «Слухай, ты вось бізнесовец, знайдзі мне кляснага кавалера. Каб ня толькі Бацькаўшчыну любіў, але і справу ўмеў рабіць». «Добра, знайду», — абсалютна сур'ёзна сказаў Скрабец.

Прайшло каля 2-х гадоў. У асноўным контактавалі дзеля радыё. Сяргей адгалаў за зъмены ў выбарчым заканадаўстве. Помні фразу Генадзя Апаньевіча з АГП, які таксама галаўаў: «Зъ ім было так прыемна рабіць супольную справу. Мы тады пастанавілі ісці да канца. Шкада, што іншыя вырашылі інакш».

І вось, калі Скрабец не патрапіў на наступную палату прадстаўнікоў, кажа міне: «Вольга, відаць, мяні будуць спра-

жонка, — чалавек вялікай мужнасці.

Перад прысудам яна гаварыла: «Мы з Наташкай увесь час сядзім, накрытыя пледам. Нам холадна. Тэмпаратура вельмі добрая ў кватэры, а нам — холадна. І ежа для нас — ня ежа. А паліва. Каб жыць». У дзень аднаго з судовых паседжанняў, калі выклікалі і Аляксандру, у яе памёр бацька.

Чакаючы прысуду, Аляксандар Скрабец гаварыў не пра сябе, а пра малога сына і бацькоў. «Эміграцыя? Не. Сказаў «а», кажы «б». Нам працапоўвалі палітычныя прытулак у Швецыі. Мы адмовіліся. Радзіму нельга пакідаць. Такое ж меркаванье і ў Сяргея». Праўда, просьбу да Пущіна даць палітычныя прытулак у Россіі мне так дакладна і не патлумачылі. «А жаніхі?» — нагадала я, каб аблегчыць размову. «А жаніхі цяпер усе ў турмы пойдуть». І съмяеца.

Калі я контактую зь імі, мне ўсё няйміка пытца, як Сяргей. А яны нічога. Увесь час аптымісты. І адразу: «А як ты?» Калі мы гаварылі зь Сяргеем, першыя, што ён пытца, як маё здароўе, як здароўе маёй мамы. А пасля ўжо — што новага. Каб я была ў залі суду, запыталася б: «Дык што, цяпер два з паловою гады без кавалераў?» Упэўненая, ён бы адразу перадаў справу памочніку Сяргею Галаганюку.

**Вольга Карапкевіч — журналістка
радыё «Свабода».**

Прызнаньне расейскага пракурора

Летась 70 тысяч расейцаў зьніклі бязь съледу. Міліцыянты не рэгіструюць забойстваў, каб не пісаваць сабе статыстыкі — прызнаўся ў сваім рапарце генэральны пракурор Уладзімер Усьцінаў. Гэты выступ паказальны для беларусаў. Мы яшчэ раз упэўніліся, зь якой адрознай ад нас дзяржавай маем хаўрус.

Расейская міліцыя прыхавала летась больш 700 забойстваў ды болей 1,5 тыс. цяжкіх зьбіццяў, мяркуе Усьцінаў. Міліцыянты не рэгіструюць злачынстваў, бо гэта прымушае іх працаўцаў — распачынаць і праводзіць съледзтва. Калі ж не пашчасыць іх раскрыць, даводзіцца пісаць тлумачальныя запіскі выпшайшаму кіраўніцтву. Калі забойства замоўчаваецца, значыцца, забойцы працягваюць гуляць на волі, а рапарты па старункаў застаюцца «чыстымі».

Цяпер у Рэсеі жыве каля 143 мільёны чалавек. Летась зьнікла каля 70 тысяч жыхароў — насельніцтва буйнога беларускага райцэнтра. Частка зьніклых — ахвяры вайны на Каўказе. Але багата людзей выкрадзена бандамі — вынік гультайства міліцыянтаў. Абаронцы правоў чалавека кажуць, што на правінцыі сваякі загінулых нават ня йдуць у пастарунак пісаць заявы.

Генпракурор прызнаўся, што з-за карупцыі й некампетэнтнасці не вялося съледзтва на 80 тыс. крадзяжам, аб якіх было заяўлена ў міліцыю. Заявы людзей былі напроту «сыцёртыя» з рапаратам.

Усьцінаў намаляваў жахлівы вобраз расейскай міліцыі — але замаўчаў нязадольнасць самай прокуратуры пераніць тыя пазазаконныя дзеянні, у прыватнасці, хабарніцтва, якое павуц-

іньнем аблытала ўсю краіну.

Галоўны пракурор звярнуўся да сваіх падначаленых і съледчых з прапаноўлю адмовіцца ад хабару ў выглядзе жытла. Але шараговыя службоўцы падымаюць: «Што вольна ваяводзе, то не табе, смуродзе». Сам Усьцінаў у 1998 г. атрымаў кватэру вартасцю 500 тыс. даляраў у цэнтры Масквы ад тагачаснага кіраўніка прэзыдэнцкай канцыляры Паўла Барадзіна.

Каб навесці парадак у імпэрыі, патрэбны немалыя выслілкі. Гэта, відаць, добра разумее галоўны пракурор, які сваю прамову скончыў словамі: «Толькі вяртанье да духоўных вартасцяў як міліцыі, так і войска можа аздаравіць сътуацыю».

Падрыхтаваў Руслан Равяка

СЛУХАЙЦЕ РАДЫЁ «ПАЛЁНІЯ»

Новыя правілы знаходжанья ў Беларусі

Ад 6 лютага для іншаземцаў, што наведваюць Беларусь, уводзіцца новыя правілы. Тыя, хто знаходзіцца ў Беларусі меней за адзін месяц, мусіць мець па 14 далараву (у эквіваленце) на кожны дзень. Апрача таго, госьці мусіць прыяжджаць у месцы часовой пратісці, на афармленні якія яны маюць тры дні з моманту ўезду на тэрыторыю Беларусі. Асобы, якія едуть праз Беларусь, павінны пакінуць яе тэрыторыю цігам двух дзён. Гэткія асобы падчас знаходжанья ў Беларусі могуць карыстацца выключна міжнароднымі дарогамі. Згодна

з новымі правіламі, улады беларускай сталіцы могуць забараніць уезд на тэрыторыю гораду.

Дзяржаўныя выдаткі тармозяць еканамічны рост

Інфляцыя ў Польшчы можа павялічвацца, мяркуе старшыня Нацыянальнага банку Лешак Бальцаровіч. На гэта паўплывалі тры фактары: зъмяншэнне маржы вытворцаў паліваў, умішальніцтва дзяржавы на валютным рынку і стрыманыне экспарту прадуктаў у Рэспубліку Бальцаровіч прагназуе, што інфляцыя будзе павольна расці. У сінегні яна склала 0,7%.

Ацэнваючы эканамічны рост у

краіне, старшыня польскага Нацбанку адзначыў, што дзеля таго, каб польская эканоміка развівалася, як у краінах Балтыі, патрэбны грунтоўныя змены — як у самой дзяржаве, так і эканоміцы. Паводле Бальцаровіча, эканамічны рост тармозяць непамерна высокія дзяржаўныя выдаткі: «У нас высокія падаткі і для людзей, і для прадпрыемстваў. Прычына — задужа высокія выдаткі дзяржавы. Калі так будзе далей, Польшча будзе разъвівацца павольней за краіны Балтыі, Славаччыны, якія кажучы ўжо пра азіяцкіх тыграў. У выніку яна будзе заставацца ззаду».

Бальцаровіч зазначыў, што задача польскага Нацбанку — прагназаванне сътуацыі хада б на год наперад.

**Паводле беларускай службы
радыё «Палёнія»**

Ксёндз, які не схацеў

Апубліканыя дзёньнікі Адама Станкевіча — лідэра беларускага каталіцкага руху і пакутніка за веру й нацыю.
Піша Андрэй Вашкевіч.

З часу, калі маладачанскі краязнаўца Міхась Казлоўскі выдрукаў у «Куфэрку Віленшчыны» дзёньнік лідэра беларускай хрысціянскай дэмакратыі, ксяндза Адама Станкевіча, прайшоў год. Але падзея, што мусіла стаць сэнсацыяй, прайшла незадаважна. У прэсе не зявілася ніводнай рэцэнзіі. Гэта й нядзіўна, бо сам часопіс выходзіць малым накладам і амаль нідзе не прадаецца. Між тым апубліканыя дакумэнты ўнікальны.

Лёс напісаных у 1937—1948 гадах «Каліндарных нататак» незвычайны. У 1970 г. надзейна схаваны да гэтага дакумэнт быў памножаны ў некалькіх асобніках на друкарцы Янкам Шутовічам, і цягам трыццаці гадоў асобнікі захоўваліся ў прыватных асобаў у Вільні. Рэдактар «Куфэрка» Міхась Казлоўскі выявіў іх і выдрукаў.

У сваіх дзёньніках кс. А. Станкевіч адлюстраваў шырокую панараму грамадзка-палітычнага жыцця Заходняй Беларусі 1930—1940-х гг. Прычым ксёндз не абмяжоўваўся толькі ўбачным, а зъбіраў інфармацыю ад усіх людзей, з кім сутыкаў лёс. Тут і сустрэчы з генэралам Жалгоўскім, дырыжорам Рыгорам Шырмам, савецкім пісьменнікам Лужанінам і Панчанкам, заходнебеларускім пастамі-камуністам Максімам Танкам, Таўлаем і Пестраком. Апошнія шмат чым абвяргае ўяўленыне пра прынцыповае супрацьстаянніе заходнебеларускіх камуністаў і хадэкаў.

Наибольшую каштоўнасць уяўляюць аўтаравы факты і разважанні на тэму рэлігінага жыцця Заходняй Беларусі. Кс. Станкевіч шмат увагі прысвяціўся справе «банкрутства ў Беларусі польскага каталіцтва». Пасыпля заканчэння Другой сусветнай касыцёл у БССР ня змог злучыць людзей і стаць сымбалем нацыянальнага змагання, як гэта было ў Літве і Польшчы: «У БССР змушаюць палякоў ксяндзоў выляжджаць у Польшчу. Яны запісаліся на выезд самі і агітавалі

беларусаў на гэта. Вось вынікі палітыкі [віленскага мітрапаліта] Ялбжыкоўскага і агулам польскага касыцёлу. А каб было ў каталіцкім касыцёле ў БССР беларускае карэніне, як бы ўсіх ён аб'яднаў».

Кс. Станкевіч праводзіць паралелі з рэлігійнай палітыкай царскіх уладаў у 1840—1880-я. «Каталікі — гэта палякі ў БССР, а праваслаўныя — гэта рускія. Такі бальшавікоў пагляд. Як даўней, так і цяпер...» Каталіцтва ў вачах бальшавікоў заставалася «польскай верай», і яны рэпрэсіямі, як і сто гадоў таму царская улада, кідалі беларусаў-каталікоў у абдымкі польскім ксяндзам-шавіністам. Кс. А. Станкевіч гаворыць, што беларусы-каталікі пішуцца палякамі і ад'яджаюць у Польшчу, бо панічна баяцца савецкай улады. Таму ўлетку 1947 г. Станкевіч быў вымушаны з горыччу канстатаваць: «Беларусі і беларускасці народ у БССР /Зах. Бел. цярпець ня можа, ён у сваёй цемнаце і нясьведамасці ідэнтыфікую Беларусь з бальшавізмам, каторага ненавідзіць усёй душой і ад каторага аж стоне...»

Найменш дасыльедаваным гісторыкамі момантам, закранутым кс. А. Станкевічам у сваіх дзёньніках, ёсьць гісторыя яго перамоваў з савецкімі спэцслужбамі наконт стварэння асобнага каталіцкага біскупства ў БССР.

Адама Станкевіча ўпершыню арыштавалі восеньню 1944 году. Знаходзячыся ў турме, бачачы разгубленасць ксяндзоў-палякаў, якія нацыянальным шавінізмам губілі касыцёл, а зараз панічна ўцякалі з БССР, бязглазду палітыку савецкай улады, ён вырашыў пайсці ва-банк ды выступіў з прапановай стварэння на тэрыторыі БССР асобнай каталіцкай дыяцэзіі, кананічна падпарадкованай Ватыкану. Ідэяյ ксяндза зацікаўліся.

Так зявіўся афіцэр спэцслужбаў, якога ксёндз называе Мэфістофэль. У «Каліндарных нататках» Станкевіч апісвае каля дваццаці сустрэчаў з супрацоўнікамі апарату НКГБ, якія запрапанавалі выкласыці свае погляды на справу каталіцтва ў Беларусі. У канцы 1944-га — 1945-м гадах кс. Станкевіч напісаў некалькі праектаў рэформы каталіцтва на Беларусі. Ён даказваў, што касыцёл з XVI стагодзьдзя быў сродкам палянізацыі беларусаў, таму

Адам Станкевіч (1892—1949). Народжаны ў Арляніатах, ён скончыў сэмінарыю ў Вільні, акадэмію ў Петраградзе. Быў пасвячоны ў схвітары ў 1914. Ён быў сваяком іншага вядомага Станкевіча з Арляніатаў — палітыка і навукоўца Янкі. Быў маторам беларускага руху — рэдактарам-выдаўцом «Хрысціянскай думкі» (1928—1939), заснавальнікам друкарні імя Скарыны, выкладчыкам Беларускай гімназіі. Ён аўтар шэрагу кніг, якія ня страцілі навуковай вартасці дагэтуль. Арыштаваны ў 1949 годзе, загінуў у савецкім канцлягеры ў Тайшэце ў той жа год. «ARCHE» рыхтуе Збор твораў кс. Станкевіча.

неабходна падпарадковаць беларусаў-каталікоў непасрэдна Рыму, бяз сувязі з Польшчай, і пачаць паступовую беларусізацыю каталіцкага жыцця ў БССР.

Станкевіча зразумелі па-свойму. Увесні 1945 году ён атрымаў прапанову ўзначаліць... «Беларускі аўтакефальны каталіцкі касыцёл», які не прызнаваў бы Ватыкану й Папы. Гэта была грандыёзная задумка савецкіх спэцслужбаў, якая капівалася справу ксяндза Сенчыкоўскага, што ў 1860-х гадах з падачы расейскага ўраду спрабаваў русіфікаўці каталіцтва.

Ксёндз Станкевіч ведаў, што калябрацыя з савецкімі спэцслужбамі нічога, акрамя шкоды, беларускаму народу і касыцёлу не прыніске. Таму ён пераконваў кантролю Мэфістофэля ў канечнасці падпарадкованыя Рыму. Часамі здавалася, вагі скіляюцца на бок

узначаліць Касьцёл

Ахвяраваўшы жыцьцём, кс. Адам адвёў ад беларускага касьцёлу небясьпеку расколу і дыскрэдытацыі.

кс. Адама: «Візит у м-сто. Прыйзны, бітая штука. Ужо прапазык недаречных няма. Наадварот, трэба выступіць да кананічнага парадкаванага каталіцкага касьцёлу ў БССР... Калі гэта гаворыцца шчыра, дык гэта ўжо нешта новае, і яго недацэніваць ня можна. Дай, Божа, съягтла і сілы». Але дарма, Мэфістофэля было не падмануць: нармалізацыя каталіцкага жыцьця і яго беларусізацыя быў магчымыя толькі пры ўмове непрызнаннія Рыму.

Вялікая, непараўнальная ні з чым гульня. Засынажанымі віленскімі вуліцамі крочыць ад свайго кватэры на Зарэччы да будынку літоўскага МГБ ксёндзі там пераконвае, угаворвае, даказвае. Вядзе барацьбу ў марнай надзеі заступіцца за свой народ, гледзячы, як падаюць навокал сябры і наплечнікі: «Ст[аніславам] Грынкевіч (у 1931—

1936 — віцэ-старшыня Беларускай хрысціянскай дэмакратыі, лекар. — «НН») расстраляны, а зь ім яшчэ 12 асоб... З др. Францішкам Грышкевічам (доктар філязофіі, дырэктар Віленскай беларускай гімназіі. — «НН») такая гісторыя: яго вялі, ён кінуўся ўцякаць і скончыў самагубствам. Найхутчэй, загадлі ўцякаць і ў сьпіну застрэлілі». Такіх съведчаньняў на старонках дзёныніка шмат.

Кс. А. Станкевіч выйграць гульні ня мог. Дый ці выйграў хто калі супраць Мэфістофэля? Але ішоў да канца. Апошняя запісы: «...я ім нічога не дапамог, і яны ня маюць да мяне даверу. Кіраунік бел. касьцёлам мусіць быць агентам НКГБ... Мой адказ: бікупства і паліцыйная агенцтура выключаюцца — і няма што аб гэтым гаварыць», «М-сто сказаў выразна: «Нет с вас никакой пользы». Як жа гэта мяне радуе. Мой адказ быў: «Не забывайте, что у меня есть совесть». Чым гэта ўсё скончыцца, адзін Бог ведае».

Чатыры гады гэтых «перамоваў» далі ксяндзу чатыры гады вольнага жыцьця, але кірауніцтву МДБ ЛССР так і не ўдалося схіліць кс. А. Станкевіча да ўступкі па прынцыповым пы-

таньні. 13 красавіка 1949 г. яго арыштоўваюць — напэуна, разылічваючы такім крайнім спосабам схіліць да супрацьы. Паслья катэгарычнай адмовы ўзначаліць аўтакефалію касьцёлу ў БССР ксёндз, канечне, павінен быў памерці...

Ксяндза Станкевіча чакалі скоры суд і съмерць у лягеры за тысячи кіляметраў ад Радзімы. Ахвяраваўшы жыцьцём, кс. Адам адвёў ад беларускага касьцёлу небясьпеку расколу і дыскрэдытацыі.

Янку Шутовічу цудам удалося вынесці з кватэры ксяндза Станкевіча частку бібліятэкі архіву: адны дзьверы ксяндзівага кабінету гэбісты апячаталі, а другія, засунутыя шафай, не апячаталі.

Гісторыя часам бывае няўмольна жорсткай. Як съведчаць апошняя дасьледаванні, іншы беларускі ксёндз, Вінцэнт Гадлеўскі, які таксама хацеў самастойнага беларускага бікупства, заплаціў сваім жыцьцём за тое, што адмовіўся пайсьці на калябарацыю зь немцамі, якія яшчэ ў 1942 годзе хацелі ад яго такой жа калябарацыі, якую прапаноўвалі савецкія спэцслужбы кс. А. Станкевічу колькі гадоў пазней.

Съмех наших дзяцей

Дементей Н. Уроки жизни. — Минск: БЕЛТА, 2005.

Мэмуары Мікалая Дземянца ўразлі самім фактам свайго зьяўлення. Здавалася, аўтар клясычных «хто как хаціт, тот так і гаварыць» і «кончыў ня кончыў — засталося трэй мінuty» ўсё сказаў яшчэ ў пачатку 1990-х, калі, дзякуючы жывым трансъляцыям пасяджэнняў Вярхоўнага савету, усе пабачылі інтэлектуальны ўзровень камуністычнай намэнклатуры.

Марна шукаць у кнізе тонкіх характеристык, а

тym больш глыбокага аналізу падзеяў, съведкам якіх аўтару давялося быць. Уражвае фэнамэнальная памяць таварыша Дземянца на ўмалоты, надоі, гектары, съвінакомплексы...

Мікалай Іванавіч лічыць, што Савецкі Саюз разваліўся праз дэфіціт, чэргі за прадуктамі, чэрствую да народу ўладу і пэнсійны ўзрост кіраунікоў. А яшчэ тады, што «былі абылганыя армія і КГБ — асноўныя структуры, якія ахоўвалі ўстой дзяржавы». Часам тая ж наіўнасць настолькі ўражвае, ажно закрадаеща сумненіе: а ці наіўнасць

эта? Калі пляменнік Васіль Дземянцей дагэтуль «ахоўвае ўстой» на пасадзе намесніка старшыні КДБ. Мікалай Дземянцей не разуме: «той шосты артыкул Канстытуцыі СССР аб кіроўнай ролі КПСС. Ён што, замінаў разъвіцьцю грамадзтва?» Лёгіка ў гэтым ёсьць: калі дзяржава трymаецца на войску і КГБ, дык і грамадзтва цалкам можа разъвівацца ва ўмовах аднапартыйнасці.

У кнізе ёсьць пункт, які не дазваляе ёй заставацца бясхмарнымі пэнсіянэрскімі мэмуарамі пра адпачынак на дачы ў Драздах,

паляваньні пад Адлерам і адказны візит у складзе савецкай делегацыі на Папуа — Новую Гвінэю. Гэта апісаныне віленскіх падзеяў 1991 году. Нататкі «мірат-

Съмех нашых дзяцей

Працяг са старонкі 35.

ворцы», пасланага «перадухліць новыя ўзброенныя сутыкненныя прыхільнікаў Ландсбэргіса і вайскоўцаў» паслья таго, як «нявысьветленымі асобамі» пад тэлецэнтрам была ўжытая агняпальная зброя. Тут аўтарскі тэкст цалкам адпаведны зместу сучасных ідэялагічных перадач БТ: «адрэпетаваны натоўп», аксамітная рэвалюцыя як «спроба гвалтоўнага звяржэння існага ладу».

Дземянцей цікавы там, дзе ў ягоным тэксьце, як у люстэрку, адбіліся думкі й норавы намэнклятуры БССР: Сылюнькоў, які выпраўляеца ў чарнобыльскія раёны «паслья першамайскага параду». Уесь дзяржаўны апарат, які, ведаючы пра аварыю на атамнай станцыі, сядзіць і чакае загаду з Масквы: «калі б нешта сур'ёзнае, нам бы пазванілі». Кіраўнікі, аж да напаўапальнага сённяня Пятра Міронавіча, галоўная задача якіх «бесъперабойнасць паставак сельгаспрадукцыі». Эліты, ангажаваныя ў маскоўскія апаратныя гульні, адвучаныя прымаць рашэнні.

Ці мог бы Машэраў, каб ня тая аварыя на шашы, стаць беларускім Шэварднадзэ? Невядома. Але нават Дземянцей, «сакратар па сувіньях», якога партыя паслала ўзначаліць Вярхоўны савет, каб дыскрэдытаўваць саму ідэю, што ўлада павінна належаць парламенту, а не «вядучай і накроўваючай КПСС», нават гэты Дземянцей ганарыцца сваёй ролій у пры-

няцьці Дэкларацыі аб дзяржаўным сувэрэнітэце.

Яшчэ ў кнізе геніяльныя фатографіі: намэнклятура на tryбунах і ў кабінетах, з папусамі і ўласным народам. Такая, якой была. Дземянцей, устаўляючы тыя фоткі ў кнігу і падпісваючы іх, нават не задумваўся, што ён быў кіраўніком Беларусі. Такім жа «сакратаром па сувіньях» быў Шарэцкі, што з ганарлівымі інтанацыямі апавядаў: падчас імпічменту пазваніў сам Ельцын і сказаў Лукашэнку не чапаць. А Лукашэнка на такіх увогуле зрабіў стайку: чарговы сакратар па сувіньях Папоў, чарговы Навіцкі...

Кніга давала бачыць, як эвалюцыя навала намэнклятура за апошнія 15 гадоў. Прынамсі, ва ўладнай эліты нават думак няма аб падпарядкованасці нейкаму «цэнтру» — апроч Адміністрацыі прэзыдэнта.

У ЗША быўшыя прэзыдэнты чытаюць лекцыі ва ўніверситетах. А пра што гаварыць Дземянцею? Пра надоі ў 1975 годзе?

Усім пэсымістам, упэўненым у непарушнасці сённяшняга ладу, варта перагарнуць гэтую кнігу. Каб адчуць, што Дземянцей плач аbstрачаным вырай, дзе «аднаго сур'ёznага крытычнага выступу газэты «Правда» было дастаткова, каб сакратар аблакам партыі пазбыўся пасады», сённяня ўспрымаюцца з актуальнасцю законаў Хамурапі. Заўтра хіба пацісканье плячыма выкліча стэнаграма «трэцяга ўсебеларускага сходу».

Сяргей Мікулевіч

Мікалай Дземянцей (нар. у 1930 у вёсцы Хотліна Чашніцкага раёну) скончыў Сельскагаспадарчую акаадэмію і Вышэйшую партыйную школу. Прайшоў усе прыступкі партыйнае герархіі — ад інструктара да сакратара ЦК КПБ (1979—1989). У час яго беззабічнага старшынёства Вярхоўны савет БССР абвесьціў Дэкларацыю аб дзяржаўным сувэрэнітэце (1991). Паслья паразы путчу пад цікам апазыцыі мусіў пайсьці ў адстаўку.

Прыём дэлэгаты Украінскай ССР. На пярэднім пляне — Л.М.Краўчук, В.Ф.Кебіч, М.І.Дземянцей. Менск, 1990 г.

Народныя дэпутаты СССР з візытам добрай волі на съвяце Незалежнасці дзяржавы Папу — Новая Гвіня. А.Шэнін, С.Амбарцумян, М.Дземянцей, суправаджаў съпікер парламэнту Дэніс Янг. 16 верасня 1989 г.

Салдацкая каша і франтавыя 100 грамаў. А.Р.Лукашэнка і М.І.Дземянцей сярод вэтэранаў вайны. 9 траўня 2001 году.

Мае добрыя сябры і суседзі
П.В.Вараб'ёў,
У.Р.Сузько ў дзень
45-годзьдзя
Уладзімера
Рыгоравіча. 26
студзеня 2000 г.
(У іншым подпісе
В.Г.Сузько
характарызуецца як
«мой добры сусед і
пакравіцель». —
«НН»).

Аўтарская стылістыка подпісай да фота захаваная.

Аляксей Марачкін прэзэнтаваў сваю новую карціну «За элегантную перамогу» на ёй Сталін з Гілерам уздымаюць кепкі на фоне пазнавальных амальскіх шчытоў. У палатно трапіла ўглядца: там мноства дробных деталей, кшталту завадной птушкі пад нагамі дыктатора. Прэзэнтация адбылася 10 лютага. Зала Менскай сядзібы БНФ была запоўненая.

Эўрапапса

ЮРЫ ГУМЯНЮК

РЭФЛЕКСІЯ НА ТЭМУ РЭЧЫ ПАСПАЛІТАЙ

Надвор’е кепскае і атмасфэрны ціск
як напамін пра думкі Гэракліта.
Ахутана імглой Рэч Паспаліта,
адно чуваць прапагандысцкі сывіст.

З аднога боку жондзіць афэрыст,
мудак з другога бразгае бранёю,
а ты ў вантрабах поўзаеш, як гліст,
балду ганяеш, цешысься хернёу.

I не пад'есыці, нават не сысьці
з двара ablэлага, нібыта
з п'едэсталу,
то чээллы пах (мянта званітавала)
ў прадоныне чорна-белае ляціць.

А недзе ўверсе тоне ў ліхтарах
«Black Jack» для какайных каўбояў.
Рэч Паспаліта, хрэн з табою!
Ты застанесесья, пэўна, у вяках!

25 лістапада 2005

ЗАБАВЫ КАКАІНАВЫХ КАЎБОЯЎ

ТАНЦОРЫ

Танцоры з кардэбалету
так мілай сэрцу правінцыі
звібраюць (як хобі) манэты

і піва закусваюць піцаю.

Слугуюць паціху рэжыму
(імпрэзы калі афіцыйныя),
а ў сэрцы іржавай спружынай
сырэны крычаць міліцыйныя.

I ўсё ім, напэўна, да дупы,
як нехта казаў — фіялетава.
Хоць едзь на гастролі ў Лынтупы,
хоць рэж сваё сэрца паэтава!

Сакавік, 2005

ЭЎРАПАПСА

Як некалі, у дзень сьвятога Казіміра
(раней казалі, пэўна, Казімера)
пасьля запою шкляначка кефіру —
пажыўная «пахмелка» да халеры
ды шпацыр на разгорнуты кірмаш.

Гляджу на цыцкі Анжалікі Агурбаш
у тэлевізіі — сапраўдная Вэнера,
што мужыкі гатовы баш на баш
ці заягнуць яе ў шалаш,
нібы адрынутыя гора-кавалеры.

Ды «Эўрабачанье» — жахлівая хімэра,
што не ўратуе пляшачка «Мадэры»
і нават на талерцы кілбаса!
Апанавала мэдыі папса,
і агурбашацца дзяржаўная гетэры.

21 траўня 2005

Юры Гумяюк.

ЕВА ВЕЖНАВЕЦ

Люба — журналістка радыё «Вольная Беларусь». Яе сястра Віка працуе ў газэце «Савецкая Беларусь». Зрэдзь-час яны сустракаюцца на «нэутральнай тэрыторыі», у сталоўцы, што ляжыць між рэдакцыямі. Але Новы год ім да-вядзеца сустракаць разам, у бацькоўскім доме. Раптам высьвятляеца, што выпадковыі Любін спадарожнік па маршрутцы — таксама іх госьць...

Працяг. Пачатак у № 2—6.

Па вёсцы забухалі пэтарды, на ганку ўзынікла маці:
— Любка! Ён ужо адгаварыў, хутчэй, Новы год сустракаць, цібё ўсе чакаюць.

Я стрымгaloў кінулася ў хату. Зас tol'нікі сядзелі з адноўлькамі выразамі п'янаватай іроніі на тварах. Цікай гадзіннік. Мой келіх стаяў на літы, уздымаліся бурбалкі (Аляксандраўчава паўсадодкае!).

— Ну, раз ты такая ў нас разумная, дык скажы тост! — сказаў дзядзька. Вася.

Аддалі вар'ятцы навагодніе слова. Я ўзяла келіх і нічога не магла сказаць. Мне хацелася выкласыці пра-

ўзаемазвязаны калядны мэханізм узмацнення Ірада і непазыбежнасці чуда. Пра зъмены, якія чакаюць усіх, і хай бы яны пайшли нам усім на карысць. Але агіда да высокага ўжо заняла мне дух. Не было ніякай прауды, якая бы нас аб'яднала, а калі б і была, не майі вуснамі і не для гэтых людзей яна павінна прагучыць.

— Ну, хоць за Беларусь, ці што! — падказаў бацька.

— За Беларусь! — з палёгкай усклікнулі мы ў зацокалі келіхамі.

Калі прауда распаўзаецца, як старая мешкавіна, гэта ясная прыкмета, што вы ступілі на шлях «слюжэнь» — дробнай сволачы. Так гаворыцца ў майі падручніку па фэн-шуй. Па-беларуску гэта гучыць так: усе маюць рацыю. Або: трэба жыць як набяжыць. Драбіць прауду на некалькі й выбірацца сваю. На шляху слюжэнь валяеца шмат дабротаў, можна падабраць, толькі галаву схілі, пад ногі глядзі. Але нават набраўшыся ўсяго, застанесцься жамярына, якая валачэ груз, у некалькі разоў большы за самую.

Прауда, па-за шляхам дробнай сволачы ёсьць шлях героя, аднак гэта за-

аповесьць

Шлях дробнай сволачы!

Шаўковы шалік на шлеме,
Мусылінавы на рукаве,
Падумай, прыяцель, падумай,—
Мы маглі б застацца ў хляве!

Ева
Вежнавец —
пісьменніца.
Жыве ў
Менску.

надта вялікая адказнасць. Вунь адзін узвышаецца над сложэнь. Да яго і галаву падымаша брыдка.

Прытоенныя за кулісамі

Пікет пад чырвона-зялёной шыль-даю «А.Г. Лукашэнко — наш президент!», Менск, ЦУМ, студзень 2006, выбары-шмыбары ў завязаным мяху. Кот даўно вядомы.

Я стайлілася за шэрай калёнай ЦУМу і непрыбранай елкай. Перад пікет-чыкамі — групай таўсматых маладзёнаў у дубленках — распрагаеца мой зяць, гэбіст Анушкевіч.

— Активісцты! — схаваўшыся са

мной за калёну, прашыпей нейкі мужчына ў футраной шапцы. Я ўхвальна зірнула на яго. Хвіліну мы ў поўнай еднасці сівідравалі вачыма пікет «За Беларусь!», потым ён нырнуў у ЦУМ, а я засталася стаяць — мне чысьціць марынарку ў тутэйшай хімчыстцы, сіпяшаща німа куды. Я ні мерзла — была ў бацькаўым геалігічным швэрды з калінай воўны. Мела фляжачку каняку, а таксама час і натхненне паназіраць за палітычным жыццём часоў Залатай Эпохі. Спакой і папас — дзіве дастатковыя ўмовы, каб эпоха лічылася залатой.

Да пікету ніхто асабліва ня бег. Вось падышлі дзіве буйныя цёткі — дубленкі дадолу, грудзі наперад, на галовах футраныя шапкі а-ля баярыння. Торбы з замочкамі. Загадчыцы аддзелу ў выканкаме. Паважна паславілі подпісы, пайшлі. Праз паўгадзіны я спасцігла прызначэнне пікету — шырма! Асноўныя подпісы зьбірающе ціхай сапай зь велькім размахам. Гэты ж пікет быў паэзіяй чыстае красы. Ён разам з пікетамі Мілінкевіча, Казуліна й Пазняка ўтварыў чатырохканцовы крыж у падземным пераходзе ЦУМ—Камароўка. Тыя тры я ўжо агледзела. Зусім ні тая дыхтоўнасць. Пазашываліся пад зямлю, твары бледныя, мерзнуць у танных апранахах. За Пазняка сядзіць на зэлдічку пажылай спадарыні ў блакітнай куртачцы. За Казуліна — студэнты й выкладчыкі. Мілінкевічы падабраліся як у п'есу пра клясавую еднасць — інжынэр Павал Міфодзевіч (ведаю яго як старога рэвалюцыянера), Антоська-ліцэіст, мажны вусаты мужчына, з выгляду рабочы. Побач калоціца маші-адзіночка — уся ў варсінках і качулках, з журботнымі вачымі апушчанымі вуснамі. Гэтым я й здала подпіс ды пайшла да ЦУМу чысьціць сваю танную апранаху.

Тут я ў другі раз пабачыла свайго зяця за працай. Першы раз то было ў сярэдзіне 1990-х на мітынгу: ён кружляў вакол натоўпу, як воўк пры гурце. Падцікаўшыся ззаду, я паклала яму руку на плячо й гыркнула: здравія жадаю, лейтэнант Анушкевіч! Анушкевіч доўга ня мог мне дараваць таго, што я палічыла, быццам ён пасьвіць такіх нікчэмнасцяў, як я ды іншыя нацыяналісты. Ён «працаўаў» з Майкам Рэйвенам,

«амэрыканскім донарам апазыцыі». Гэта ён мне адмыслова перадаў праз знаёмых. Гаварыць мы не маглі з-за ўзаемнай антыпатыі.

Я пазнаёмілася з ім у раннім студэнцтве — высокі бляндун зь Віцебшчыны, чисты эразац вікінга. Сястрын інтэрнацкі муж. Яны месяцаў колькі жылі ў граху ў нашым несімейным інтэрнаце. А потым разбегліся, бо за ім заявіліся дзіўноты дзіўныя. Раз прыйшоў за мной у жаночую прыбіральню, каб павіншаваць з днём нараджэння. Выйшаўшы з кабінкі, я была непрыемна ўражаная — паблізу стаяў Анушкевіч і пасьвістваў гумовым вожыкам. «На, з днём нараджэння!» — сказаў ён, працягваючы мне цацку. Тады я вырашыла, што ў ім прыгатавіўся туалетны маняк (такіх тады хапала). А потым падумала: Анушкевіч хацеў ня толькі пранікнуць у таямніцы жаночай прыбіральні, але яшчэ й кагосці зъбін-тэжкыць і апусыціць. Праз некаторы час ён выкраў мой дзённік, дзе былі брыдкасці пра сястру (я зайдзросціла, што ў яе прыгожы муж, хе-хе!) і паказаў ёй «праўду». Віка зазлавала, плюнула на нас абаіх і сышла на кватэру. А Анушкевіча праз пару месяцаў тэставаныя перавялі зь юрфаку на курсы КДБ, а потым у вышэйшую школу ў Маскву. Ён прыходзіў да сястры, хваліўся ў прасці вярнуцца — яго чакала бліскучая будучыня. Так і атрымалася. Шнырыць цяпер па пікетах. А можа, курсантаў прывёў подпісы зьбіраць?

Так інікш, я не пайтарыла подзывігу 1990-х — не падышла і ня гыркнула, прымусіўшы яго зъбегчы. Справа ў тым, што я больш не могу падайсці да яго або пакласці руку на плячо. Чэкісты прайшлі вялікі шлях, зрабілі многа бруднай працы, і цяпер да іх набліжацца ня трэба.

Аднак да пікету наблізілася маё другое я — любімая сястра, у сваім найгоршым футры — са стрыжанага стэповага сабакі. Яна ходзіць у ім на ня надта важныя інтэрвію, і ўвогуле ў народ. Я нічога ня чую, але па радаснай пантаміме пазнаваныя бачу — Віка й Анушкевіч у парадку. Можа, нават адновіцца пара — баран ды яра. Віка бярэ інтэрвію ў хлапцоў-пікетчыкаў, Анушкевіч адмахваецца. Потым усе разам, сімеючыся, нешта гавораць двум падпісантам. Чалавечасе, занадта чалавечасе. Я

далекавата стаю, рэплікаў ня чую, дый не хачу — на памяць ведаю. У іх мая рыторыка 10-гадовай даўніны — «Беларусь юбэр алес», «За Беларусь у росквіце». Гэтая стратэгія выявілася пройгрышнай, шкоднай для здрадоўя — занадта ангажавацца ў краину, хай сабе ў сваю. З йой усё роўна ўсё будзе інакш — не па-моему, не па-анушкевіцку.

Шлях з-за кулісаў ня ўсіх вядзе на сцэну. Ня хочаш граць — сыходзь з тэатру. Куды? Асабіста я пайду ў хімчыстку па сваю куртку.

P.S. Днямі пабачыла пару ў адным фільме. Абое выкрывалі польскіх шпіёнаў. У свой час мы зь сястрою вучыліся журналістыцы ў Польшчы й Чехіі — за гроши «Салідарнасці» й «Сыцяпана Батуры». На тагачасных фотках мы разам на вуліцах вольных местаў Прага, Гданьск і Варшава.

REZYGNUJE Z WSZYSTKIEGO

Як гэта добра —
Гардыня.
Хай застаетца, спатрэбіца.

Зныня
Лёс наш забраны
Заклікае зымрыцца.

Ня здолеў, мілы, ты збудаваць сваю вежу ў
пыле, ня здолеў.
Ну і што?

Пайдзі і пасьпі да Святога Ніколі.

Хто слабы, але невінаваты,
Хай ідзе ў анучкі драмаць дахаты.

Засыні сканай, раз за дзіверы
ты зайшоў, за якімі ня стала ні мары, ні веры.
Прымі свой выбар,
І гэты гармідар
разъбярэцца на ніткі.
Ідзі за сваёю

Вераўчанай, ніцнай, падманнаю сцежыною.

Усё нішчымае мне і табе дасталося.
На нішчыніцы мы і расьцём,
баявое ўскалосьце
нашай зграбнай, як левы пратэз, эпохі.

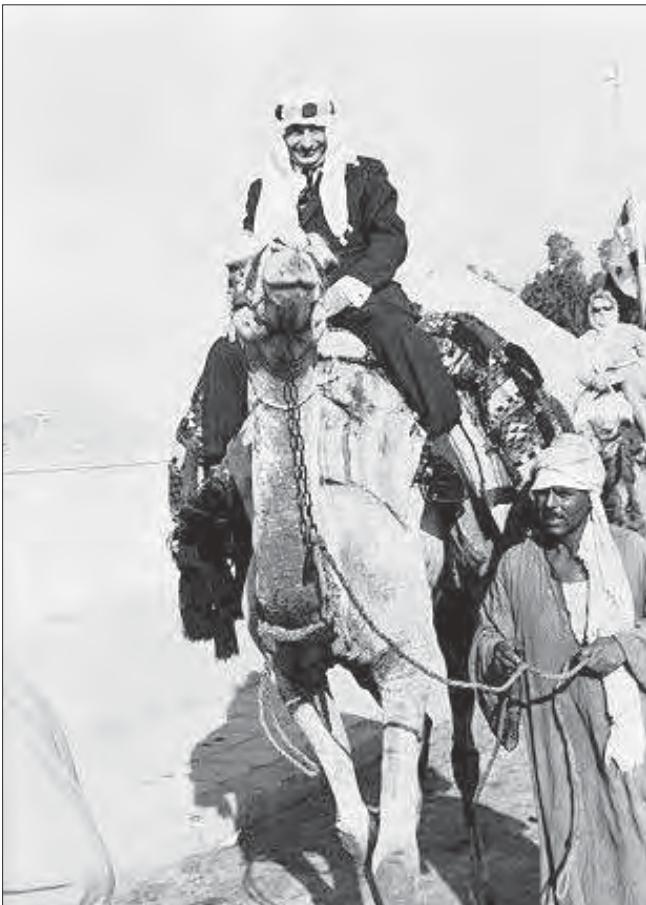
(Праўда, што бітву кідаюць адныя калекі ды лохі,
А таксама мы, невялікія сволачы,
Якія выбраўлі жыць на каленях,
І ня хочуць быць бітымі стоячы.)

Dźvie knihi

Skazać, što Krušyna — liryk, mała: jon — eratyčny paet. Piša **Anatol Sidarevič**.

Vydaviektva «Mastackaja literatura» parušyła ūłasnaje praviła: u seryji «Biełaruskaja paezija XX st.» vypuściła nie asobny tom paeta, a svoje-asablivuju antalohiju paezii 1920—1930-ch hadoū «Siarebranyja hałasy». U jaje īvajšli tvory tych pieśniaroū, z čyjoj spadčyny niemahčyma sklašci hruntoўnyja asobnyja tamy. Ale z tvorami A.Aleksandroviča, Z.Astapienki, M.Bahuna, A.Dudara, J.Lavonnhaha my bačym vieršy U.Duboūki (u 2000 h. u hetaj seryi vyjšau jaho asobny tom), a taksama U.Žyłki, J.Puščy, P.Trusa, čyje tvory možna bylo b vydać asobnymi zbornikami. Zrešty, skladvajecca ūražańnie, što pierad nami — kalektyūny zbornik paetaū, jakija stali achviarami balšavickaha teroru. Adnak u takim razie paūstaje pytańnie: čamu ū knihu ūklučany vieršy Arkadzia Morkaūki? Praūda, jaho ciahali na dopyty, jon byu zastrašany i prymušany maūčać, ale že nia byu žniavoleny ci sasłany. Zastajecca adna vysnova: u zbornik trapili ūlubionyja tvory ūlubionych paetaū układalnika Viktara Šnipa. U takim razie nie vypadaje abmiarkoūvać padbor imionaū i tvoraū. Choć nie, nie ūstrymajusia i vykažu ūdziūleńnie: jak tak mahło stacca, što ū padborku vieršau Jazepa Puščy nia trapili klasycznyja «Listy da sabaki? Ci jany ūzo znoū zabaronienyja?

Kniha «Siarebranyja hałasy» cikavaja datami. V.Šnip

Рыгор Крушына падчас вандроўкі ў Каір.

Siarebranyja hałasy:
Vieršy i paema. —
Miensk: Mastackaja
literatura, 2005.

**Rygor Krušyna.
Vybranyja tvory.** —
Miensk: Biełaruski
knihazbor, 2005.

pakazaū čytačam, kali nastau čas antypaezii. Z 255 vieršau, vybranych dla zbornika, tolki 14 napisanyja ū 1931—1932 hadach. Apošnija tvory, prydatnyja dla hetaje antalohii, A.Aleksandrovič, U.Duboūka i Michaś Čarot napisali ū 1926 h., A.Dudar, Todar Klaštorny, A.Morkaūka i U.Žyłka — u 1928-m, M.Bahun — u 1929-m, Valery Marakoū i Juli Taūbin — u 1930-m, Z.Astapienka, J.Lavonny i U.Chadyka — u 1932-m. Nie vyklučaju tut doli subjektyvizmu. U Duboūki skladalisia dobryja vieršy i pierad samym aryštamt, ale Aleksandrovič, jaki vyrašyū stać pieršym siarod praletarskich paetaū Bieła-

rusi («pieraplunuć» Hartnaha i Čarota), Bahun, jaki pačaū pisać vieršyki na śmierć balšavickich pravadyroū (mieū ich u zapasie)... Jany nastupali na horla ułasnej pieśni pad ciskam partyjnych instancij i «praletarskaje» litarturnaje krytyki (časam instantancyi vystupali ū postaci krytykaū nakštałt Aresta Kanakocina ci Alaksandra Siankieviča). Abo Žyłka, hetaja «kvołaja rašlina», čyju tvorčaś u BSSR «zamarozila lišnie ściudzionaja atmosfera» (Anton Łuckievič). Abo Morkaūka, jaki nadouha zmoūk u svajoj Pałacie mier i vahi.

Voś da takich kali nia zmoūklych, dyk acichlych u 1930-ch naležaū i Ryhor Kazak. Bo nadyšoū čas antypaezii, kali pisać pra «bahnu voč i vusnaū cieplyniu» stała niebiaśpiečna. Praūda, paeta trochi zastrachavała służba ū Čyrvonaj armii ū samy toj čas, jak hramili «Ūzvyšsa». Służba ū vojsku, kudy nie mahli trapić «ekspluatatarskija elementy», była jak paśviedčańie ab palityčnaj dobranadziejnaści. Da taho že malađy paet staū suaūtaram i aūtaram «pravilnych» — čyrvonaarmiejskich — zbornikaū i «pravilnaje» litarturnaje arhanizacyi — BieŁAČAFu (Bielaruskaha litarturnaha abjadnańnia Čyrvonaj armii i flotu). Praūda, nia ūsich ratavała takaja prynaležnaśc, nia ūsich ratavała paźniejszaje maūčańnie ū 1930-ch, adnak R.Kazaku pašancavała. Pašancavała navat trojčy: zastaūsia żyć, nie pieratvaryūsia ū kazionnaha paeta i atrymaū mahčymaśc tvorčaści ū volnym świecie pad prožviščam Ryhor Krušyna.

Na emihracyji R.Krušyna vydaū siem knih. Tolki ū 2003 h. vyjšla jahonaja knižka ū Miensku. Zbornik «Cymbalist», što praūda, utrymlivaū 20 vieršau i jich samapieraklady. U recenziji na jaho ū «NN» ja pisaū: «Pryvitaūsy pieršy zbornik R.Krušyny na

Баўкаўшчыне, my zastajom-sia... u čakańi jahonaje hruntoūnaje knihi». I takaja kniha dziakujučy synu paeta vyjšla.

Knihazboraŭskaja zavia-dzionka padavač u seryjnich vydańniach usie žanry, u jakich pracavaū aŭtar, adno padkreślivaje, što R.Krušyna — paet. Ž pisanych prozaju jahonych tekstaū vyločym litaraturnyja ušpaminy i listy. Badaj, na ūsio astatniaje žycio zapomnicca mnie historyja, jak uvahnali ū varjactva Viktara Kazloūskaha. I aŭ-tarskija słovy pra toje, što, kali b Kazloūski žyū u inšykh, nie savieckich umovach, jahony los nia mieū by takoje trahičnaje ražviazki. Heta R.Krušyna piša i pra siabie: u SSSR za jim zausiody chadziła biada, bo ū 1930-ch hadach, hadach antypaezii, «liryka byla gvaltam zadušanaja», «nie byla ū pašanie», «uvaža-łasia... idealahična varožaj», a «pierš za ūsio ja — liryk».

Dziela spraviadlivaści ad-značym, što paet rabiū sprobu napisać epičnu paemu («Ka-lychanka»), dy liryk usio Ž pieramoh. Skazač, što Krušyna — liryk, mała: jon — eratyčny paet. Jon adkryta kultyvavaū u našaj paezii era-tyčnyja matyvy, niahledziačy na konservatyzm jahonych čy-tačoū-emihrantaū, jakija vy-mahali ad paeta hramadzian-skaści, i redaktaraū peryjo-dykaū, jakija navat Krušynaū pierakład «Pieśni pieśniau Salamona» nie advažylisia nad-rukavač (ci to eratyzm pało-chaū, ci to paetava «adar-vanaś ad žycią» ich nie zdavalniała: jakaja tam liryka-erotyka, kali treba z balšavizmam zmahacca?). U peū-nym sensie Krušyna ražvivaū pačataje Maksimam Bahdano-vičam. Heta, adznačym, byū cnatlivy eratyzm. Jon nie dachodziū da taho, što paž-niej, jak ašlabieli balšavickija tabu, žjavilasia ū rasiejskaj i biełaruskaj paezii tut (zha-dajem Jaūhienam Jeūtušenku,

Ryhora Baradulina, Rajisu Baravikovu). I ūsio Ž da paetyčnaha eratyzm Krušyny stavlisia nieprychilna.

Dadamo, što eras maje Ž Krušyny dvajistuju pryrodu: heta jašče i patryjatyčny eras, pra jaki Anton Adamovič pisaū i pracy pra Alesia Sałaūja. Čytajučy «Kantatu samotnych», mižvoli zhavaješ Kupalavu paemu «Jana i ja»: u abodych paetaū vobrasy kachanaje Biełarusi i kachanaje žančny pajad-nanyja. Publicystyčna-patry-jatyčnyh ryfmananak u Krušyny niama: jahony patryjatyzm intymny.

Zbornik układzieny i pra-kamentavany Michasiom Skoblam, jon Ž napisaū i pradmova da knihi. Tut darečy zhadač, što M.Skobla pisaū pradmova i da knižki «Cymbalist». Tady pradmova nie adpaviadała źmiestu zbornika, ciapier hetkaje nieadpaviednaści niama. Haloūnaja dumka aŭtara pradmovy: paet zausiody mušić davodzič svaju racyju, asabliwa kali jon paet-navatar.

Kali chtoči napiša historyju biełaruskaje litaratury pavodle liniejnaha pryncypu, a nie pavodle tematyčnaha, jak robičca ciapier (naša litaratura padzialajecca na padsavieckiju, zachodnie-biełaruskuju, emihranckuju, biełastockuju), kali liniejna budzie padadziena historyja rodaū, žanraū, tematycnaje ražvičcio litaratury, abo kali chto napiša historyju biełaruskaje strofiki, tady i pa-spality čytač ubačyč, što R.Krušyna šmat papracavaū dziela ūzbahaceńnia vyja-łenčykh srodkau našaje paezii, šmat u cym apiaredžvajucy ražvičcio paetyki na Backaū-scynie. Zrešty, heta nie ū małoj mieri pakazaū u pradmovie da knihi vybranych tvoraū paeta M.Skobla. I znaūcaū dy amatarau biełaruskaj paezii hety hruntoūny zbornik Ryhora Krušyny paraduje.

НОВЫЯ КНІГІ, ДАСЛАНЫЯ У РЭДАКЦЫЮ

Мікалай Мікалаевіч Улашык: біябіліяграфічны паказальнік. — Менск: НАРБ, 2006. — 96 с. 100 ас.

Перапрацаванае і дапоўненае перавыданьне knižki vyjшла акурат да 100-годзьдзя (14 лютага) славутага беларускага гісторыка. Пра якасць працы съведчыць тое, што калектывам ўкладальнікаў кіраваў Віталь Скала-бан. Прадмову да выдання напісаў Аляксей Каўка. Пералічваюцца рэцэнзіі на працы Улашыкі, літаратура пра яго жыцьцё й дзеяньні. Паводле словаў В.Скала-бана, цяпер разглядаецца праект выдання CD-диску, куды ўвайшла б гэтая kniha, а таксама выбраныя працы навукоўца, фатадзымкі.

Уладзімер Каараткевіч. Выбранныя творы. Менск: Беларускі knižgazbor, 2006. — 672 с.

34-я kniha prajučkuta «Беларускі knižgazbor». Аповесьci «Дзікае паляванье карала Стака», «Сівая легенда», «Ладзьдзяя распачы», «Чазенія», фрагмэнты раману «Каласы пад сярпом тваім», вершы, нарысы, публі-цистыка, лісты.

Юры Андруховіч. Уводзіны ў геаграфію: паэзія, проза, эсэстыка / Пераклад з украінскага Марыны Шо-

ды й Андрэя Хадановіча. — Менск: Логвінаў, 2006. — 438 с. [500 ас.]

Knigri Юр'я Андруховіча се́ньня можна ўбачыць на паліцах kniğarnių róznych eўрапейskich kraіnai. Pa-bielaruskú ж дагэтуль яго творы друкаваліся толькі ū nезалежnай perydydy. Тым прыямнейши факт звязаныя гэтага зборніка — фактычна выбранных твораў гэтай знакавай постаці літаратуры нашых пащднёвых суседзяў. Паз-зію Андруховіча натхнёна, а чам сам і проста вітуозна ўзбела-rusij Ž Andrey Xadonovich; яму ж належыць пераклад знакамітай аповесьci «Маскавіяд». «Эсэ-стыйную аповесьci» «Рэкрэа-цыі» й усе пададзеныя ў knihe «чыстыя» эсэ пераклада на бе-laruskú мову Marryna Shoda.

Tворы Ю.Андруховіча, быс-спречна, вартыя прачытанья тут і цяпер, у се́ньняшній нашай Бе-larusi, бо ўдумлівы белarus знойдзе Ž iх тое, што ён (калі-нікалі й марна) спрабуе знайсці Ž нашай літаратуры — перадусім праніklivы й адначасна цвярозы погляд на нашу постсавецкую сучаснасць і нас, яе стваральнікаў і спажыўцоў.

Kniga выдадзеная kляsycznym правапісам.

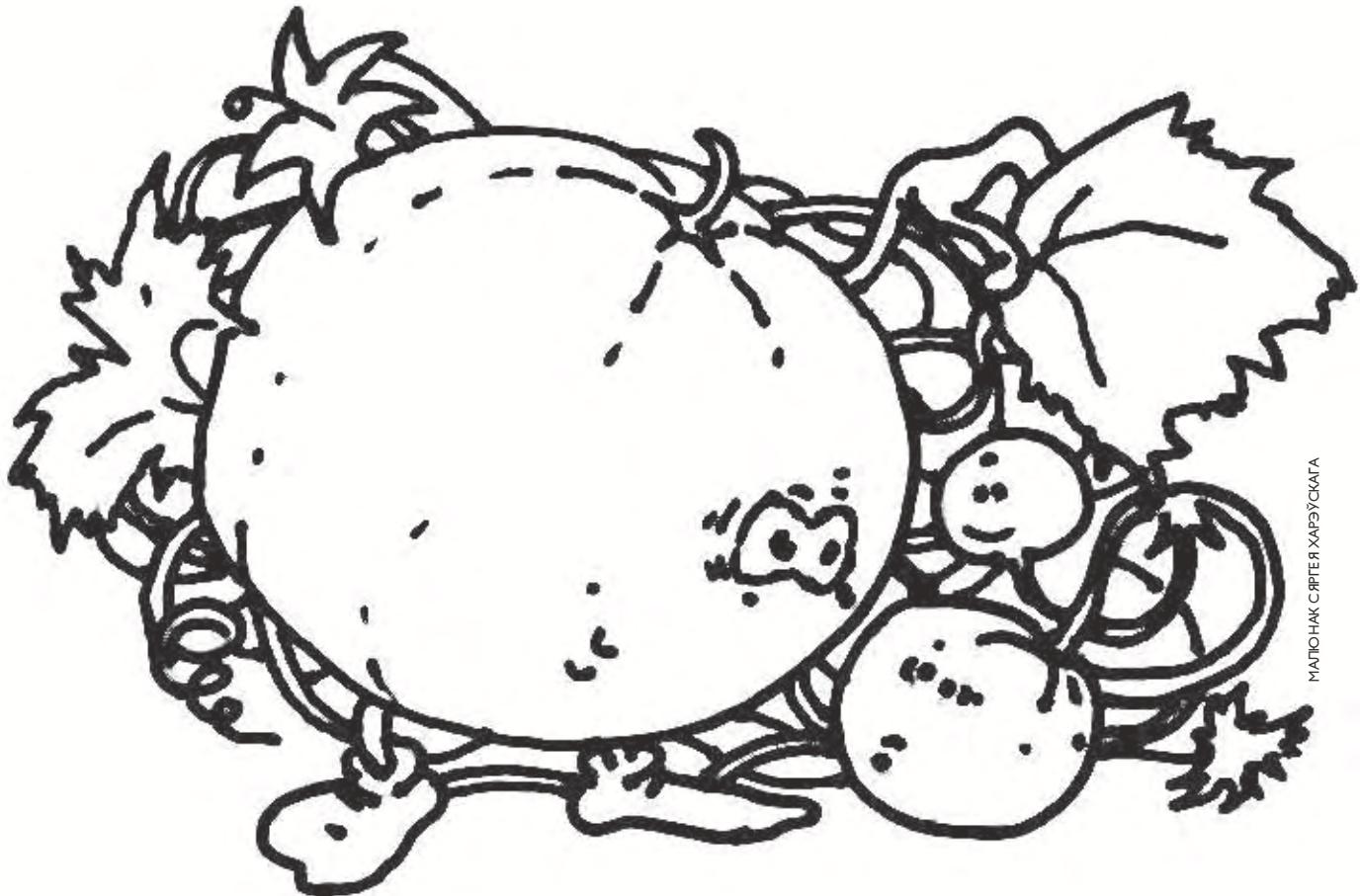
МБ, Лявон Баршчэўскі

Партызанская школа

Новы дыск ліцістаў

Пытайцеся ў незалежных распаўсюднікаў

МАЛЮНАК САРГЕЯ ХАРЭУСКАГА

Ходзіць гарбуз па гароду

Ходзіць гарбуз па гароду,
Пытаецца свайго роду.
Ох, ці жывы, ці здаровы
Ўсе родзічы гарбузовы?

Выбираем рок-каранаціі

15 лютага стартуе слухацкае галасаваньне, якое вызначыць пераможцаў «Рок-каранаціі—2005». Прагаласаваць можна, даслаўшы лічбу ў падабанага выкананія SMS-паведамленнем на нумар 2005, або праз Інтэрнэт — на сایце www.music.fromby.net.

Выкананія году

Зыміцер Вайцюшкевіч — нумар 1112
Ігар Варашкевіч — 1113
Уладзімер Пугач — 1114
Лявон Вольскі — 1115

Дэбют году

«Таварыш Маўзэр» — 3112
«Naka» — 3113
«Саша і Сірожа» — 3114
«Клёндайк» — 3115

Рок-князёўна

Руся («Indiga») — 2112
Светла Сугака («Тарпач») — 2113
Наста Шпакоўская («Naka») — 2114
Вікторыя Фінская («Айша») — 2115

Кліп году

«Бум» («ТТ-34» і Сярга) — 4112
«Турысты» («Крамбамбуля») — 4113
«Шла дальше» («Без Билета») — 4114
«Калыханка» («Саша і Сірожа») — 4115

Трохі пра рэкардсмэнай

Ёсьць шахматысты, якія ствараюць рэкорды творчага даўгалацтва — Зварыкіна, Карчной, Ройзман. Сустракаюцца тыя, хто дае рэкордныя сесіі адначасовай гульні, накшталт адбытага летасці у флярыдзкім гандлёвым цэнтры «Gardens mall». Гросмайстарка Сьюзан Полгар 16 гадзін запар гуляла з 326 супернікамі і выйграла 309 партый, упісалаўшы сябе ў кнігу рэкордаў Гінэса... А ёсьць шахматныя кампазытары, што ствараюць рэкордныя задачы. Такія задачы таўталягічна называюцца таскамі (task в ангельскай — «заданьне»). Да прыкладу, таск-монстар прадугледжвае мат за максымальную коль-

касць хадоў.

З заданнем «мат за 200 хадоў» яшчэ можна звыкнуцца, а ці часта нам даводзіцца бачыць у адным творы ажно чатыры ракіроўкі? Віктару Волчаку з Лідчыны, экепэрту Беларускай фэдэрацыі

Таск Віктара Волчака.

шахмат у галіне кампазыцыі, удалося неверагоднае. Ягоны таск атрымаў I-II прыз на літапінім міжнародным конкурсе — мэмарыяле Езьдзіна.

Гэтая пяціхадоўка В. Волчака досьць мудрагелістая, чым і вабіць: 1. de! Th7 2. e7! Te7 3. de i 4. Kf6X; 1... 0-0-0 2. Ta7 Kpb8 3. c7+ Kра7 4. 0-0! i 5. Ta1X; 1... 0-0 2. Kh6+ Kpg7 3. Khf5+ Kpg6 4. 0-0-0! i 5. Tdg1X.

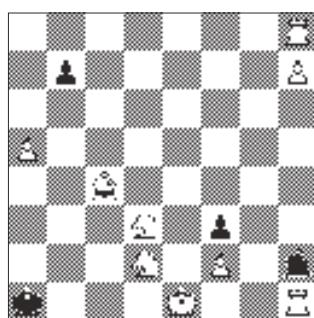
У сярэдзіне XX ст. шахматны рамантык з Бразыліі распрацаваў адмысловую тэму, якая цяпер называецца ў яго імя. Аднойчы берасцейскі трэнэр Уладзіслаў Каташук — аўтар каля 150 задач — пайшоў бразыльскім

шляхам. Пасправайце развязаць ягоны «таск Валада». Падказка: у гэтым відзе таску спадучыцца *трэ* нестандартныя рухі — ракіроўка, узяцьце на праходзе і ператварэнне пешкі ў фігуру.

ВР

Рашынне задачы

У. Каташук, 1992. Мат за 2 хады.

2. h8FX; 1... C~2. 0-X.
Бары: 1... b5 2. abX; 1... Cg1

ТЭАТАР**Балет**

У Палацы Рэспублікі
19 (недз) — «Карміна Бурана»,
«Макбэт».

Опера

У Цэнтральным доме афіцэралу
17 (пт) — «Турандот».
18 (сб) — «Яўген Анегін».
19 (недз) — «Кот у ботах».

Купалаўскі тэатар

17 (пт) — «С.В.».
19 (недз) — «Я не пакіну цябе...».
20 (пн), 24 (пт) — «Сымон-музыка».
22 (ср) — «Каханыне ў стылі барока».
23 (чц) — «Чычыкаў».
Ранішні спектаклі
19 (недз) — «Сынежная каралева».
Малая сцэна
18 (сб) — «Адчыніце кантралёру!».

19 (недз) — «Муж для пээтэсы».
Тэатар беларускай драматургії

17 (пт) — «Ганна ў тропіках».
18 (сб) — «Кароль Лір».
19 (недз) — «Айбаліт, Бармалей,
пра жывёл і Брадвій».
19 (недз) — «Нязваны госьць».
22 (ср) — «Містэр Розыгрыш».
21 (аўт) — «Майстар галадання».
23 (чц) — «Адвечная песня».
24 (пт) — «Паўночная цішыня».
25 (сб) — «Чорны квадрат».
26 (недз) — «Воўк-мараплавец».
26 (недз) — «Нязваны госьць».

СПОРТ**Хакей. Адкрыты чэмпіянат Беларусі**

18 лютага (субота)
«Керамін» (Менск) — «Дынама»
(Менск). Лядовы хакейны палац
на Пртыцкага.
«Юнацтва» (Менск) — «Рыга-
2000». Крыты каток імя Горкага.
«Хімік-СКА» (Наваполацак) —

Квіткі каштуюць ад 9500 да 12 тыс. руб.
Даведкі па т.: 7570589, 6490888. Або www.xlam.of.by.

«Гомель».

«Віцебск» — «Нёман» (Горад-
ня). Пачатак а 18.30.

Драма, ЗША, 2005, ч/б, рэж.

Джордж Клуні.

У ролях: **Дэйвід Стрэтэйрн,**
Джордж Клуні.

1950-я. Журналісты кідаюць выклік

сэнтару Маккарці...

Кінафест у Вэнэцыі, намінацыя на

«Оскара».

Менск, Кісялёва 12, 643-21-08

КІНО НА DVD

Master Records

Дабранач і ўсяго добра!

КІНО НА ВЫХОДНЫЯ

Шэдэўры Таркоўскага на экране.

Салярыйс

Расея, 1972, каляровы і ч/б, 169 хв.

Жанр: фантастыка паводле раману С.Лема.

Адзнака: 10 (з 10).

Менскі кінатэатар «Ракета» (зав. Рабочы, 3) адкрыў кінаклуб «Фэнамены кіно» і распачаў рэтраспэктыву фільмаў Андрэя Таркоўскага. «Люстэрка» і «Андрэя Рублёва» ўжо паказалі.

Сэансы адбываюцца штогод з 19-й. 20 лютага — «Салярыйс».

Фантастыка Таркоўскага адрозніваецца ад звычайных галівудзкіх футурашо-
каў. У кадрах жыве час, а таямніцы космасу хаваюць тайны чалавечай душы.
Навуковец Кельвін (Данатас Баніеніс) адпраўляецца на плянэту Салярыйс —

і сутыкаецца са сваімі ўласнымі ўспамінамі...

С.Лем быў не задаволены экранізацыяй: Таркоўскі кардынальна зъмяніў ак-
цэнты. Паводле рэжысэра, чалавеку патрэбны і чалавек, і Дом, і Бог.

Рэдкая магчымасць убачыць фільмы Таркоўскага на вялікім экране. Рэтрас-
пэктыва працягненца да 20 сакавіка. Надалей будуць «Іванава дзяцінства»,
«Сталкер», «Наставальгія» і «Ахвярапрынашэнне».

КІНАФАРМАТ «4Х4»

«Зямля дастатку» (Land of Plenty).
ЗША, 2004, каляровы, 114 хв.

Жанр: драма, «дарожны» фільм.

Вандраваныне вэтэрана вайны й
ліберальны амерыканкі. Рэжысэр
карціны — Вім Вэндэрз («Неба над
Бэрлінам»).

«Сутыкненьне» (Crash).

ЗША—Нямеччына, 2004, каляровы,
113 хв.

Жанр: псыхалагичны трымыненік.

6 намінацый на прэмію «Оскар».
Карціна ў ЗША называлася найлеп-
шай па выніках 2004 г.

**«Ганарлівасць і прадузя-
тасць»** (Pride & Prejudice).

Вялікабрытанія, 2005, каляровы,
127 хв.

Жанр: касьцюмная мэлядрама.

Экранізацыя раману Дж.Остін. На-
мінант на «Залаты глобус», 4 наміна-
ціі на «Оскара».

«Мангольскі пінг-понг» (Lu cao di).
Кітай, 2005, каляровы, 102 хв.

Жанр: камэдія.

У мангольскім стыле хлопчык зна-
ходзіць мячык для пінг-понгу.

ВАРТА ПАГЛЯДЗЕЦЬ**Субота, 18 лютага****СТВ, 15.20**

«Сыцеражыся аўтамабілем».

СССР, 1966, рэж.
Эльдар Разанau.

Трагікамэдія.

Сумленны злодзей Дзетачкін
крадзе машыны ў нягоднікаў,
а ў аматарскім тэатры грае
Гамлета...

Клясычныя ролі Інакенція
Смакуньюскага, Алега Яфрэ-
мава і Андрэя Міронава.

СТВ, 20.15

«Сахара».

ЗША—Гішпанія—
Нямеччына, 2005, рэж.
Брэк Эйснэр.

Прыгодніцкі фільм.

Авантурнік Дырк (Мэт'ю
Макконахі) і прыгажуна Эва
(Пэнэлопа Круз) у пошуках
скарабаў чорнага кантыненту.
Добрая прыгоды для адпа-
чынку — з эпідэміяй, кепскімі
палітыкамі і караблём ЗША ў
пустыні.

НТВ, 21.40

«На мяжы шаленства».

ЗША—Францыя, 1988,
рэж. Раман Паланскі.

Трымценьнік.

У амэрыканскага кардыёляга ў

СТВ, 00.05

«Юнацтва Віктара
Варгаса».

Францыя—ЗША, 2002,
рэж. Пітэр Салет.

Рамантычна камэдія.

Любоўныя пакуты юнага
Віктара, які вырашае спакусіць
найлепшую дзяўчыну ў кват-
тале... Фільм прэзентаваны ў
рубрыцы «Арт-хаўс». Карціна —
удзельнік Канскага кінафе-
сту. Прыв на кінафестах у
Сан-Себасцьяні і Довіле.

Нядзеля, 19 лютага**«Лад», 17.45**

«Мядзьвідзь».

Беларусь, 1938, рэж.
Ісідор Аненскі.

Камэдыйная навэлла
паводле Антона Чэхава.

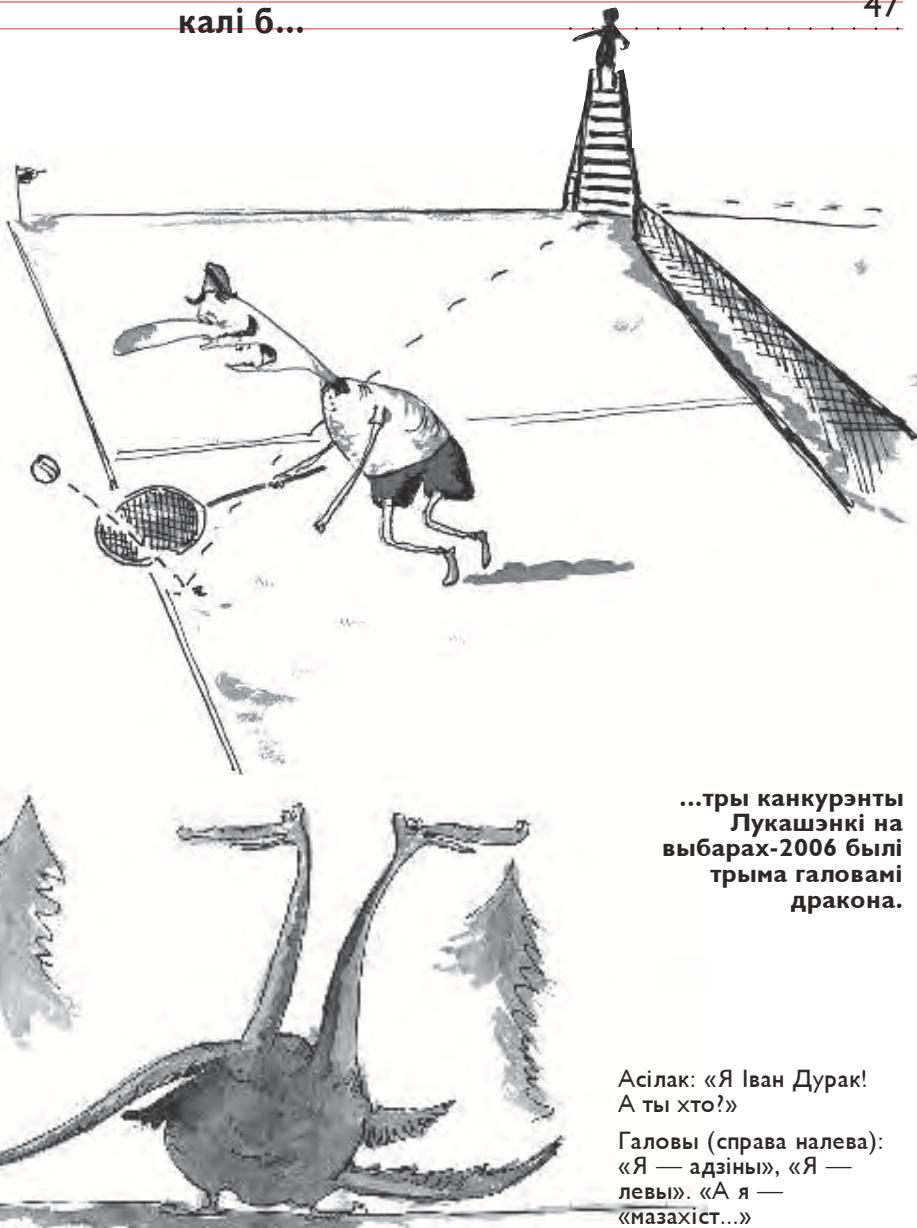
Гуляка-барын прыяжджае за
картачнаю пазыкай — і ат-
рымлівае адпор ад лярвезнай
удавы. Бурны скандал завер-
шыцца двубоем і пачалункам.

Андрэй Расінскі

AP

...Фэлікс Дзяржынскі
таксама выдаваў імянную
зброю за тэнісныя перамогі.

Рэфэры: «Мачык у полі. Васіль
Чапаеў прайграў чарговы сэт».
Чапаеў: «Ідрыць тваю, яшчэ год
без імяннога маўзэра хадзіць!»

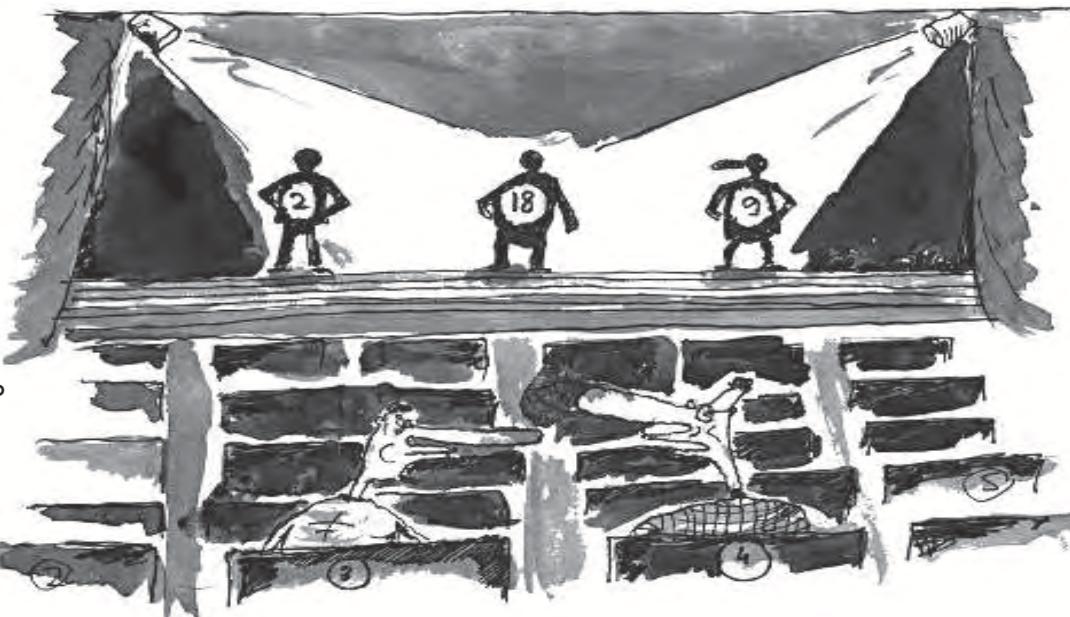
Аслак: «Я Іван Дурак!
А ты хто?»

Галовы (справа налева):
«Я — адзіны», «Я —
левы». «А я —
«мазахіст...»

...стваральнікі
фільму «Агент
590» рабілі
кастынг:

— Сыпіна №18 мне
падабаецца. Як у яго
з дыкцыяй?

— Зараз праверым.
Сыпіна нумар
васяманаццаць,
скажыце, калі ласка:
«Мянэ спрабавалі
вэрбаваць польскія
шпіёны».

У НУМАРЫ

21-гадовы
палітвязень

Ён быў фанатам «Тарпэда». А вось нявесты яшчэ ня меў... Партрэт Артура Фінькевіча. Старонка 14.

Спачатку зробяць
хораша ўздоўж
аўтадарог

З 1 красавіка дзяржава атрымае права канфіскаваць недабуды.

Старонка 10.

Сымех нашых
дзяцей

Кніга мэмуараў Мікалая Дземянца.

Старонка 35.

Выбіраем
рок-карапёў

...праз Інтэрнэт або SMS-камі. Старт слухацкага галасаванья — 15 лютага.

Старонка 45.

Эўрапапса

Новы трэш ад enfant terrible-я беларускай пазіціі, піжона і каўбоя Юр'я Гуменюка. Старонка 38.

ЖАРТЫ

У горадзе М столькі сацыяльных ролікаў, лятарэй і рэкламы семак, што здаецца, чалавек тут нараджаецца толькі для таго, каб збесчы ад рабаўладальніка, выйграць процьму грошай і купіць на іх мех семак.

Uratachi

Стаяць на прыпынку руды і лысы. Руды ў лысага і пытаемца: «Што, Бог валасоў ня даў?» «Даваў рудыя, ды я ня ўзяў», — адказвае лысы.

Запрашаем
усіх съядомых
насімінца й падтрымач
адзінную ў съяце
беларускамоўную
каманду КВН

“Абыня Краў”

Съядомша будзе
17.02.06 з 18-3 гадзін
на адрэс:
пр. Незалежнасці, 25

Палац культуры прафсаюзаў.
вітаеца навінасьць ярнага шаліка -
ла іх мы паднавімся
КНН - Клуб Вясёлія і Кемпініх.

ПРЫВАТНЫЯ АБВЕСТКІ

ВІТАНЬНІ

Vinšujem Alesja i Kaci z Narodzinami. Usio budzie dobra i my pieramožam. Rezydenty i rezydentki Самую шырока патрыётычную Гродзенскую Волгу з Днем народзінаў віншуе яе каханы. Свабоды. Прайду. Справядлівасць!

КНІГІ

Куплю «Энцыклапедыю гісторыі Беларусі». Т.: 394-62-06. Віталь «Наша Ніва» (новае ды факсымільнае выданне), «АРЧЕ», «БГА», «Спадчына» (старыя нумары), слоўнікі, энцыклапедыі, дзіцячыя кнігі, фільмы ды музыка на CD на Румянцаў, 13 (ТБМ). Панядзелак—пятніца (14.30—19.30). Т.: 707-40-01

Прапаную кнігі: Беларуска-польскі размоўнік, Кацар «Беларускі арманікт», Фадзееў «Беларуская вышыўка», Насовіч «Слоўнік беларускай мовы», энцыклапедыя «Беларуская мітаплія», Беларускі кнігаазбор: Баршчавіцкі, Калінускі, «Летапісы і хронікі». Энцыклапедыя гісторыі Беларусі, т. I—III, 5 ды шмат іншага. Т.: 753-70-05

Распаўсюд. Абмен. Гісторыя, фальклёр, постмадэрнізм, літаратура, пынгвіністыка, канферэнцыі, круглыя столы, кнігі, аудыё, пошта, Інтэрнэт. Звязытайцца на e-mail: aleksnigi@mail.ru, 220030, Менск, а/c 195

Прапаную «Беларускі клясычны правапіс», «Нашу Ніву» (факс. выд.), «Матэматычную энцыклапедыю», дзіцячыя кнігі, пісаныя клясычным правапісам, камплект падручнікаў па старобеларускай, старарускай мове і іншага. Т.: 753-91-96

ПРАЦА

Шукаю рэпетытара для вывучэння ангельскай мовы і французскай. vitissime@tut.by. Т.: 251-99-64

Яканская выканана пісмовыя працы па беларускай гісторыі, літаратуры, мове. Звязытца загадзя пасля 17-й. Т.: 235-18-72. Юрась

ВЕРШЫ

Пазат Рагнед Малаховіцкай збірае вершы, прысьвечаныя праспекту Ф. Скаріны, для выдання калектыўнага зборніка. Тэл. 8-029-762-29-73, e-mail: ragned@yandex.ru

• Прыватныя абвесткі ў «НН» (ня больш за 15 словам) дасылайце поштай (а/с 537, 220050 Менск), праз e-mail (nn@promedia.by) або разъмашчайце на форуме сайту www.nn.by. Дык скарыстацца!

«НН»
100 ГАДОЎ З ВАМИ

У Эмкысыцы рэвалюцыя толькі што пачынаецца. Рэвалюцыянеры біліся з правіцельственным войскам цэлых 12 гадзін. І тыя, і другія маюць вялікія страты ў людзях. Перамаглі падстанцы.

Паштовая скрынка

Макасу. На загалоўку ж выразна напісана «Беларуская газета», як я же хочаце, каб мы друкавали Вашы расейскія вершы?

«НН». 1911. № 7. 17 лютага.

Наша Ніва

незалежная газета

заснаваная ў 1906, адноўленая ў 1991

галоўныя рэдактары «Нашай Нівы»:

З.Вольскі (1906), А.Уласаў (1906—1914),

Янка Купала (1914—1915), А.Лукевіч,

У.Знамяроўскі (1920), С.Дубавец (1991—2000).

сакратарка рэдакцыі Наста Бакшанская

галоўны рэдактар Андрэй Дыніко

фотарэдактар Апрэм Лява

нам. галоўнага рэдактара Андрэй Скурко

мастакі рэдактара Сяргей Харэўскі

выдавец і заснавальнік Фонд выдання газеты

«Наша Ніва»

АДРАС ДЛЯ ДОПІСАЎ:

220050, Менск, а/c 537

Tel/fax: (017) 284-73-29, 8-029-613-32-32,

8-029-707-73-29.

E-mail: nn@promedia.by

On-line: www.nn.by

© НАША НІВА. Спасылка на «Нашу Ніву» абавязковая. 12 палос фармат А2, 6 друк. арк. Друкарня РУП «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». Менск, пр. Ф. Скаріны, 79. Рэдакцыя не насея адказнасць за змест рэжымных абвестак. Кошт свабодны. Пасведчаныя аб регистрацыі пэрыядычнага выдання №581 ад 4 ліпеня 2002 г., выдадзене Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь. Юрдычны адрес: г. Менск, вул. Калектарная, 20а, п. 112, Р/р 301521200012 у МГД ААТ «Белінвестбанку», Менск, код 764.

Наклад 2521. Газета выдаецца 48 разоў на год.

Нумар падпісаны ў друк 23.00 15.02.2006.

Замова № 914.

Рэдакцыйны адрес: Менск, Калектарная, 20а/2а